

Achtergrondinformatie t.b.v. onderhandelingen

1. Alzheimer
2. Cultuur
3. Erfgoed
4. Energietransitie
5. Het vergeten kind
6. Uitdaagrecht
7. Deelmobiliteit
8. Vitale vakantieparken
9. Lokale democratie
10. Gevolgen toenemende digitalisering
11. Wonen zonder zorgen
12. Transport en logistiek (schone, slimme en bereikbare stad)
13. Zet de fiets op één

Raadsleden gemeente Meppel
T.a.v. de Griffier
Postbus 501
7940 AM MEPPEL

Referentie 20220106UJM/220001
Datum Januari 2022
Betreft Focuspunten Alzheimer Nederland

Geachte (aankomende) raadsleden,

Bijgaand ontvangt u de focusbrief van Alzheimer Nederland voor (aankomende) raadsleden en wethouders. Woensdag 16 maart 2022 zijn de gemeenteraadsverkiezingen en zal een nieuw coalitieakkoord in uw gemeente worden gesloten. Een goed moment om hierin aandacht te besteden aan de groeiende problematiek van inwoners met dementie.

Wist u dat het aantal mensen met dementie in uw gemeente de komende jaren zal verdubbelen en daarmee ook het beroep dat op de Wmo wordt gedaan?

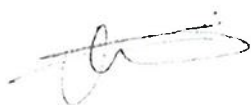
Met de 3 focuspunten van Alzheimer Nederland kunt u de dementiezorg in uw gemeente verbeteren:

1. zorg voor voldoende woonvormen voor mensen met dementie;
2. stel voldoende budget beschikbaar voor dagactiviteiten;
3. werk aan een dementievriendelijke samenleving. In de focusbrief leest u hier meer over.

Onze lokale belangenbehartigers gaan voor de verkiezingen graag met u in gesprek. Scan de QR-code op de achterkant van deze focusbrief voor de contactgegevens. U bent ook welkom in één van onze Alzheimer Cafés in uw regio of gemeente. Op onze website vindt u de data en meer informatie www.alzheimer-nederland/regios/alzheimer-cafe.

Alzheimer Nederland wenst u succesvolle verkiezingen en wij zien graag onze focuspunten terug in het nieuwe coalitieakkoord!

Met vriendelijke groet,

Miriam van Meerten
Medewerker Belangenbehartiging
m.vanmeerten@alzheimer-nederland.nl

alzheimer
nederland

Wat gaat ú doen voor mensen met dementie in uw gemeente?

Focusbrief voor raadsleden en wethouders 2022

Neem deze drie focuspunten op in uw coalitieakkoord

1 Zet in op passende woonvormen

Passend woonaanbod ontbreekt voor mensen met dementie en hun naasten. Hierdoor blijven ze te lang in een ongeschikte woning wonen, met crisissituaties, hogere zorgkosten én een gebrek aan doorstroom op de woningmarkt tot gevolg. Er zijn nieuwe woonvormen nodig met goede ondersteuning en zorg op maat waar mensen met dementie tijdig naar toe willen verhuizen. Gebruik hiervoor de Wijzer wonen met dementie (www.alzheimer-nederland.nl/wonen).

Oproep: Uw woonzorgvisie heeft concrete actiepunten nodig. Bepaal hoeveel dementievriendelijke woningen u gaat bouwen, betrek inwoners met dementie, werk samen met woningcorporaties en zorgaanbieders en wees flexibel in het herzien van bestemmingsplannen voor (bestaande) bouw.

2 Investeer in voldoende dagactiviteiten voor mensen met dementie

Zinvolle daginvulling die aansluit bij de behoefte van mensen met dementie zijn noodzakelijke ondersteuning. Sociale en fysieke activiteiten zijn goed voor de gezondheid, het geeft structuur aan de dag én het geeft de mantelzorger tijd om op adem te komen. Zo kan het aantal zorgarme jaren worden vergroot.

Oproep: Stel meer financiële middelen beschikbaar voor respijtzorg, ontmoetingsplekken en lotgenotencontact.

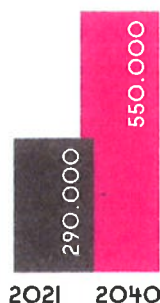
3 Maak uw gemeente dementievriendelijk!

Een dementievriendelijke gemeente zet zich actief in om mensen met dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk mee te laten doen in de samenleving. Inwoners kunnen mensen met dementie ondersteunen omdat ze kennis hebben over het herkennen van en omgaan met dementie.

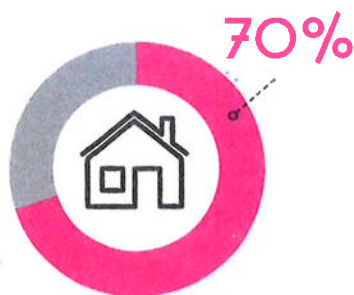
Oproep: Stimuleer dementievriendelijke initiatieven vanuit de wijk, bij verenigingen, culturele instellingen en in winkels. Verwerk dit in de subsidievoorwaarden en maak hiervoor budget vrij. Vergroot de kennis over dementie bij de inwoners van uw gemeente door dementievriendelijke trainingen aan te bieden (www.samendementievriendelijk.nl).

Zo is uw gemeente goed voorbereid op het groeiende aantal mensen met dementie

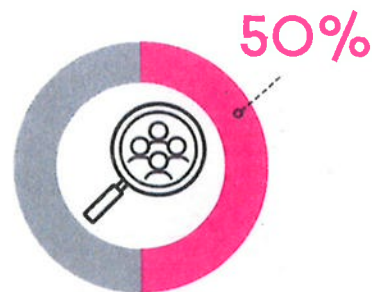
Dementiezorg is een uitdaging

Ruim een half miljoen mensen met dementie in 2040, dat is een verdubbeling in uw gemeente.

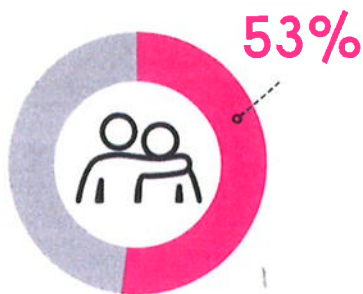

70% van de mensen met dementie woont thuis en zal vaker beroep doen op de Wmo.

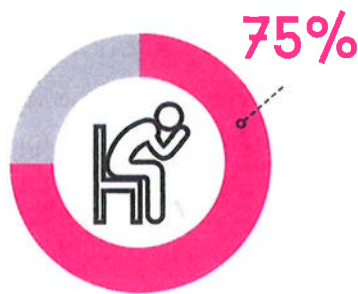

In meer dan de helft van de gemeenten maakt <50% van de thuiswonende mensen met dementie gebruik van zinvolle dagactiviteiten.

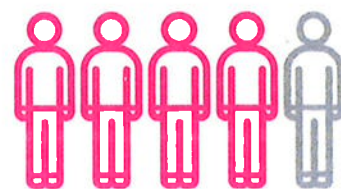
Voor het actuele en toekomstige aantal mensen met dementie in uw gemeente, kijk op: alzheimer-nederland.nl/pers

53% van de mantelzorgers van mensen met dementie is tamelijk belast tot overbelast.

75% van de mensen met dementie die thuis wonen vindt hun woning niet geschikt. De helft van hen wil verhuizen maar heeft geen alternatief.

80%

Het streven van de Nationale dementiestrategie is dat in 2030 80% van de thuiswonende mensen met dementie toegang heeft tot een ontmoetingsplek.

Samen aan de slag

Een keer een Alzheimer Café bezoeken in uw regio of gemeente? Meer weten over dementievriendelijke gemeenten en wat de regionale afdeling van Alzheimer Nederland doet? Alzheimer Nederland werkt graag met u samen in de nieuwe raadsperiode.

Scan de QR-code voor contact en meer tips of kijk op: alzheimer-nederland.nl/gemeenten

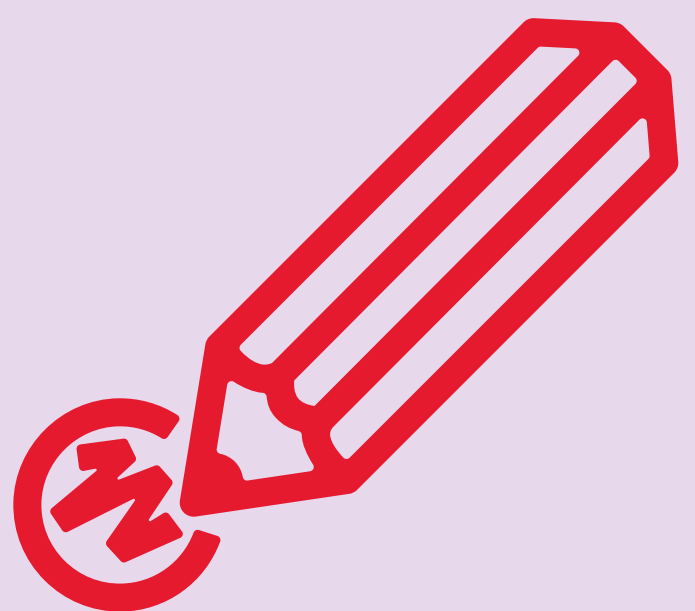
Dementievriendelijke gemeente en Dementiescan

Alzheimer Nederland stimuleert gemeenten om dementievriendelijk te worden zodat mensen met dementie langer kunnen meedoen. Met onze **Dementiescan** krijgt u snel inzicht in hoe dementievriendelijk uw gemeente is én hoe uw gemeente dementievriendelijker wordt. Neem contact op met belangenbehartiging@alzheimer-nederland.nl

Voorbeelden, informatie en advies

- alzheimer-nederland.nl
- samendementievriendelijk.nl/dementievriendelijke-gemeente
- dementie.nl

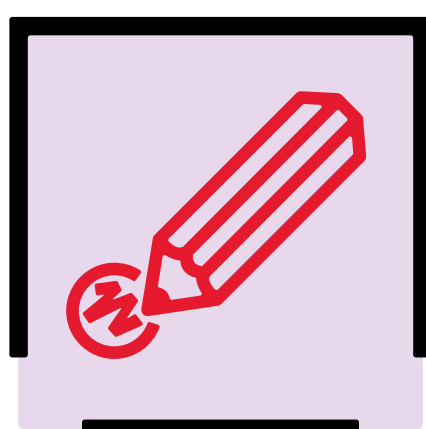
**Beste
aankomende
wethouders,
raadsleden,
politieke
partijen en
cultuurlief-
hebbers,**

Medio maart gaan we naar de stembus, waarna in elke gemeente een nieuw college-akkoord wordt geschreven. De culturele en creatieve sector staat klaar om te helpen bij de vormgeving, de communicatie en de uitvoering van uw beleid. Voor u ligt de handreiking van onze sector waarmee we u graag inspireren. De bijdragen die we leveren aan maatschappelijke opgaven zijn uitgewerkt langs verschillende beleidsdomeinen.

Per onderwerp leest u wat de culturele en creatieve sector bijdraagt aan deze opgave, wat u zelf kunt doen, en goede voorbeelden ('best practices') die door collega gemeenten zijn uitgevoerd.

Ook leest u over de 'New Creative Deal', die Kunsten'92 en de Federatie Creatieve Industrie in het kader van de Tweede Kamerverkiezingen hebben opgesteld: een ambitieus en veelomvattend plan voor een krachtig herstel én vernieuwing van de culturele en creatieve sector. Dit landelijke plan biedt ook veel aanknopingspunten voor de lokale politiek. Lees verder om te zien wat het voor uw gemeente kan betekenen.

Inhoud

Voorwoord

New Creative Deal

Kunst en cultuur voor iedereen →

Sociale cohesie en inclusie

Economie en welzijn

Gezondheid en zorg

Klimaat en duurzaamheid

Ruimtelijke opgave

Bronnen

Beste kandidaat- wethouders, -raadsleden, politieke partijen en cultuurliefhebbers,

Kunst en cultuur verbeelden, verleiden, verlichten en verbinden. Als we de afgelopen jaren iets hebben geleerd, is het dat de culturele en creatieve sector onontbeerlijk is voor een gezonde en weerbare samenleving. Iedere gemeente heeft het gemis aan culturele activiteiten moeten voelen: de plaatselijke kermis of carnavalsviering, het museum, de festivals met lokale bands, het theater of poppodium, de koren, optredens van de lokale muziekschool: het zijn er te veel om op te noemen. Maar de culturele en creatieve sector doet veel meer dan dat. Hij vergroot de leefbaarheid en aantrekkingskracht van dorpen en steden, versterkt de economie, verstevigt de saamhorigheid en verrijkt het onderwijs. De sector vormt een belangrijk fundament voor een gezonde democratie en draagt met zijn verbeeldingskracht en ontwerpend vermogen bij aan de aanpak van maatschappelijke vraagstukken.

Voorwoord

Tegelijkertijd is de culturele en creatieve sector één van de hardst getroffen sectoren in de coronacrisis, waarbij structurele knelpunten binnen de sector pijnlijk werden blootgelegd, zoals de kwetsbare positie van makers en zzp'ers. Binnen en buiten de sector leeft dan ook de breed gedeelde opvatting dat toekomstgericht en pandemiebestendig herstel- en transitiebeleid, op landelijk en lokaal niveau, noodzakelijk is. Tegelijkertijd zijn er steeds meer voorbeelden van inspirerende initiatieven om samen op een betere manier uit de crisis te komen, waarbij de culturele en creatieve sector nauw samenwerkt met overheden.

Medio maart gaan we naar de stembus, waarna in uw gemeente een nieuw collegeakkoord wordt geschreven. De culturele en creatieve sector staat klaar om te helpen bij de vormgeving, de communicatie en de uitvoering van uw beleid. Met dit e-zine willen wij u graag inspireren.

Benut de verbeeldingskracht en het ontwerpende vermogen van de culturele en creatieve sector!

Jan Zoet

Voorzitter Kunsten'92

Suzanne Henning

Voorzitter Federatie Creatieve Industrie

New Creative Deal

Onze culturele en creatieve sector is van wereldklasse en van groot belang voor de toekomst van ons land. De sector vergroot ons innovatief vermogen en draagt buitengewoon bij aan ons welzijn en onze welvaart, aan de kwaliteit van ons onderwijs en aan een gezonde democratie.

Deze culturele en creatieve sector draagt € 25,5 miljard bij aan onze economie. Dat is 3,7 procent van ons bruto binnenlands product. Tussen 2015 en 2018 was de creatieve sector - samen met ICT - de belangrijkste aanjager van onze economische groei en werkgelegenheid. De culturele en creatieve sector is goed voor 320 duizend banen en 4,5 procent van onze totale werkgelegenheid.

Ons land behoort al jaren tot de absolute top op het gebied van architectuur, media, kunst, cultuur, creativiteit en ontwerp. Het is van het grootste belang dat we blijven investeren in die bijzondere positie en unieke infrastructuur van organisaties en werkenden. Want zonder kunstenaars geen kunst. Zonder kunst geen verbeelding. Zonder verbeelding geen creativiteit. En zonder creativiteit geen innovatie.

New Creative Deal

De culturele en creatieve sector formuleert in de **New Creative Deal** drie grote ambities:

- 1** Iedere Nederlander kan zijn creatieve talenten ontwikkelen en heeft onbelemmerd toegang tot een zo breed mogelijk palet aan cultuur-ervaringen, zowel fysiek als digitaal. Het beoefenen en beleven van kunst, cultuur, erfgoed en media is immers een grondrecht.
- 2** De culturele en creatieve sector werkt samen met overheden en het bedrijfsleven bij het aanpakken van grote maatschappelijke vraagstukken. Grootschalige en complexe vraagstukken krijgen een multidisciplinaire aanpak, waarin technologische innovatie hand in hand gaat met maatschappelijke impact.
- 3** De culturele en creatieve sector zet samen met overheden in op een vitale sector. Wendbaar en financieel weerbaarder dan voorheen. Waar fatsoenlijke beloning en veilige arbeidsomstandigheden de norm zijn en culturele en creatieve organisaties en de vele zelfstandigen die in de sector werken de ruimte hebben om doorlopend te innoveren en investeren.

Langs de lijnen van de New Creative Deal heeft de **Taskforce culturele en creatieve sector** bouwstenen geformuleerd voor een toekomstgerichte investeringsagenda.

Kunst en
cultuur
voor
iedereen

Kunst is als zuurstof voor de geest. Geen mens kan zonder. Miljoenen mensen, zo'n 40% van de bevolking van 6 jaar en ouder, beoefenen dan ook kunstzinnige en creatieve activiteiten. Bijna alle Nederlanders genieten van ons cultureel aanbod, van een bezoek aan het theater tot vernieuwende, jonge grassroots initiatieven. Het behoud van een stevige culturele en creatieve sector is dan ook van groot belang.

Tegelijkertijd is de culturele en creatieve sector één van de meest geraakte sectoren in het land. Kunstenaars en zelfstandige makers en toeleveranciers hebben daarbinnen de hardste klappen gevangen.

Volgens het CBS is er tijdens de coronacrisis sprake van een afname van ruim 73% aan werk voor zzp'ers in creatieve beroepen en staan culturele organisaties onder grote druk.

Kunst en cultuur voor iedereen

Het is daarom van groot belang dat podia, musea en andere culturele organisaties in de komende periode weer tot leven kunnen komen wanneer dit weer op volle toeren kan. Investerings in culturele instellingen en werkenden hebben bovendien een multipliereffect: subsidies die noodzakelijk zijn voor het voortbestaan vergemakkelijken het vinden van andere inkomstenbronnen.

Denktank New Deal Cultuur

Deze denktank adviseert de Gemeente Rotterdam en doet aanbevelingen om de Rotterdamse cultuursector weerbaarder, wendbaarder en veerkrachtiger uit de coronacrisis te laten komen. De denktank bestaat uit betrokken personen uit de cultuursector en daarbuiten, en ontwikkelde een advies middels een reeks van bijeenkomsten. Voor de verdere uitwerking van de aanbevelingen is door het college van B&W extra middelen vrijgemaakt.

Lees meer →

Wat kunt u doen?

- Stel samen met makers (o.a. kunstenaars, theatermakers, ontwerpers, muzikanten) en andere werkenden een plan op voor herstel en transitie, gericht op verankering, innovatie en duurzame versterking van de sector. Inventariseer de lokale knelpunten, en creëer een langetermijnperspectief.
- Benut de lokale en regionale ondersteuningsstructuur, koepels en netwerken.
- Stimuleer de vraag naar cultuur met specifieke aandacht voor het bereiken van jongeren en nieuwe doelgroepen.
- Stel extra middelen beschikbaar voor een betere ondersteuning van kunstencentra, mediatheken op scholen, musea, podia, koren, orkesten en (amateur)verenigingen.
- Stem lokale culturele faciliteiten af met omliggende gemeenten.

Kunst en cultuur voor iedereen

- Match PPO-aanvragen (regeling Permanente Professionele Ontwikkeling) van zzp'ers in uw gemeente, naar voorbeeld van de **Kunstraad Groningen**.
- Stel een loket in om bijzondere steun te verlenen aan zzp'ers, zoals bijvoorbeeld **Regionaal Werk Centrum** van gemeente Amsterdam.
- Onderschrijf in het gemeentebeleid gedragscodes zoals de **Fair Practice Code**, **Governance Code Cultuur** en **Code Diversiteit & Inclusie**, om ze tot een vanzelfsprekend onderdeel van bedrijfsvoering in de sector te laten ontwikkelen.

Governance Code
Cultuur 2019

CODE
DIVERSITEIT &
INCLUSIE

Sociale cohesie en inclusie

De samenleving verhardt en verruwt, ongelijkheid neemt toe en er is toenemende polarisatie tussen bevolkingsgroepen. Er is er een grote en groeiende groep inwoners die zich onzeker voelt over de toekomst. Het is aan alle maatschappelijke partijen om samen met de overheid de verantwoordelijkheid te nemen om verdere tweedeling én groei van de ongelijkheid tegen te gaan.

Kunst en cultuur kunnen helpen. De maatschappelijke meerwaarde van cultuur, bijvoorbeeld met het oog op inclusie en persoonlijke ontwikkeling van burgers, is aanzienlijk. Kunst en cultuur zijn essentieel voor de ontwikkeling van identiteit en persoonlijkheid, dragen bij aan sociale weerbaarheid, helpen in het ontwikkelen van 21e-eeuwse vaardigheden en vergroten daarmee kansen op de arbeidsmarkt. De educatieve bijdrage van culturele instellingen loopt via het onderwijs, volwassenen-educatie, de bibliotheken (strijd tegen ontlezing) en muziekscholen.

Sociale cohesie en inclusie

Maar ook kan cultuur ervoor zorgen dat verschillende generaties, verschillende bevolkingsgroepen en maatschappelijke groeperingen elkaar treffen. Culturele en creatieve organisaties zijn een aantrekkelijke plek voor vrijwilligerswerk. En steeds vaker dragen cultuur, erfgoed en de creatieve industrie op actieve wijze bij aan de ontwikkeling van een community, met community art, met sociale projecten en met maatschappelijk design.

Tel mee met Taal

Tel mee met Taal (initiatief van de ministeries van OCW, SZW en VWS en diverse partners) houdt zich bezig met deze doelgroep. Hoe bereiken we Nederlandstaligen met beperkte basisvaardigheden én kunnen we hen motiveren om hieraan te werken?

Lees meer →

Cultuur als vliegwiel voor verandering en ontwikkeling

In het cultuurprogramma Midden-Delfland dragen zeven lokale culturele organisaties bij aan acht activiteiten waaraan alle basisscholen in de gemeenten meedoen. Middels de centrale organisatie van Kunstgebouw wordt op deze manier mogelijk gemaakt dat alle kinderen in Midden-Delfland onder schooltijd minimaal één keer per jaar hun lokale culturele omgeving mag beleven.

Lees meer →

Wat kunt u doen?

- Maak cultuur onderdeel van een integraal sociaal en armoedebeleid.
- Geef kunstenaars en creatieven de ruimte om complexe maatschappelijke vraagstukken te adresseren en bespreekbaar te maken.
- Haal financiële drempels weg, zodat ook kinderen en jongeren die in armoede opgroeien naar musea, theater en cursussen kunnen gaan.
- Ondersteun cultuureducatie op álle scholen (po, vo, mbo en speciaal onderwijs), in afstemming met de regio. Zorg voor een gemeentelijk arrangement met de Cultuurkaart en MBO Card, zodat iedere jongere in uw gemeente in aanraking komt met kunst en cultuur.

- Voorzie in robuuste bibliotheekvoorzieningen zodat zij stevig kunnen inzetten op de maatschappelijke opgaven ten aanzien van onder meer laaggeletterdheid en digitalisering, bijvoorbeeld via het Informatiepunt Digitale Overheid.
- Gebruik cultuur om uw communicatie te verduidelijken en iedereen, óók Nederlandstaligen met beperkte basisvaardigheden, te bereiken. Denk aan de kracht van beeld (theater en film) en van taal (zoals spoken word) en muziek.

Economie en welzijn

Culturele voorzieningen en een creatief klimaat dragen bij aan een sterke lokale economie en een welvarende gemeente. Culturele festivals, evenementen, tentoonstellingen, concerten, monumenten en voorstellingen zorgen voor levendigheid en aantrekkelijkheid van steden en dorpen. Dit zorgt voor verbindingen met andere domeinen en is van grote waarde voor sectoren als toerisme, horeca en retail.

Kunst en cultuur, en alle makers en werkenden in die sector, maken een gemeente aantrekkelijk als vestigingsplaats voor bedrijven en organisaties, die bijdragen aan de werkgelegenheid. Zij trekken niet alleen toeristen aan, maar ook hoogopgeleide bewoners die actief bijdragen aan hun woonplaats.

De veerkracht van de lokale en regionale economie wordt aantoonbaar vergroot door te investeren in een aantrekkelijk aanbod van voorzieningen, in een gezond en eerlijk ecosysteem voor creatief en cultureel ondernemerschap en in het bevorderen van cross-overs tussen sectoren.

Culturele instellingen en gemeente Smallerland

De aanwezigheid (in het stadscentrum) van een *bibliotheek*, *museum* en *museumwoning*, *schouwburg* en *poppodium* en het aanbod van lessen *amateurkunst* dragen bij aan de aantrekkelijkheid van Smallerland als gemeente om te wonen en te werken.

Ook als mensen er geen gebruik van maken is de nabijheid van de voorzieningen waar je gebruik van kunt maken een meerwaarde. De drukte in de stad, bezoek aan winkels en horeca en gebruik van betaald parkeren wordt gestimuleerd door het bezoek aan de culturele instellingen.

Samen zijn de instellingen goed voor 481,000 jaarlijkse bezoekers, die de lokale economie ondersteunen, en daarmee indirect ook bijdragen aan werkgelegenheid. Zelf verschaffen de instellingen werk aan zo'n 130 medewerkers. Tegenover (en deels mede dankzij) de inkomsten uit subsidies staan eigen inkomsten (uit betalend publiek, horeca, sponsors en andere bronnen). Alleen al bij Theater De Lawei is de omzet horeca ruim 1 miljoen euro (begroting 20/21).

[Lees meer →](#)

Wat kunt u doen?

- Breng de economische impact van de culturele en creatieve sector in kaart en geef de culturele en creatieve sector een stevige positie in het economische beleid.
- Maak in beleid een toekomstgerichte verbinding tussen economie, werkgelegenheid, kunst en cultuur, toerisme en de ontwikkeling van de binnenstad.
- Stimuleer een innovatief ondernemingsklimaat door crossovers tussen traditionele sectoren en de culturele en creatieve sector te stimuleren.
- Koppel de binnenstad aan unieke evenementen die passen bij de cultuur en historie van uw gemeente.

Gezondheid en zorg

Gemeenten hebben een groeiend aantal zorgtaken in hun pakket, zoals de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), met daarin bijvoorbeeld thuiszorg en de jeugdzorg. Daarnaast heeft elke gemeente een GGD en moet de gemeente toezicht houden op de kwaliteit van de kinderopvang.

Gezondheidsbevordering en preventie zijn daarbij de belangrijkste doelen en vergrijzing een gegeven. Stijgende kosten van de gezondheidszorg vormen een punt van grote zorg.

Tallose onderzoeken tonen aan dat kunst en cultuur kunnen bijdragen aan een goede gezondheid. Daarbij gaat het zowel om de mentale als de fysieke gezondheid, en zowel curatief als preventief.

De Wereldgezondheidsorganisatie WHO heeft dat **onlangs nog eens onder de aandacht gebracht**. Deelname aan culturele activiteiten kan de negatieve effecten van sociaal isolement tegengaan, voor verlichting zorgen en bijdragen aan fysiek welzijn. Ook doet kunstbeoefening een beroep op wat je wél kunt: zo bestaan er **danslessen voor Parkinsonpatiënten** en **apps voor dementerende ouderen**.

Tijd van je leven

Het pilotproject Tijd van je leven is met groot succes uitgevoerd door de GGD West-Brabant. In samenwerking met cultuurorganisaties, kunstenaars en zorginstellingen zette de GGD culturele activiteiten in om het mentale welzijn van ouderen te bevorderen. Het project heeft aantoonbaar positieve effecten gehad op de gezondheid van ouderen, in het bijzonder de emotionele eenzaamheid.

Lees meer →

Iedereen doet mee!

In het kader van IDOLS* hebben de Twentse zorgorganisatie Aveleijn, LFB, Stichting Prokkel en de Gemeente Enschede middels het project *Iedereen doet mee!* de handen ineengeslagen om sociale participatie van mensen met een verstandelijke beperking in de regio Twente te bevorderen. Door het toepassen van artistieke, theatrale technieken ontstond nieuwe ruimte voor ontmoeting, ook tussen cliënt en zorg-professional.

Lees meer →

Wat kunt u doen?

- Zorg voor integraal zorgbeleid, inclusief cultuur.
- Zet cultuurorganisaties, kunstenaars en creatieven preventief in bij jeugd- en ouderenzorg.
- Verbindt cultuur, het sociale domein en onderwijs aan elkaar met de brede regeling **combinatiefunctionaris**.

Klimaat en duurzaam- heid

Klimaat en duurzaamheid

De gevolgen van klimaatverandering verschillen per gemeente en per regio, maar zijn voor iedere gemeente urgent. Bodemdaling, droogte en overstromingen hebben impact op onze leefomgeving, en vormen in sommige gemeenten zelfs een ernstige bedreiging voor het behoud van het cultureel erfgoed.

De culturele en creatieve sector draagt op drie manieren bij aan het aanpakken deze uitdaging.

Culturele instellingen investeren zelf in duurzaamheid, kunstenaars en instellingen dragen bij aan bewustwording (bijvoorbeeld door voorstellingen en kunstinstallaties) en kunstenaars en creatieven helpen bij het ontwikkelen van innovatieve oplossingen.

Zij dragen op een aansprekende bij aan het zichtbaar maken van de gevolgen (denk aan het project GROW door Studio Roosegaarde en MediaMonks onder auspiciën van Rabobank ten behoeve van duurzamere landbouw). Op verschillende plaatsen in het land is in de bibliotheek een Huis van Duurzaamheid is gevestigd.

Andere voorbeelden zijn Repair Cafés, kleding uitleen of een zadenbibliotheek.

Bijdragen aan klimaatdoelstellingen

Energiecoöperatie WeertEnergie betrok kunstenaars Inge de Monte bij het nieuwe Zonnepark Altweerderheide. Met leerlingen van de lokale basisschool creëerde ze een kunstwerk dat te bewonderen is bij het infopunt van het zonnepark. Op deze creatieve manier groeide de bewustwording van de lokale gemeenschap over de mogelijkheden die het zonnepark kan bieden.

[Lees meer →](#)

Toukomst Groningen

Toukomst is een initiatief van Nationaal Programma Groningen. Dit programma gaat over beter wonen, leven en werken in Groningen. Over grote, vernieuwende, creatieve en slimme ideeën. Eigenzinnige ideeën. Ideeën die het normale werk van overheden doorkruisen. 900 door inwoners ingestuurde ideeën werden uitgewerkt tot 59 bijzondere en vernieuwende projecten voor de toekomst van Groningen. Kunst en cultuur spelen een prominente rol.

[Lees meer →](#)

Wat kunt u doen?

- Gedraag u als een voorbeeldige en innovatieve opdrachtgever. Laat de ontwerpende, agenderende en creatieve kracht van lokale makers en creatieve organisaties bijdragen aan de aanpak van gemeentelijke maatschappelijke en fysieke opgaven zoals energietransitie, klimaatadaptatie, bevolkingskrimp en de circulaire economie.
- Creëer een loket voor ongezochte oplossingen ('unsolicited proposals').
- Geef ruimte aan burgerinitiatieven en burgercoöperaties om bewoners op een creatieve manier sterker te betrekken bij de duurzaamheidsopgaven.
- Stel een loket in voor subsidies/ leenfaciliteiten voor culturele organisaties en cultureel ondernemers en makers.

Ruimtelijke opgave

Gemeenten dragen de verantwoordelijkheid voor een veilige en gezonde leefomgeving voor hun inwoners, waarbij zij voor hele grote opgaven komen te staan. Deze liggen op het gebied van de woningbouw, gevolgen van bevolkingskrimp of -stagnatie, bereikbaarheid, landbouwvraagstukken, bodemdaling, maar ook verdozing van het landschap. De Omgevingswet vraagt van gemeenten om een samenhangende aanpak te ontwikkelen om hiermee aan de slag te gaan.

Binnensteden en dorpskernen zijn een belangrijke economische motor voor de regio én het centrum van een samenleving. Corona heeft bestaande knelpunten in binnensteden en dorpskernen versterkt en maakt het nog belangrijker dat we hier met een nieuwe blik naar kijken.

De culturele en creatieve sector draagt bij aan de inrichting van de fysieke leefomgeving: denk aan architectuur, landschapsarchitectuur, stedenbouw en industrieel ontwerp. Ontwerpers zijn in staat om ons landschap en onze gemeenten mooier te maken.

Ruimtelijke opgave

Het aanpakken van een binnenstad of dorpskern is een samenspel tussen verschillende partijen. De gemeente is niet alleen op verschillende manieren betrokken bij het samenspel, maar heeft daarnaast ook een regisserende rol in het samenspel als geheel. De culturele sector kan hierin een spilfunctie spelen. De culturele sector en de gebruikers kunnen samen de panden, monumenten, pleinen en paden in de gemeente 'programmeren'.

Culturele ondernemers, ontwerpers en kunstenaars zijn goed op de hoogte van wat er op lokaal niveau speelt en kunnen een belangrijke rol spelen in het zoeken naar nieuwe manieren van elkaar ontmoeten in de stad of het dorp.

Stadslab Leiden

Het Stadslab Leiden bestaat uit een netwerk van Leidse 'Stadslaboranten', betrokken Leidenaren die met elkaar invulling geven aan de stad door allerlei projecten de bedenken en uit te voeren op het kruispunt van kunst, cultuur, wetenschap en maatschappij.

Lees meer →

StraatNL

StraatNL is één van de deelprojecten van het landelijke programma IDOLS* (Increasing Demand by Offering LearningS). IDOLS* is ontwikkeld om maatschappelijke uitdagingen en haar probleemeigenaren op een effectieve manier te verbinden met de creatieve en culturele industrie. In dit project werken we samen met de overheid, creatieven én bewoners om tot vernieuwende oplossingen te komen. Hoe kan je elkaar versterken? Zo kunnen overheden bijvoorbeeld leren van de aanpak van een kunstenaar, zoals éérst luisteren naar de leefwereld, ideeën en behoeften van bewoners voordat er plannen worden gemaakt. De aanpak is verfrissend en heeft juist de persoonlijke en menselijke kant die de overheid vaak mist, maar die wél nodig is in goed contact met bewoners.

Lees meer →

Wat kunt u doen?

- De Omgevingswet treedt eind 2022 in werking. Zet deze effectief in om cultuur en erfgoed duurzaam in de gemeente te waarborgen:
 - Veranker culturele voorzieningen in de gemeente in de omgevingsvisie.
 - Initieer een programma rond Erfgoed en Leefbaarheid om te zorgen voor meer draagvlak bij burgers, die straks een rol krijgen in de geheel nieuwe besluitvormingstrajecten van de Omgevingswet.
- Roep de nieuwe minister van VRO op om gemeenten de helpende hand te bieden bij innovatief sturen op goede omgevingskwaliteit, zodat niet iedere gemeente zelf het wiel hoeft uit te vinden.
- Betrek de culturele sector en gebruik deze als bondgenoten in een integrale programmatische aanpak.
 - Koester en betrek hierin ook uw lokale erfgoedsector, kijk hiervoor naar de handreiking voor de Gemeenteraadsverkiezingen van het Erfgoedplatform.

Acht krachten van cultuur

Erik Akkermans, 2022

De culturele daad van de grote verbouwing

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, 2019

Handreiking adviesstelsel omgevingskwaliteit

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, 2020

Handreiking Erfgoedplatform

Gemeenteraadsverkiezingen

Erfgoedplatform Kunsten'92, 2022

Herstel van binnensteden

Platform31, 2021

Gemeenten 2024 – opgave inclusieve samenleving

VNG, 2021

IDOLS*

Federatie Creatieve Industrie, 2019 - 2020

Lobby voor cultuur richting

gemeenteraadsverkiezingen 2022

LKCA, 2021

Met jouw hulp wint cultuur de

gemeenteraadsverkiezingen

Kunstenbond, 2021

Monitor creatieve industrie 2021

Media Perspectives, 2022

Bronnen

New Creative Deal:

Nederland maakt cultuur, cultuur maakt Nederland
Kunsten'92 en Federatie Creatieve Industrie, 2021

Omzet en inkomenspositie zzp'ers in
culturele sector
CBS, 2021

Ontwerpkracht mobiliseren op
maatschappelijke vraagstukken
Drift, 2022

Satellietrekening Cultuur en Media
CBS, 2018

VNG Gids corona, cultuur en gemeenten
Berenschot, 2021

VNG Gids corona, cultuur en gemeenten deel 2
Berenschot, 2022

Kunsten'92

Kunsten'92 is de belangenorganisatie voor de hele culturele en creatieve sector, met meer dan 400 leden uit alle disciplines, van de kunsten tot nieuwe media, design, musea en monumenten, en van makers tot organisaties.

www.kunsten92.nl

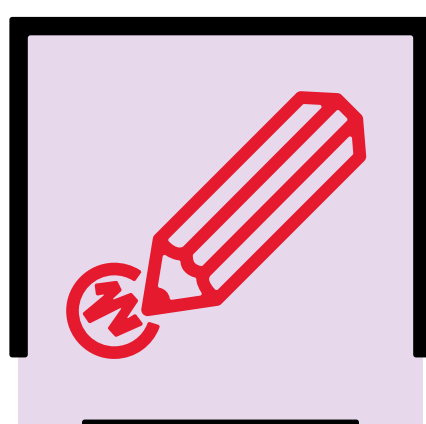
Federatie Creatieve Industrie

De Federatie Creatieve Industrie behartigt de belangen van de Nederlandse creatieve industrie in het algemeen en van tien aangesloten branche- en beroepsorganisaties met in totaal bijna 6.000 individuele leden en ruim 2.500 creatieve bedrijven in het bijzonder.

www.dutchcreativeindustries.nl

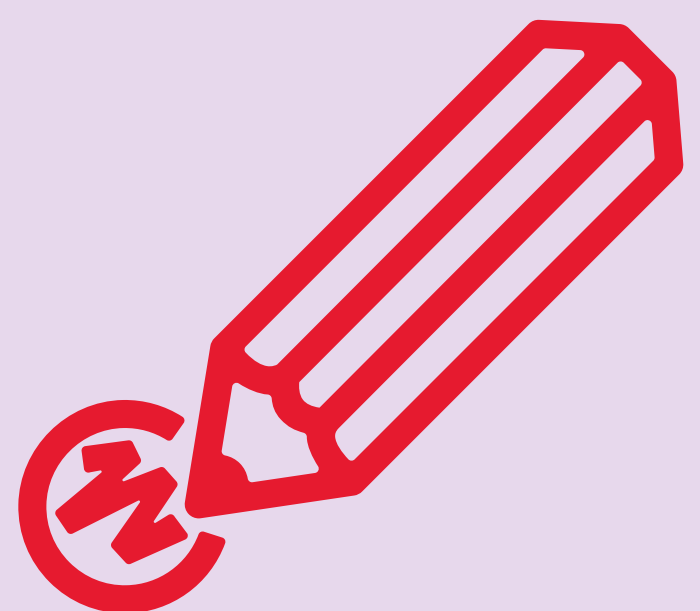
Ontwerp & opmaak: OVERHAUS

Amsterdam, februari 2022

**Benut de
verbeeldingskracht
en het ontwerpende
vermogen van onze
sector.**

Wij staan voor u klaar.

BENUT SAMEN MET DEZE ERFGOEDORGANISATIES DE KANSEN DIE ERFGOED BIEDT:

FEDERATIE INSTANDHOUDING MONUMENTEN	ERFGOEDPLATFORM VAN KUNSTEN'92
 Agrarisch Erfgoed Nederland Artis BOEI CIO-K Evangelische Broedergemeente Zeist Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg Federatie Varend Erfgoed Nederland Erfgoedvereniging Heemschut Landelijk Hofjesberaad Landelijke Federatie Het Behouden Huis Stichting Liniebreed Ondernemen Nationale Monumentenorganisatie Nederlandse Kastelenstichting Nederlandse Tuinenstichting Staatsbosbeheer Alde Fryske Tsjerken Behoud Kerkelijke Gebouwen in Noord-Nederland Stichting Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen Klinkend Erfgoed Nederland Het Drentse Landschap Geldersch Landschap en Kasteelen Het Groninger Landschap Het Limburgs Landschap Het Utrechts Monumentenfonds Utrechts Landschap Stichting Menno van Coehoorn Mobiele Collectie Nederland Monumenten van de Maatschappij van Weldadigheid Stichting Monumentenbezit Oude Gelderse Kerken Oude Groninger Kerken Oude Hollandse Kerken Vakgroep Restauratie Vereniging De Hollandsche Molen Hendrick de Keyser Vereniging van Provinciale Monumentenwachten Nederland Natuurmonumenten Vereniging van Beheerders van Monumentale Kerkgebouwen in Nederland Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN	 BOEI DEN Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie DutchCulture Erfgoedstem Erfgoedvereniging Heemschut Federatie Instandhouding Monumenten Federatie Grote Monumenten gemeenten Federatie Ruimtelijke Kwaliteit Fonds Cultuurparticipatie Groot Reuvensoverleg Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Koninklijke Vereniging Archiefsector Nederland Kunsten'92 KVAN BRAIN (Archiefsector) Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst Landelijk Contact Museumconsulenten Mondriaan Fonds Museumvereniging Nationale Monumentenorganisatie Nationaal Restauratiefonds Nederland Monumentenland Netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen Nederland Prins Bernhard Cultuurfonds Restaurantoren Nederland Stichting Kastelen, historische Buitenplaatsen en Landgoederen Stichting Liniebreed Ondernemen Stichting Nationale Archeologiedagen Unesco Werelderfgoed Vereniging de Hollandsche Molen Vereniging Ondernemers in Archeologie Weleer

WWW.ERFGOEDPAMFLET.NL

GA-PLATFORM RESTAURATIE

Vereniging Timmerwerk Restauratie
Vereniging Restauratie Steenhouders
Vereniging van Erfgoedhoveniers
Nederlandse Vereniging van Leidekkers
Vakfederatie Rietdekkers
Nederlandse Vereniging van Molenmakers
Ondernemers Vereniging van Glazeniers
Nederlands Gilde van Kunstsmiden
Onderhoud NL Restauratieschilders
Gebouwschil Nederland

VERENIGING ARCHITECTEN WERKZAAM IN DE RESTAURATIE

NATIONAAL CENTRUM ERFGOEDOPLEIDINGEN

Sinds 1986 Erfgoed Academie

Erfgoed maakt uw gemeente leefbaar en aantrekkelijk. Benut uw kansen!

Gemeenteraads-verkiezingen 2022

Oproep aan u als raadslid en bestuurder:

Als gemeenteraadslid of wethouder staat u de komende bestuursperiode voor grote uitdagingen. Dit pamflet laat zien welke kansen erfgoed biedt om te investeren in de kwaliteit van de leef-omgeving, met de aanpak van de klimaatcrisis, de verduurzaming van onze samenleving en de realisatie van honderdduizenden woningen. Erfgoed is bij uitstek een beleidsterrein dat bijdraagt aan het welzijn van uw inwoners, aan economische innovatie en een interessant leef- en vestigingsklimaat.

In zes oproepen geven we aan waar uw kansen liggen en hoe u die als gemeenteraadslid of bestuurder straks kunt verzilveren!

TOELICHTING, VOORBEELDEN EN INSTRUMENTEN

1 BASIS OP ORDE: INVESTEER IN KENNIS, KUNDE EN CAPACITEIT

Erfgoedformatie op orde

Gemeenten vormen een belangrijk startpunt voor monumenteigenaren die hun monument willen aanpassen. Goed geïnformeerde eigenaren dragen bij aan kwalitatief herstel en behoud van monumenten. Breng de erfgoedformatie in uw gemeente op orde en investeer in goede voorlichting aan monumenteigenaren. Dit gaat niet altijd goed. De afgelopen jaren is door gemeenten fors ingeleverd op kennis, kunde en capaciteit van erfgoedambtenaren. Ook het toezicht van provincies, in plaats van door de Erfgoedspectie, mag op het erfgoedterrein als onvoldoende worden bestempeld. Twee rapporten maken dit duidelijk:

- Het BMC-rapport 'Stelsel of lappendeken': vng.nl/sites/default/files/publicaties/2018/p004780_stelsel_of_lappendeken_-_quickscanonderzoek_wijn_c_220218.pdf
- Rapport van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed: www.inspectie-oe.nl/publicaties/rapport/2021/03/11/een-lappendeken-zicht-op-toezicht-door-provincies

Erfgoedkennis op orde

Opleidingen van de Erfgoedacademie (www.erfgoedacademie.nl/opleidingsaanbod) en het Nationaal Centrum Erfgoedopleidingen (www.erfgoedopleidingen.nl/nce-opleidingen) verbreden en verdiepen de noodzakelijke erfgoedkennis voor de zorgvuldige uitvoering van wettelijke taken. Zij dragen bij aan de voorbeeldfunctie van gemeenten via de instandhouding van monumenten in gemeentelijk bezit, zoals voormalige raadhuisen, torens bij of op kerken, molens en gebouwen en groene verdedigingswerken.

Het aanbesteden, waarbij kwalitatieve criteria voorrang hebben op financiële criteria, betekent kiezen voor kwaliteit. Door bij het opstellen van plannen en het uitvoeren daarvan ook gebruik te maken van de uitvoeringsrichtlijnen van de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (www.stichtingerm.nl) en de inzet van het vakmanschap van erkende bedrijven, kunnen gemeenten aan eigenaren van rijks- en gemeentelijke monumenten tonen wat een zorgvuldige instandhouding van monumenten kan betekenen. Ook wordt de instandhouding van het vakmanschap van inwoners en bedrijven bij de inrichting van de eigen leefomgeving. Erfgoed is een sterk middel voor participatie. Het gaat immers om wat inwo-

ners waardevol vinden, waar ze aan gehecht zijn en welke plekken betekenis hebben.

Integrale visie, regie en participatie op orde

De Nederlandse regering is van plan het Verdrag van Faro te ratificeren, dat een grotere betrokkenheid van bewoners bij de zorg voor erfgoed stimuleert (www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/verdrag-van-faro). Kerken, oude scholen en fabrieken, archeologische en groene monumenten, beeldbepalende panden in dorpen en in het buitengebied zijn bij uitstek locaties waar gemeenschappen zich voor willen inzetten.

Als de 'basis op orde' is kunnen gemeenten zich op een verantwoorde manier inzetten op 'eigen' ambities.

Voorbeelden en instrumenten

- Monumenten.nl – een platform dat monumenteigenaren gewijzigd maakt en waarop alle gemeenten met hun eigen monumentenpagina te vinden zijn. Met praktijkvoorbeelden en kennisdossiers over o.a. vergunningen, wet- en regelgeving, duurzaamheid en interviews met erfgoedambtenaren en specialisten.
- Erfgoed in de Omgevingsvisie: www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/omgevingswet/omgevingsvisie
- De kracht van het uitdaagrecht bij cultureel erfgoed: www.isabewoners.nl/de-kracht-van-uitdaagrecht-bij-cultureel-erfgoed/
- Voorbeeld van een sterke erfgoed-inclusieve omgevingsvisie door de Gemeente Leiden: gemeente.leiden.nl/bestanden/projecten/omgevingswet/omgevingsvisie-leiden-2040.pdf
- Routekaart Archeologisch Erfgoed Tilburg 2022–2025: 'Tilburg, een jonge stad met een oud verleden': www.tilburgers.nl/het-verhaal-van-tilburg-als-bindmiddel-van-de-samenleving
- Brugwachtershuisjes Project: www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/faro-in-de-praktijk/brugwachtershuisjes
- Project KI(ge)oid in Friesland: Dorpsontwikkeling maatschappijen (DOM) en erfgoed: www.erfgoeddeal.nl/projecten/stedelijke-groei-en-krimp/project-wadden-kleigoed
- Cursus restauratietechniek voor monumenten: www.amsterdam.nl/kunst-cultuur/monumenten/educatie/cursus

2 BENUT BESTAANDE GEBOUWEN VOOR WONINGOPGAVE – MAAK EEN KANSEN-KAART VOOR MONUMENTEN

Voorbeelden en instrumenten

- College van Rijksadviseurs – Agenda: de 22e eeuw begint nu – www.collegevanrijksadviseurs.nl/actueel/nieuws/2021/12/22/agenda
- Atlas voor Gemeenten 2015: Thema Erfgoed (niet meer leverbaar!) www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/hoed-uw-erfgoed-presentatie-atlas-voor-gemeenten-2015
- Publicatie Platform 31: Cultureel erfgoed op waarde geschat: www.platform31.nl/uploads/attachment_data/file/101/Publicatie_PL31_Cultureel_Erfgoed.pdf

- Toekomst religieus Erfgoed en toolkit Kerkenvisies: www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/religieus-erfgoed
- Kansenkaart Kerken Achterhoek: erfgoeddoost-achterhoek.nl/wp-content/uploads/sites/3/2021/11/2021-11-15-Kansenkaart-TUD.pdf
- Cultuurhistorische kansenkaart Arnhem: www.commissielerfgoed.nl/projectdocumenten/00005618.pdf
- Loods Herbestemming Monumenten: www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Cultuur_en_Erfgoed/Projecten/Loods_herbestemming_monumenten
- Wonen boven winkels Deventer: www.deventer.nl/wbwdeventer?contrast=low
- Platform Herbestemming.nu met meer dan 200 herbestemmingsprojecten en zeven kennisdossiers, zie als voorbeeld: Pakhuis het Bassein in Wormer getransformeerd tot levensloopbestendige appartementencomplex www.herbestemming.nu/projecten/bassein-wormer
- Voorbeeldproject wonen in industrieel erfgoed: www.boei.nl/projecten/bunswaard/

3 GEBRUIK DE RIJKE SPOREN UIT HET LANDSCHAP – VERBIND STAD EN LAND VIA EEN LANDSCHAPS BIOGRAFIE

Voorbeelden en instrumenten

- Wat is een landschapsbiografie? www.rug.nl/staff/e.w.meijles/brochure_2_landschapsbiografie.pdf
- Stadsгенезе – Publicatie van RCE en STOWA: www.stadsгенезе.nl
- Landschapsbiografie gemeente Heiloo: www.landschapnoordholland.nl/files/2019-04/Gewaardeerd%20Landschap%20Heiloo%20eindrapport.pdf
- Sterke Steden hebben Sterke Landschappen: www.metropoolregioamsterdam.nl/wp-content/uploads/2021/07/Kansenkaart-MRA-landschap-2020.pdf
- Park met spoorverleden: www.okra.nl/projecten/oark-oosterspoorbaan
- Een toekomst voor groen erfgoed: www.cultureelerfgoed.nl/publicaties/publicaties/2012/01/01/een-toekomst-voor-groen-en
- www.tuinenstichting.nl/groen-erfgoed
- Ruimte voor immaterieel erfgoed: www.immaterieelerfgoed.nl/image/2020/11/26/ruimte_voor_ie.pdf
- Voorbeeld Almere uit de 'Erfgoed is van ons allemaal'-campagne: www.youtube.com/watch?v=9lfa8rd-nXBs&list=PLH9BZQEI0Yank0t7ANscX4i6K0XjKpmn&index=8
- Herstel Liniedijken (Stelling van Amsterdam): www.noord-holland.nl/Actueel/Archief/2021/November_2021/Liniedijken_Stelling_van_Amsterdam_hersteld_en_meer_zichtbaar
- De Limes fiets- en wandelroutes zijn bekrondde en veel benutte routes. Actueel nu de Limes Werelderfgoed is geworden: www.limeswerelderfgoed.nl/bezoeken/wandelen-en-fietsen
- Bijzondere wandelroutes zoals het Pieterpad of Klompenpaden, of bijvoorbeeld: Floris V-pad, Maarten van Rossumpad – www.wandelnet.nl/

- lange-afstand-wandelpaden
- Voorbeelden van herbestemmingsprojecten op de rand van stad en platteland: de Adelaerhoeve, Arnhem, Schaarsbergen – www.adelaerhoeve.nl, de Nije Hoeve, Hengelo – www.denijehoeve.nl

4 ONDERSTEUN LOKALE CULTUUR, CREATIE EN CONSUMPTIE

Benutten van immaterieel erfgoed

Sinds 1998 zet Smederij Cornelis Pronk zich met Mondra Opleidingen in om de kennis van het ambachtelijk smeden door te geven en nieuwe smeden op te leiden in de traditie. Zij geven diverse vakopleidingen in smeden. Via workshops kunnen mensen kennismaken met het ambacht. Voor groep 8 van de basisschool is het project 'Wijzer met IJzer' ontwikkeld, waarbij de kinderen gaan smeden, bronsjengen en aluminium bewerken.

Het Fruitcorso Tiel ontwikkelt met zeven plaatselijke filialen van Albert Heijn een spaaractie voor een tribunekaart voor Corso by Night. Ook touroperators zijn geïnteresseerd; zij kopen tribunekaarten voor het middagcorso en bieden een trip naar het Fruitcorso aan.

Het Land van Cuijk in Noorddoost-Brabant profileert zich met historisch landschap en streekproducten. Via de website en folders maken de samenwerkende gemeenten reclame voor arrangementen en fietsroutes. Routes voeren langs de traditioneel gevlochten maasheggen en langs de bloedprocessie van de Boxmeerse Vaart. Routes zijn gemaakt samen met beoefenaars van immaterieel erfgoed, voor toeristen die de lokale sfeer willen proeven. In het Land van Cuijk werken gemeenten, het recreatief bedrijfsleven, immaterieel erfgoedgemeenschappen en de ANWB samen. Ook werken zij samen met musea die achtergrondinformatie geven over de immaterieel erfgoedactiviteiten in hun streek.

Voorbeelden en instrumenten

- Monitor Brede Welvaart: longreads.cbs.nl/monitor-brede-welvaart-en-sdgs-2021/overkoepelend-beeld-erfgoed.nl/image/2021/11/18/nov_2021_beleid_rond_immaterieel_erfgoed.pdf
- Immaterieel erfgoed als toeristische bestemming – www.immaterieelerfgoed.nl/nl/page/10541/immaterieel-erfgoed-als-toeristische-bestemming
- Voorbeeld streekproducten (korte ketens): 'Aanstreekelijk': aanstreekelijk.nl
- Voorbeeld Erfgoed Sterren: hetoversticht.nl/

- actueel/nieuws/153/stichting-oldenzaalse-musea-winnaar-erfgoed-sterren
- Project 'Wijzer met IJzer': www.immaterieelerfgoed.nl/nl/smedeninandelst
- Stichting IJzerhart Rotterdam: stichting-ijzerhart.nl
- Fruitcorso Tiel: www.fruitcorso.nl/nl
- Maasheggen vliechten: www.immaterieelerfgoed.nl/nl/maasheggenvlechten
- Brabantse Dag Heeze: www.immaterieelerfgoed.nl/nl/brabantsedag
- Metaal Kathedraal in Utrecht: www.metaalkathedraal.nl
- Productfabriek in Amersfoort: productfabriek.nl
- Zwitsal Terrein in Apeldoorn: zwitsalapelldoorn.nl
- Voorbeeld reconstructies houten schepen, wachttorens en deel castellum Hoge – Woerd in Utrecht door Stichting Bouwloods Utrecht: www.stichtingbouwloods.nl

5 ZET ERFGOED IN ALS GIDS VOOR KLIMAAT-ADAPTATIE, VERDUURZAMING EN ENERGIE-TRANSITIE

Overweeg een financiële bijdrage in uw lokale Cultuurfonds voor Monumenten – een publiek-private samenwerking die financiële ondersteuning biedt aan gemeentelijke monumenten en lokaal beschermde monumenten bij onderhoud, restauratie, verduurzaming of herbestemming en waaruit iedere euro meerdere keren kan worden ingezet.

Ook immaterieel erfgoed biedt aanknopingspunten om te werken aan een duurzame wereld. Benut oude kennis en kunde van de natuur voor nieuwe toepassingen die, naast een praktisch nut, ook gericht zijn op het ecologisch verduurzamen van de omgeving. Imkers, die bijen hielden om de honing, zetten zich nu ook in om de biodiversiteit omgeving van hun bijen te ondersteunen door bloemen aan te planten. Stadslandbouwers vergroenen de stedelijke omgeving, via volkstuinen en het beheeren van stadsboomparken, pluikbossen en stadstuinen. Daar is een breder doel mee verbonden: het duurzaam produceren en consumeren van voedsel. Voor de beoefening van veel immaterieel erfgoed is kennis van de natuur nodig, zoals voor het ambacht van heggenvlechten. De vlechters maken van bestaande, levende heggen afscheidingen tussen weilanden of langs paden, zodat deze ondoordringbaar zijn voor vee en wild. Deze duurzame afscheidingen bevorderen de biodiversiteit: vogels nestelen er en vinden er een schuilplaats. Zo blijft ook het karakteristieke landschap behouden. De heggenvlechters trekken bij kampioenschappen veel publiek en waardering.

Voorbeelden en instrumenten

- De 17 Globals Goals van de VN: vng.nl/sites/default/files/2020-04/handreiking-global-goals-in-het-gemeentelijk-beleid-2020.pdf
- Routekaart verduurzaming Monumenten: www.duurzaamerfgoed.nl
- Cultuurfonds voor monumenten: www.restauratiefonds.nl/files/docs/2021-12/Impactbrochure%20Cultuurfondsen%20voor%20Monumenten%202021.pdf

- Groene Menukaart' voor typische monumenten zoals grachtenhuizen of Groene Menukaart Staphorst: www.degroenemenukaart.nl/nl/staphorst/over-ons/?buildingTypeSlug=woonhuizen
- Nieuwe regeling verduurzaming maatschappelijk vastgoed: www.rijksverheid.nl/actueel/nieuws/2021/11/14/plannen-ontwouwd-voor-525-miljoen-maatschappelijk-vastgoed
- Regio Deal bodemdaling Groene Hart: bodemdalingdebaas.nl
- Erfgoed Deal-project Brabantse Watermolenlandschapen: www.erfgoeddeal.nl/projecten/klimaatadaptatie/watermolenlandschapen-voor-klimaatadaptatie
- Polder Blokhoven bij de Lek: www.hdsr.nl/zoeken/@40728/aanleg-inundatieveld/
- Heerijnding Malieblad in Utrecht als park, met steun van Erfgoedparels: www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/cultuur-en-erfgoed/erfgoedparels
- Immaterieel erfgoed als hefboom voor duurzaamheid: www.immaterieelerfgoed.nl/image/2021/6/17/bm127_bakels_elpers_boekman.pdf

6 BEVORDER DE LEEFBAARHEID VAN HET PLATTELAND

De moderne landbouw is voorlopig vooral nog een bedreiging van het erfgoed, zowel voor de gebouwen als voor het landschap. Een transitie levert veel kansen op voor erfgoed en voor de leefbaarheid van het platteland.

Voorbeeld en instrumenten

- De toekomst van Nederland, door Floris Alkemade: www.collegevanrijksadviseurs.nl/actueel/nieuws/2020/04/21/floris-alkemade-over-de-toekomst-van-nl
- Oproep van Floris Alkemade, voormalig Rijksbouwmeester, voor een 'New Deal' – een nieuwe verhouding tussen stad en platteland tussen burgers en boeren www.collegevanrijksadviseurs.nl/projecten/rijk-boerenland
- Manifest Gebruik de boerderij! issuu.com/oost/docs/gebruik_de_boerderij_-_manifest_versie_2021 (met voorbeeld De Nijenstein in Veessen)
- Landschaps-inclusief landbouwproject: Rotterdam de boer op: www.natuurmonumenten.nl/rotterdam-de-boer-op
- Circulair landgoed Hackfort: www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/landgoed-hackfort/nieuws/visie-voor-hackfort
- Landschapsinclusief landbouwproject: Landgoed Willemsheove in Soest willemsheove.herenboeren.nl
- Verslag van de opening van het programma Boerderij in beweging: www.boerderijinbeweging.nl/bib-berichten/verslag-startbijeenkomst-bib

Kijk verder op
WWW.ERFGOEDPAMFLET.NL

1 BASIS OP ORDE: INVESTEER IN KENNIS, KUNDE EN CAPACITEIT

Uw gemeente is een belangrijke schakel in de instandhouding van gebouwde, groene en archeologische monumenten. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor vergunningverlening, toezicht en handhaving van rijks- en gemeentelijke monumenten en vormen het kennis- en informatieloket voor eigenaren van monumenten. Veel gemeenten hebben eigen monumenten in bezit en zien toe op beschermde stads- en dorpsgezichten. De erfgoedformatie moet gebaseerd worden op deze wettelijke taken en op gemeentelijke ambities.

Bevorder de zorgvuldige instandhouding van monumenten door de erfgoedkennis van uw erfgoedambtenaren te vergroten. Kies voor kwaliteit bij de instandhouding van monumenten in gemeentelijk bezit, stimuleer vakmanschap en schakel erkende restauratiebedrijven in. Geef het goede voorbeeld en wees een goede opdrachtgever.

De Omgevingswet biedt uw gemeente de kans om, op basis van een erfgoedvisie, het erfgoed zorgvuldig in te passen in omgevingsvisie en omgevingsplan. Zo kunt u de basis op orde brengen voor uw wettelijke erfgoedtaken: visie op de fysieke leefomgeving inclusief erfgoed, vergunningverlening, toezicht en handhaving, acteren op instandhoudingsplicht bij monumenten, kennis- en informatieloket voor monumenteneigenaren.

De klimaatadaptatie, energietransitie en woningopgave vergen een integrale visie en regie van het bevoegd gezag. De Omgevingswet biedt uw gemeente de ruimte om hierop een visie te ontwikkelen en regie te voeren, waarin u van meet af aan de erfgoedwaarden moet betrekken. Erfgoed biedt ook ruimte via participatie aan betrokkenheid van erfgoedvrijwilligers, bewoners en bedrijven. Ondersteun in uw gemeente *right to challenge* of *right to bid* initiatieven, waarbij bewoners zelf het initiatief in handen nemen. Verbindende en kundige erfgoedambtenaren zijn hierbij onmisbaar.

Basis op orde betekent:

- Breng de erfgoedformatie in uw gemeente op orde.
- Investeer in kennis, kunde en capaciteit van erfgoedambtenaren, werk samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Restauratiefonds en provinciale erfgoedhuizen. Stimuleer vakmanschap en goed opdrachtgeverschap.
- Ontwikkel een erfgoedvisie, omgevingsvisie en omgevingsplan en borg erfgoed daarin.
- Sta voor een visie op de erfgoedinclusieve aanpak van de grote maatschappelijke opgaven van nu en betrek vrijwilligers, bewoners en bedrijven daarbij.

Cursus monumentenzorg voor (erfgoed)ambtenaren

2 BENUT BESTAANDE GEBOUWEN VOOR DE WONINGOPGAVE – MAAK EEN KANSENKAART VOOR MONUMENTEN

Steden en dorpen met kenmerkende en zichtbare historie zijn een stuk aantrekkelijker dan plaatsen zonder een kenmerkende en zichtbare historie, zo blijkt uit 'Erfgoed, Atlas voor gemeenten 2015'. Bovendien vertegenwoordigen monumenten en karakteristieke panden een hogere economische waarde dan jonge, seriematige panden, waardoor historische bebouwing meer OZB oplevert. Zoek locaties voor de woningopgave of bedrijfslocaties daarom in de historische kern en de bestaande bebouwing.

Het benutten van de bestaande gebouwenvoorraad voor woningen is veel duurzamer dan bouwen in het groen. Bovendien staan deze gebouwen al aan bestaande straten en zijn ze ingebed in het weefsel van uw stad of dorp. U hoeft daarvoor geen dure investeringen te doen in nieuwe infrastructuur en nutsvoorzieningen. Stel voor uw gemeente een Kansenkaart op voor monumenten, karakteristieke panden en religieus erfgoed in dorpen, steden en in het buitengebied, en inventariseer welke nieuwe functies mogelijk zijn, uiteraard met respect voor de historische waarden van deze gebouwen.

Wonen in voormalig Steenfabriek de Bunswaard (foto Jan van Dalen)

3 GEBRUIK DE RIJKE SPOREN UIT HET LANDSCHAP – VERBINDT STAD EN LAND VIA EEN LANDSCHAPS BIOGRAFIE

De coronacrisis heeft nog maar eens aangetoond hoe belangrijk het is om 'naar buiten te kunnen'. Een park, een stuk bos of een landgoed, de nabijheid van groen is van groot belang voor het welzijn van uw inwoners. U kunt historische landschappelijke structuren en archeologische locaties benutten voor een goed raamwerk van groene gebieden en open water in uw gemeente. Denk ook aan de vele voorbeelden van immaterieel erfgoed dat verbonden is met het natuurlijk landschap, zoals heggenvlechten, corso's, het hoeden van schaapskuddes, de weervisserij of de traditionele bevoeling van grasland.

Stel samen met uw inwoners Landschapsbiografieën op. U krijgt daarmee inzicht in de ontstaansgeschiedenis van het landschap en vindt van daaruit aanknopingspunten voor toekomstige ontwikkelingen. Betrek daarbij de agrarische en landschappelijke geschiedenis en de nog aanwezige historische boerderijen. Investeer in de zichtbaarheid en beleefbaarheid van waardevolle cultuurlandschappen. Benut de kansen die herbestemming van agrarisch erfgoed biedt. Zo vergroot u tevens de toeristische en recreatieve aantrekkingskracht van uw gemeente. Koester het open landschap, laat het niet verrommelen en bouw het niet vol.

Smederij IJzerhart, Stadsverf Koningspoort in Rotterdam

4 ONDERSTEUN LOKALE CULTUUR, CREATIE EN CONSUMPTIE

In een participatieve economie wilt u uw inwoners betrekken bij beslissingen over productie en consumptie. Rond industriële en archeologische monumenten en forten ontstaan vaak creatieve 'hotspots' die diepgeworteld zijn in de gemeenschap. Ondersteun als gemeente de vliegwielfunctie die deze plekken en gemeenschappen vervullen. Zij hebben ervaring in het opzetten van een duurzamere economie met korte ketens, ambachtelijke productie en het opleiden van specialistische vakmensen.

Naast het behoud en het doorgeven van het erfgoed zelf, doet u er goed aan ook structureel te investeren in deze erfgoedgemeenschappen, die veelal uit vrijwilligers bestaan. Vrijwilligers doen maar liefst 70% van al het erfgoedwerk in Nederland. Dat is een kracht die we niet genoeg kunnen waarderen. Al die duizenden erfgoedwerkers geven de materiële en immateriële getuigen uit het verleden bezieling en uitstraling. Zij zorgen voor boeien, binden en borgen. En zij laten zien dat erfgoed bovenal mensenwerk is. Met de juiste ondersteuning blijven deze actieve gemeenschappen in staat om met erfgoed als middel een waardevolle bijdrage te leveren aan een fijne lokale omgeving, waarin mensen zich thuis voelen, gezien worden en zichzelf kunnen ontplooiën.

5 ZET ERFGOED IN ALS GIDS VOOR KLIMAATADAPTATIE, VERDUURZAMING EN ENERGIETRANSITIE

We maken de komende decennia een fundamentele transitie door naar een fossielvrije economie, gebaseerd op grootschalige hernieuwbare energieopwekking. Erfgoed en cultuurhistorie geven handvatten om de verstoorde balans in het samenspel tussen mens en de natuurlijke omgeving te herstellen. Een beter begrip van historisch stads-, bodem-, water- en landschapsbeheer biedt een nieuwe basis voor maatregelen en oplossingen om ruimtelijke ontwikkelingen slimmer en passender tot stand te brengen.

Gebouwde, archeologische en groene monumenten zijn kwetsbaar voor overstromingen, langdurige droogte, bodemdaling en funderingsproblematiek. Het aanpakken van klimaatverandering en energietransitie is van levensbelang voor het voortbestaan van de monumenten in uw gemeente. Ook immaterieel erfgoed geeft aanknopingspunten om te werken aan een duurzame wereld.

Ook de bestaande bouwvoorraad moet worden aangepast om veel energiezuiniger te worden. Door de positieve uitstraling van monumenten en hun herkenbaarheid voor de leefomgeving gaat van verduurzaming van erfgoed een enorme voorbeeldwerking uit. Als het in een monument kan, dan kan het overal! Ondersteun de verduurzaming van monumenten met stimulerende regelgeving. Geef als gemeente het goede voorbeeld en verduurzaam uw monumentaal vastgoed.

Het landschap van de Spoordonkse Watermolen wordt gebruikt voor waterberging (Erfgoed Deal-project)

6 BEVORDER DE LEEFBAARHEID VAN HET PLATTELAND

Zie de transitie van de landbouw als één van de opgaven die bijdragen aan de vergroting van de leefbaarheid van het platteland. Andere 'grote' opgaven, waaraan erfgoed in het landelijk gebied kan bijdragen, zijn de oplossing van het woningtekort, de maatregelen ten gevolge van de klimaatverandering, zoals waterbeheer en energietransitie, en het behouden en ontwikkelen van natuur.

Duurzame economische ontwikkeling vraagt om herijking van onze footprint en de manier waarop we met de natuur en dieren omgaan. De Nederlandse intensieve landbouweconomie trekt een zware wissel op onze leefomgeving. We komen in de knel met stikstofbeleid. Hervorming naar een ander landbouwsysteem biedt grote kansen voor natuur, recreatie en toerisme.

Doordat mensen meer gaan thuiswerken wordt het platteland een interessanter woongebied. Transformatie van historisch waardevolle agrarische complexen is een belangrijke pijler van deze transitie. Benut eerst het agrarische erfgoed voor deze woon- en werkopgave in plaats van bestaande woonkernen uit te breiden in het buitengebied. Breng de ontwikkelkansen in kaart door het opstellen van een boerderijenvisie.

De Nijenstein in Veessen: vergaderlocatie, fruitteelt en natuurboerderij (foto Erik Peek)

WAT IS ERFGOED?

Onder erfgoed verstaan we niet alleen monumentale gebouwen, maar ook archieven en collecties, historische landschappen, tuinen, parken, begraafplaatsen, archeologische terreinen, mobiel en digitaal erfgoed en de verhalen en ander immaterieel erfgoed die we met elkaar doorgeven. Het is overal om ons heen. Iedereen beleeft ons erfgoed dagelijks op allerlei manieren: jong en oud, in musea, vanaf een terrasje in een historische binnenstad, fietsend over een eeuwenoude dijk, surfend vanachter je computer of tijdens een dorpsfeest.

Erfgoed is een cadeau uit het verleden dat waarde toevoegt aan ons dagelijks leven!

Park Oosterspoorbaan in Utrecht (foto OKRA landschapsarchitecten)

Jongeren tijdens de Erfgoedweek in Amersfoort

Gemeente Meppel
T.a.v. de griffie
Postbus 501
7940AM Meppel

Rotterdam, 9 maart 2022

Betreft: brief tav de raadsgriffie

Geachte heer, mevrouw,

Bijgevoegde brief zien wij graag op de onderhandelingstafel belanden na de gemeenteraadsverkiezingen van woensdag 16 maart 2022. Het betreft de uitvoering van de energietransitie binnen uw gemeente. In deze brief maken wij kenbaar hoe wij, Energietransitie Regie, door onze expertise en ervaring op het gebied van de energietransitie, uw gemeente én haar inwoners kunnen ondersteunen bij de uitrol van uw energiestrategie. Ook stellen wij het zeer op prijs als deze brief te zijner tijd onderdeel is van het overdrachtdossier voor de nieuwbenoemde wethouder.
Bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

Met vriendelijke groeten,
Energietransitie Regie

Pim van den Berg, adviseur energietransitie en oud gedeputeerde Provincie Utrecht
Kees Jan Rietveld, Buro Rietveld
Henk Jan Witteveen, Het Campagneteam

Rotterdam, 9 maart 2022

Geachte coalitieonderhandelaars,

De gemeenteraadsverkiezingen van 2022 zijn geweest en u behoort met uw partij tot diegenen die zijn uitgenodigd aan de onderhandelingstafel. Dit om te komen tot een nieuw college in uw gemeente. Gefeliciteerd met die positie. Een belangrijke positie, want u gaat met elkaar een coalitieakkoord opstellen dat voor de komende vier jaar richting en uitvoering geeft aan de belangrijke thema's waar uw gemeente voor staat.

Uitvoering energietransitie plannen: na plannen en woorden nu vooral daden

Eén van belangrijke thema's voor de komende vier jaar is de uitvoering van de energietransitie. Bij het opstellen van de Regionale Energie Strategie (RES), heeft u met uw buurgemeenten beleidsmatig vastgelegd welke -niet fossiele- energie bijdrage uw gemeente zal gaan leveren in 2030 en 2050. Een afspraak die u ook met de provincie en indirect met het rijk heeft gemaakt. Komende jaren komt het aan op de concrete uitvoering ervan. Ook de warmtevisie die u heeft opgesteld of nog gaat opstellen zal worden vertaald naar een concreet uitvoeringsplan. Een plan dat er uiteindelijk voor gaat zorgen dat woningen en bedrijven van het gas af kunnen.

Hoe krijg je de bewoners mee?

Om een zorgvuldige, effectieve uitvoering, op wijk-, buurt- en straatniveau mogelijk te maken is het belangrijk dat u iedereen meekrijgt. De impact van het verduurzamen van een woning is groot voor bewoners. Het brengt veel romplomp met zich mee, de kosten zijn veelal aanzienlijk en de voordelen voor de bewoners niet altijd even duidelijk. U kunt als gemeente kaders stellen, initiëren, faciliteren en enthousiasmeren, maar uiteindelijk zijn het de bewoners die beslissen.

Bij het energieloket kunnen bewoners terecht met vragen over energiebesparing, duurzaam (ver)bouwen en energie opwekken. Maar om bewoners in de actiestand te krijgen, is er meer nodig. Het informeren en betrekken van lokale stakeholders (waaronder inwoners, kabel- en gasbedrijven, woningcorporaties, lokale ondernemers), door bijvoorbeeld een interessepeiling, voorlichtingsbijeenkomsten en heldere communicatie, is een must. Hierdoor creëert u draagvlak, waarna een activatiecampagne gestart kan worden, waarbij concrete stappen worden gezet om van het gas af te gaan.

Wij adviseren u om in het coalitieakkoord uw ambities t.a.v. de uitvoering van de energietransitie en warmtevisie zo helder en concreet mogelijk uiteen te zetten. En wel in een taal die aansluit bij de belevingswereld van de bewoners en die hen het gevoel geeft dat zij achter het stuur zitten en niet dat de overheid voor hen alles bepaalt.

De gemeente als regisseur van de energietransitie, maar hoe dan?

De roep om meer gemeentelijke regie bij de energietransitie neemt toe. Maar hoe doe je dit? Wij zijn ETR (Energietransitie regie), een samenwerking van Buro Rietveld en Het Campagneteam. Wij hebben een verfrissende kijk op bewoners participatie en zijn gespecialiseerd in het maken en uitvoeren van een op maat gemaakt communicatie- en activatieplan om de energietransitie binnen gemeenten te versnellen. Het gaat hierbij om het ontwikkelen en verspreiden van communicatiemiddelen (zoals een informatiekrant, banners, persberichten/advertenties, website etc.), het organiseren van bijeenkomsten en het daadwerkelijk activeren van bewoners en bedrijven om concrete stappen te zetten. Ook de processturing, monitoring ten behoeve van de opdrachtgever en de evaluatie kunnen wij verzorgen. Daarbij werken samen met lokale energieloketten zoals het Duurzaam Bouwloket.

Door onze expertise en ervaring op het gebied van de energietransitie, bieden wij u graag de helpende hand bij de uitrol van uw energiestrategie.

In het besef dat u juist in deze periode veel informatie over velerlei beleidsterreinen krijgt toegestuurd, voegen we slechts enkele beelden toe van mogelijkheden die ETR u biedt in deze zich snel ontwikkelende maatschappelijke belangrijke portefeuille.

We zien graag deze informatie ook landen in het overdrachtdossier voor de nieuwbenoemde wethouder en zijn zeer bereid nadere toelichting te geven, alsmede in een ambtelijk voorgesprek. Wij zullen te zijner tijd contact opnemen met de nieuwbenoemde wethouder. Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben, neem dan s.v.p. contact op met Henk Jan Witteveen via hjwitteveen@hetcampagneteam.nl of telefonisch via 06 - 12 50 54 68.

Met vriendelijke groeten,
Energietransitie Regie

Pim van den Berg, adviseur energietransitie en oud gedeputeerde Provincie Utrecht
Kees Jan Rietveld, Buro Rietveld
Henk Jan Witteveen, Het Campagneteam

kijk voor meer informatie op www.energietransitieregie.nl of scan de QR code

Utrecht, 9 maart 2022

Betreft: Jeugdhulp. Het moet anders, een handreiking voor uw coalitie- of raadsakkoord

Beste fractievoorzitters van alle partijen,

Over enkele dagen is het zover: dan zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Het is daarna aan u om de koers voor de komende jaren te bepalen. Een belangrijke taak, want een van de zaken die uw directe aandacht zullen vragen, is hoe u op lokaal en regionaal niveau vormgeeft aan de jeugdhulp. Door middel van deze brief willen wij u kaders en handvatten bieden om de koers voor jeugdhulp te verwoorden in een coalitie- of raadsakkoord.

Het moet anders

Recente cijfers maken duidelijk dat de nood hoog is. In 2020 maakten ruim 400.000 kinderen gebruik van jeugdhulp. Dat is ruim 12% van alle minderjarigen! De tijd dat kinderen moeten wachten op hulp is gemiddeld 44 weken, en door de naweeën van de coronapandemie worden de wachtlijsten alleen maar langer. Wanneer een kind door omstandigheden dan écht niet meer thuis kan wonen, krijgt het te maken met gemiddeld zes doorplaatsingen. Bovendien belanden kinderen – door het tekort aan passende woonplekken – onnodig in de gesloten jeugdzorg. In 2020 was dit het geval voor ruim 1.800 kinderen.

Echter, niet alleen cijfers zorgen voor urgentie. Het zijn vooral de vele verhalen van jeugdigen, gezinnen en hulpverleners die de noodzaak aangeven. Zoals het verhaal van Jason (23 jaar) over de gesloten jeugdzorg: *"Ik was suïcidaal en had hulp nodig. Maar ik kreeg geen hulp, geen therapie, geen school. Vriendschappen vielen weg. Alles wat ik had, is stukgemaakt. Geweld kende ik al. Wat ik nodig had, was het tegenovergestelde: een liefdevolle, veilige omgeving."*

Inmiddels hebben wij, als Stichting Het Vergeten Kind, een petitie met 134.010 handtekeningen overhandigd aan staatssecretaris Van Ooijen om te stoppen met de gesloten jeugdzorg en te zorgen voor meer stabiele kleinschalige woonplekken en therapie zonder wachtlijst. Daarbij pleiten wij voor meer en sterkere ondersteuning van hulpverleners, waardoor zij met meer tijd, ruimte en gerichte training beter kunnen zorgen voor kinderen met complexe problemen. Om dit te kunnen bereiken, is de inzet van u, als gemeente, onmisbaar en noodzakelijk.

Het kan ook anders: de Wereld van Aandacht

Samen kunnen we het beter doen door anders over jeugdhulp te denken en door jeugdhulp eenvoudiger en beter betaalbaar te organiseren. Als Stichting Het Vergeten Kind hebben wij hiervoor een toekomstperspectief ontwikkeld dat dient als inspiratie voor de transformatie van de jeugdhulp: de Wereld van Aandacht. Daarin staan concrete ideeën, voorbeelden en manieren van organiseren omschreven die zorgen voor een betere wereld voor onze jeugdigen. Een wereld waarin elk kind in Nederland zich gehoord en gezien voelt, op een veilige plek woont en zich positief kan ontwikkelen, zodat het zijn/haar eigen plek vindt in de maatschappij. De Wereld van Aandacht is dan ook een hulpmiddel om voorbij de grenzen van vandaag te kijken, voorbij de beleefde hinderpalen van de korte termijn en de institutionele belangen.

Wat kunt u concreet doen?

Op basis van de Wereld van Aandacht hebben wij een viertal beknopte handvatten voor u opgesteld, waarmee u eenvoudig en praktisch kunt zien, wat u – vanuit uw rol als gemeenteraadslid of (toekomstig) wethouder – kunt doen als u straks na de verkiezingen de koers voor de komende jaren gaat vastleggen voor uw gemeente.

Handvat 1: Wonen doe je op een plek die je thuis kunt noemen

Actie: *Kleinschalig wonen in de eigen gemeente/wijk actief mogelijk maken*

Hoe: Er zijn helaas kinderen die écht niet bij hun ouders kunnen wonen. Voor deze kinderen is een alternatieve woonplek nodig in de eigen vertrouwde omgeving op een plek dicht bij huis. Zo hoeven ze geen afscheid te nemen van familie, vrienden, de leraar en andere vertrouwde gezichten. Door het gebrek aan die alternatieve passende en stabiele plek, worden kinderen nog te vaak doorgeplaatst of in gesloten jeugdzorg geplaatst. Hulpverleners zoeken stad en land af voor een goede woonplek voor een kind, vaak zonder resultaat. Wij investeren daarom bewust in voldoende pleeggezinnen, gezinshuizen en kleinschalige, warme en sfeervolle woonvoorzieningen in de wijk. Een stabiele woonplek voor kinderen die niet meer thuis kunnen wonen is namelijk een basisvoorziening. Voorspelbaarheid, stabiliteit en continuïteit zijn daarbij belangrijke principes, en stabiele woonplekken bekostigen wij dan ook op basis van beschikbaarheidsfinanciering. Geen complexe etmaal- en dagtarieven op basis van een 'beslapen bed', want dit stimuleert het gebruik van flexcontracten – en dus wisselende hulpverleners. Bovendien verdwijnt door beschikbaarheidsfinanciering de perverse prikkel dat kinderen of jongeren onnodig langer op een plek verblijven. Immers, er is geen sprake van tarief per beslapen bed.

In de stabiele woonplek mogen de kinderen en jongeren hun eigen kamer inrichten en knuffelen met huisdieren, net als thuis. En afhankelijk van de situatie van het kind, wordt bepaald waar het kind het beste kan wonen. Grootschalige, kille woonplekken met hufferproof meubilair en strikte hygiëneprotocolen zijn dus niet meer aan de orde. Dit alles is geen utopisch beeld, maar haalbaar, zoals al is aangetoond in enkele innovatieve projecten.

Handvat 2: Hulp vragen doe je aan mensen die je kent en vertrouwt

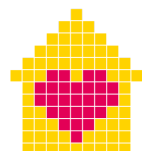
Actie: *Vereenvoudig de weg naar hulp via de huisartsenpraktijk, het vertrouwde gezicht in de wijk*

Hoe: Wij geven de weg naar hulp (de toegang) eenvoudiger vorm via een plek die mensen kennen en vertrouwen. De huisartsenpraktijk is zo'n logische en vertrouwde plek voor gezinnen om (hulp)vragen te stellen. Door deze te versterken met een holistisch, universitair opgeleide jeugd- en gezinsspecialist kan samen met het gezin de tijd worden genomen om hun vraag te onderzoeken en tot een goede verklarende analyse te komen. Kinderen, jongeren en ouders geven niet alleen aan wat voor hen belangrijk is, maar zij beslissen ook mee in de gezinszorg die zij krijgen. Door samen de (hulp)vraag op een hoogwaardige wijze te onderzoeken, wordt de inzet van onzinnige zorg en onnodige wisselingen van hulpverleners voorkomen.

Handvat 3: Geen jeugdhulp, maar gezinszorg

Actie: *De hulp is niet alleen gericht op het kind of de jongere, maar juist op het gezin en zijn omgeving*

Hoe: Bijzonder gedrag van een kind of jongere komt vaak voort uit de interacties in het gezin en zijn omgeving. Chronische stress kan bijvoorbeeld ontstaan uit het opgroeien in kwetsbare en traumatische omstandigheden: depressies, stress of verslavingen bij ouders, vechtscheidingen of situaties van bestaansonzekerheid. De hulp moet zich dan ook niet alleen richten op het bijzondere gedrag van het kind of de jongere, maar juist op de gehele omgeving. Dat noemen we gezinszorg. Als er voor langere tijd meerdere vormen van ondersteuning nodig zijn, kan een hoogopgeleide gezinswerker hier het gezin bij begeleiden. Hierbij wordt samengewerkt met de jeugdigen, hun ouders en hun omgeving. Samen worden besluiten genomen. Daarbij wordt altijd uitgegaan van het versterken en opbouwen van een sociaal netwerk: mensen die er vrijwillig en onbetaald zijn, ook na een eventueel (hulp)traject. Om dit te kunnen bereiken, worden wisselingen van

hulpverleners vermeden, zodat er continuïteit, verbinding, contact en vertrouwen kan ontstaan. Hierdoor voelen de professionals 'dichtbij', kan er een gelijkwaardige relatie ontstaan en krijgen kinderen en jongeren het gevoel dat er wordt geloofd in hun kwaliteiten en toekomst.

Handvat 4: Thuis voelen doe je op een plek waar er aandacht voor elkaar is

Actie: Versterk de pedagogische omgeving en werk samen aan een 'Klimaat van Aandacht'

Hoe: De weg naar volwassenheid vraagt om ruimte om te experimenteren. Een omgeving waarin kinderen het vertrouwen en de aanmoediging krijgen om zaken te proberen en te leren. Dat is zo op school, op de vereniging, bij de opvang en natuurlijk ook thuis. Het creëren van een omgeving waarin er echte aandacht is voor het kind, ontstaat echter niet vanzelf. Het vraagt onze volle aandacht. Daarom werken wij aan een Klimaat van Aandacht in onze wijken en buurten. Door enerzijds in te zetten op community's waar ouders met elkaar spreken over het ouderschap, elkaar een luisterend oor bieden, advies geven of zelfs elkaar concrete steun geven. Maar ook door te investeren in coaches en begeleiders op de club of vereniging. Door het Klimaat van Aandacht zien zij niet 'die lastige jongeren', maar focussen zij zich op de kwaliteiten en talenten van de individuele kinderen. Bovendien weten zij ook hoe ze dat kunnen doen. En dat alles wordt ondersteund door een actief armoedebeleid, zodat er geen (financiële) belemmeringen zijn voor een lidmaatschap.

Tot slot

We nodigen u graag uit om de Wereld van Aandacht in zijn geheel te lezen en geïnspireerd te raken voor een toekomst die we samen kunnen maken. Zie daarvoor de bijlagen bij deze brief of [klik hier om de documenten te downloaden](#). Mocht u meer willen weten over de handvatten in deze brief of bent u op zoek naar concrete instrumenten om deze vorm te geven, neem dan contact met ons op. We denken graag met u mee.

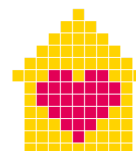
Wij wensen u veel wijsheid en succes bij het formeren van uw akkoord na de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022.

Met vriendelijke groet,

Margot Ende
Algemeen directeur Het Vergeten Kind
T: 085-065 34 50
www.hetvergetenkind.nl

Over Stichting Het Vergeten Kind

Stichting Het Vergeten Kind heeft als doel ervoor te zorgen dat alle kinderen zich gehoord en gezien voelen, zij op een veilige en stabiele plek wonen en zich positief kunnen ontwikkelen, ook als ze door omstandigheden tijdelijk niet thuis kunnen wonen. Opdat ze hun eigen plek vinden in de maatschappij. Om onze missie te realiseren en kinderen nu, maar ook structureel te helpen, ontwikkelen wij impactvolle programma's en campagnes die ervoor zorgen dat kwetsbare kinderen mee kunnen doen en niet vergeten worden.

Aan de gemeenteraad

Betreft: Nieuwe gemeenteraad en Uitdaagrecht

Santpoort-Noord, 1 maart 2022

Geachte dames en heren,

Het Kennisnetwerk Uitdaagrecht verzoekt u in het akkoord voor de komende gemeenteraadsperiode het Uitdaagrecht op te nemen, bijvoorbeeld:

1. Onze gemeente gaat (verder) aan de slag met het Uitdaagrecht en biedt inwoners, maatschappelijke organisaties e.a. de kans om van dit recht gebruik te maken;
2. Onze gemeente brengt het Uitdaagrecht regelmatig onder de aandacht van onze inwoners en andere geïnteresseerden.

Het vertrouwen van de burger wordt in de komende raadsperiode een belangrijk onderwerp. Mede daarom heeft het Kabinet Rutte IV het Uitdaagrecht opgenomen in het Coalitieakkoord 2021 – 2025:

“We stimuleren op lokaal niveau mogelijkheden voor burgerparticipatie en burgerinitiatieven, zoals een uitdaagrecht waarbij mensen de mogelijkheid hebben om publieke taken over te nemen van de gemeenten, met de publieke middelen die hiervoor nodig zijn.”

In het Kennisnetwerk Uitdaagrecht werken bewoners en betrokkenen van maatschappelijke organisaties en overheden samen om kennis te ontwikkelen en te delen over het uitdaagrecht. Wij ondersteunen bewoners, maatschappelijke organisaties en overheden bij toepassing van dit recht. Het Kennisnetwerk Uitdaagrecht is de opvolger van het Netwerk Right to Challenge, dat in de afgelopen tijd heeft gewerkt i.o.v. VNG en BZK.

Indien u meer informatie wilt over de mogelijkheden van het Uitdaagrecht, kunt u kijken op www.uitdaagrecht.nl, of contact opnemen via info@uitdaagrecht.nl.

Met vriendelijke groet,

T. Harmsen,
coördinator Kennisnetwerk Uitdaagrecht

Kennisnetwerk Uitdaagrecht

info@uitdaagrecht.nl

www.uitdaagrecht.nl

F. Netscherlaan2-c

2071 AZ Santpoort-Noord

Deelmobiliteit in uw gemeente

Achtergronddocument voor
(aspirant) gemeenteraadsleden

Waarom dit document?

Dit document gaat over de rol van de gemeente bij deelmobiliteit: autodelen, deelfietsen en -scooters en een beetje over mobiliteitshubs.

In de pers zijn verschillende verhalen te lezen over autodelen; de ene krant is lovend over de mogelijkheden die autodelen biedt, terwijl op een andere website te lezen is dat het effect van autodelen tegenvalt en dat het nooit wat zal worden. Intussen wordt autodelen steeds vaker genoemd in bestemmingsplannen en zijn er gemeentebesturen die in hun mobiliteitsbeleid een grote rol zien voor deelmobiliteit.

Over deelfietsen en -scooters zijn de meningen ook sterk verdeeld. Waar de één het als een hippe toevoeging aan de (stedelijke) mobiliteit ziet, ergert de ander zich groen en geel aan hinderlijk geplaatste scooters op het trottoir. In de

krant is regelmatig commentaar te lezen over de overlast die dit kan geven (AD 1-2-2022: Gemeente Den Haag is overlast deelscooters spuugzat).

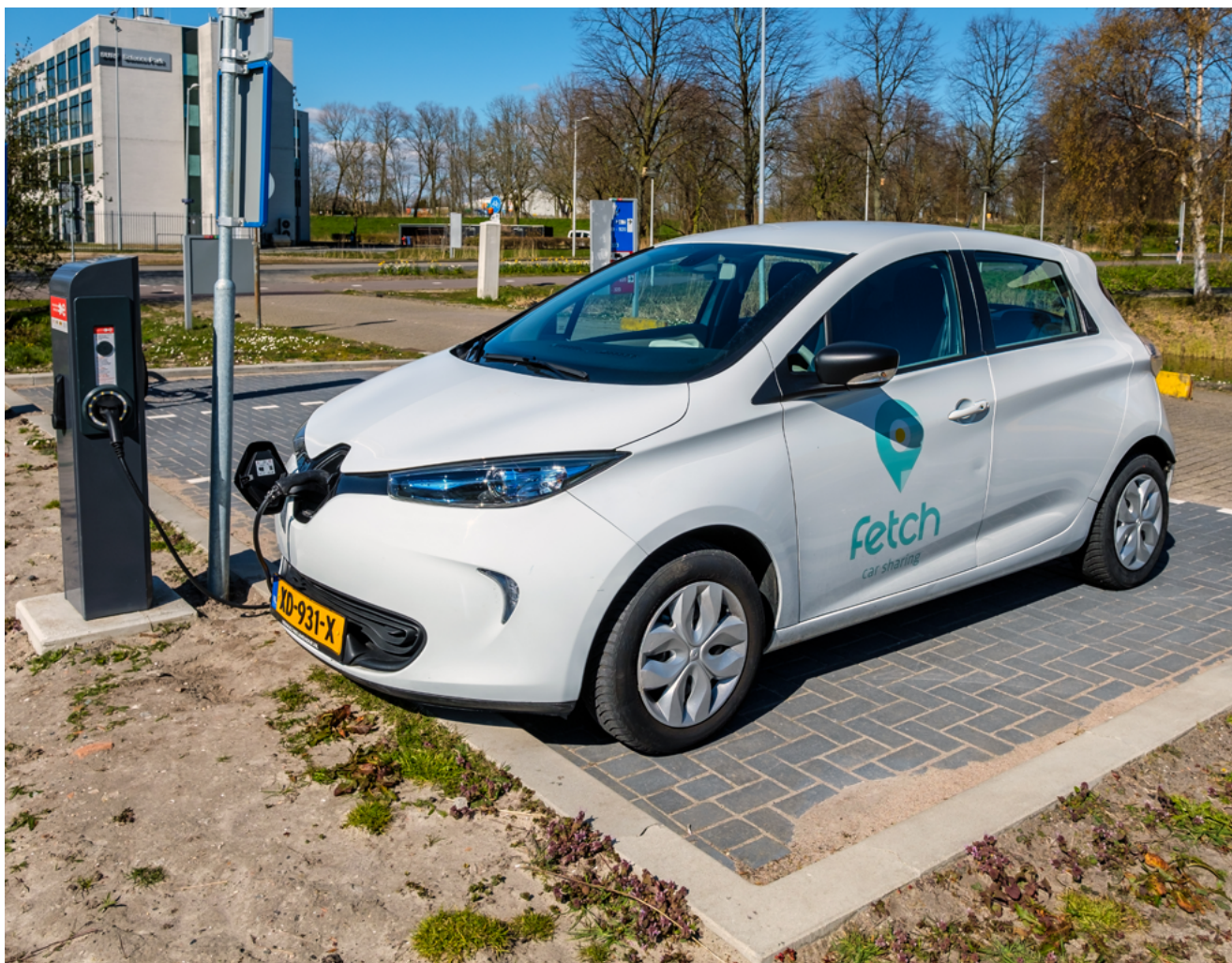
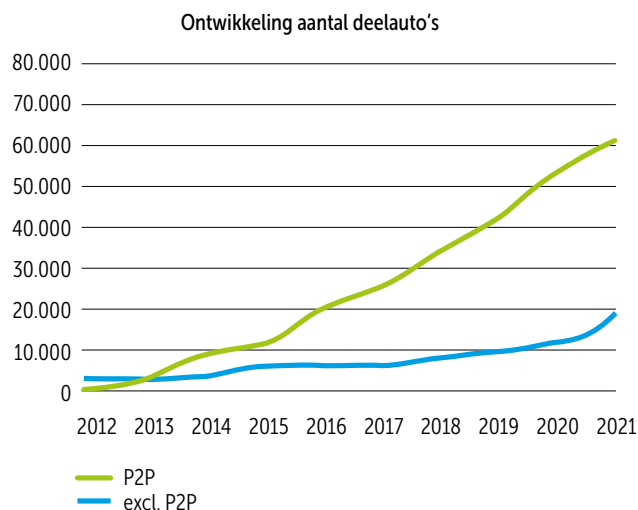
U moet daar als raadslid verstandige keuzes over maken en dat is lastig als er zoveel tegenstrijdige verhalen bestaan. Vandaar dat CROW-KpVV voor u de feiten nog even op een rij zet. Wellicht helpt het u bij het bepalen van uw standpunt over de toepassing van deelmobiliteit in uw gemeente. Dit achtergronddocument is niet bedoeld als reclamefolder voor autodelen, fietsdelen of deelscooters. CROW heeft geen belangen in deelmobiliteit, maar alle belang bij gemeenten die hun beleid baseren op de meest actuele kennis.

In deze publicatie gaan we eerst kort in op de kenmerken van autodelen en de rol van de gemeente(raad) bij autodelen. Daarna behandelen we de 'micromobiliteit', de fietsen, scooters en stepjes. Ook daarbij staan we stil bij de beleids- en uitvoeringsvragen waar u als lokaal politicus een mening over kunt vormen.

Deelauto's

De ontwikkeling van autodelen

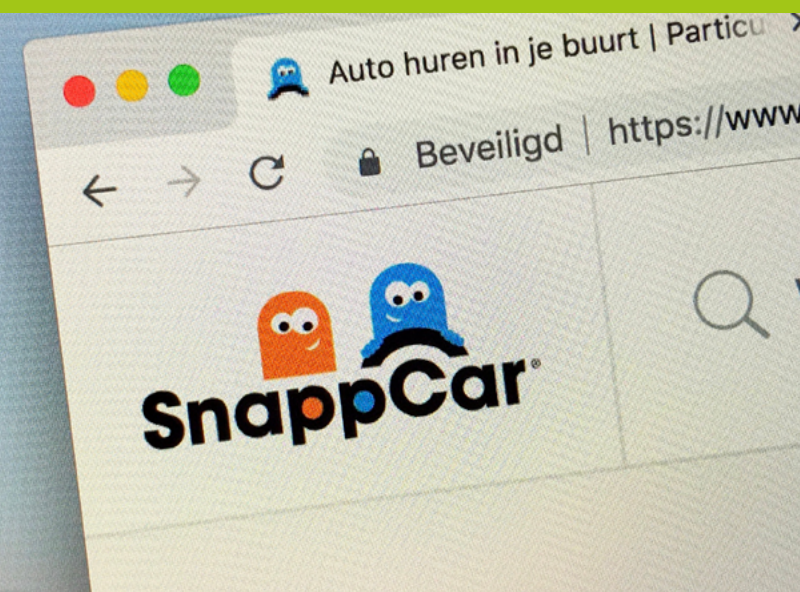
In Nederland staat een gemiddelde personenauto zo'n 90% van de tijd stil (KiM, 2018). Het bezitten van een auto wordt, met name in de drukke steden, steeds onhandiger en duurder. Het is daarom niet verwonderlijk dat een (bepaalde) groep mensen het idee van een gedeelde auto omarmd heeft (KiM, 2021). Deelautogebruikers zijn in het algemeen niet erg afhankelijk van een auto voor hun dagelijkse mobiliteit en zien het als een handige aanvulling op het lopen, fietsen en ov-gebruik. Een andere belangrijke groep bestaat uit huishoudens die meer dan één auto bezitten en deze tweede auto niet vaak nodig hebben. Begin 2021 telde Nederland zo'n 87.000 deelauto's. Dit aantal is het afgelopen decennium gestaag gegroeid.

Vormen van deelauto's

Deelauto's komen in verschillende vormen en systemen voor. Voor gemeentelijk beleid is het belangrijk om de belangrijkste kenmerken hiervan te kennen. Peer-to-Peer deelauto's zijn auto's van bewoners die zij zelf aanbieden, bijvoorbeeld via een platform als SnappCar. Hiermee kunnen eigenaren van een weinig gebruikte auto proberen een deel van de vaste lasten (verzekering, afschrijving) terug te verdienen. Deze groep deelauto's is de laatste jaren hard gestegen. Over het gebruik en de effecten van dit aanbod op mobiliteit en parkeren is in Nederland weinig bekend; afgaand op de verhuurcijfers van auto's op de website worden veel van deze auto's slechts enkele keren per jaar gedeeld, maar er zijn ook enkele P2P-auto's die zeer vaak gebruikt worden. Naast de Peer2Peer auto's vinden we de vloot van deelauto's die door een organisatie beheerd worden. Roundtrip deelauto's zijn deelauto's die op een vaste plek

staan en altijd teruggebracht moeten worden naar die plek. Denk aan de Greenwheels-auto's bij stations. Free-floating deelauto's mag je overal achterlaten. Meestal moet dat wel binnen een bepaald gebied; zo mag je een ShareNow-auto overal in Amsterdam achterlaten. Community-based deelauto's zijn deelauto's die niet door een commercieel bedrijf worden aangeboden, maar door een groep bewoners, bijvoorbeeld via een energiecoöperatie of buurtvereniging. Business carsharing is een vorm van autodelen waarbij (lease)bedrijven de auto's voorzien van de mogelijkheid om de auto als (zakelijke) deelauto aan te bieden. Voor meer achtergrondinformatie en de cijfers over uw gemeente kunt u het [dashboard autodelen](#) van CROW bekijken.

De rol van de gemeente bij autodelen

Het is belangrijk dat uw gemeente een duidelijke positie inneemt bij vragen waar autodelen aan de orde is. Daarbij gaat het aan de ene kant om de rol van deelmobiliteit in ruimtelijke ontwikkelingen en aan de andere kant om het gemeentelijk (parkeer)beleid en deelmobiliteit.

Bij **ruimtelijke ontwikkelingen** zien we een toename van bouwplannen, waarbij er minder parkeerplaatsen worden gebouwd omdat er een aanbod van deelmobiliteit in/nabij het bouwplan is voorzien. Dit kan een zeer succesvolle en positieve bijdrage leveren aan de omgeving. Een aantal voordelen van zo'n afspraak:

- De bouwkosten blijven beperkt; afhankelijk van hoe het parkeren wordt ingepast kunnen de bouwkosten van een parkeerplaats oplopen tot €50.000,- (in een kelder onder een gebouw). Met name bij het streven naar betaalbare woningen kan dit een stap in de goede richting zijn.
- Het maakt het mogelijk om meer woningen te bouwen (verdichting), zonder dat dit de druk op het wegennet verhoogt; de kortere afstanden en goed ov maken de afhankelijkheid van de auto minder.
- Het geeft ruimte om de leefbaarheid in de omgeving te verbeteren; natuurinclusief bouwen en klimaatadaptatiemaatregelen hebben immers ook ruimte nodig.
- Nieuwere elektrische deelauto's en laadpunten kunnen ook terugleveren aan het net; een rijtje deelauto's kan overdag de teveel opgewekte zonne-energie vanaf het dak opslaan en dit 's avonds (deels) aan de bewoners terugleveren als de TV aangaat en er gekookt wordt.

Deze voordelen zijn alleen te verzilveren als in het ruimtelijk beleid rekening gehouden wordt met deze aspecten. Aan de andere kant geeft dit beleid ook de nodige uitdagingen:

- Hoe garandeert de ontwikkelaar dat het aanbod van deelmobiliteit tegen een redelijke prijs beschikbaar blijft voor de (nieuwe) bewoners? Als de deelauto's verdwijnen, is er immers geen ruimte meer om de eigen auto's allemaal terug te laten komen.
- Hoe zorg je dat het aanbod van mobiliteit blijft passen bij de levensfase van bewoners? Een jong stel zonder kinderen heeft behoefte aan een ander voertuig dan een groot gezin.
- Worden de deelauto's ook uitgeleend aan andere wijkbewoners of is het exclusief voor de bewoners van de nieuwe ontwikkeling?
- Hoe zit het parkeerbeleid in de omgeving eruit? Kan voorkomen worden dat nieuwe bewoners alsnog een auto aanschaffen en deze in de wijk plaatsen?

Afhankelijk van uw eigen politieke programma en overtuigen zult u daar een mening over kunnen vormen. Uiteindelijk is dit van invloed op de uitgangspunten van de omgevingsvisie en het omgevingsplan (nu nog bestemmingsplan) van uw gemeente. Dit komt onder andere tot uitdrukking in de parkeernorm van uw gemeente.

Bij **mobiliteitsbeleid** is de belangrijkste opgave om deelauto's de juiste plek te geven in het parkeerbeleid. De uitdaging is daarbij om de positieve aspecten van auto-delen zoveel mogelijk te bevorderen en de negatieve te beperken. Veelgenoemde positieve aspecten van auto-delen (voor de peer-to-peer auto's geldt dit in mindere mate) zijn:

- Het werkt ruimtebesparend; voor iedere deelauto kunnen meerdere parkeerplaatsen voor eigen auto's worden ingeruild. Afhankelijk van de omgeving, zoals de beschikbaarheid van openbaar vervoer en de bereikbaarheid van scholen en winkels op fietsafstand, kunnen per deelauto minimaal 2 en soms wel 10 parkeerplaatsen voor eigen auto's worden geschraapt. Zoals eerder gezegd kan deze ruimte in de straat gebruikt worden om de ruimtelijke kwaliteit te verhogen, bijvoorbeeld door groen.
- Het versnelt de vergroening van het wagenpark. Deelauto's zijn tegenwoordig bijna per definitie elektrisch, vanwege de lagere kosten per kilometer. Iedere (tweedehands) auto die iemand wegdoet of uiteindelijk toch maar niet aanschaft, levert automatisch milieuwinst op.
- Het vermindert het aantal (te) korte ritten met auto's. De eigen auto wordt het meest gebruikt op afstanden tot ca. 5 kilometer. Omdat de kosten van een deelauto veel inzichtelijker zijn, kiezen deelautogebruikers blijkbaar vaker voor de (elektrische) fiets of het ov als ze een korte verplaatsing willen maken. Juist de korte ritten zijn met een verbrandingsmotor het meest schadelijk voor de luchtkwaliteit.
- Bij buurtgebonden deelautoprojecten (community based) kan het samen beheren van een aantal auto's helpen bij het bevorderen van de sociale cohesie in een wijk.

Ook hier geldt dat het stimuleren van autodelen gepaard gaat met een aantal uitdagingen:

- De directe kosten van een deelauto werken psychologisch anders dan de meer onzichtbare kosten van een eigen auto. Voor bepaalde groepen wordt een deelauto gezien als een speeltje voor de welgestelde personen die zich deze vorm van vervoer kunnen veroorloven.
- Het toewijzen van gratis of goedkope vergunningen en het reserveren van parkeerplaatsen kan door buurtbewoners worden opgevat als 'autootje pesten'.
- Het goed inrichten van het werkproces in de gemeente kan lastig zijn. Voor een soepele behandeling van een aanvraag voor een gereserveerde parkeerplaats is samenwerking tussen de afdeling verkeer, beheer, vergunningverlening en handhaving erg belangrijk. De gemeenten die de laatste jaren de grootste groei lieten zien in

(niet p2p) deelauto's hebben allemaal geïnvesteerd in deelauto-beleid en een goed ingericht werkproces.

- Niet elke deelauto heeft evenveel maatschappelijk effect. Het helpt als het gemeentelijk beleid aangeeft welke doelen er worden nagestreefd zodat het makkelijker is om te beoordelen of er de gemeente zou moeten meewerken aan een (nieuw) deelauto-initiatief.
- Deelauto's dragen niet alleen bij aan bereikbaarheidsdoelen, terwijl veel gemeenten in hun beleid voor mobiliteit vooral daarop focussen. Kijk dus ook naar zaken als het gebruik van de openbare ruimte, vergroening/elektrificatie van het wagenpark, sociale cohesie en bewuste mobiliteitskeuzes voor korte ritten.

De gemeente kan de meeste zaken voor deelauto's regelen via het parkeerbeleid. Dit gebeurt in de parkeerverordening, de verordening parkeerbelastingen en de beleidsregels die daarbij horen. Via vergunningsvoorwaarden bij de parkeervergunning en het aanwijzen van parkeerplaatsen met een verkeersbesluit is het mogelijk om eisen te stellen aan de aanbieder van deelauto's.

Er zijn gemeenten die zelf deelnemen in een of meer deelauto's bij werklocaties. Deze voertuigen kunnen door gemeenteambtenaren (zakelijke ritten doordeweeks) en soms ook de bewoners in de buurt (vooral 's avonds en in het weekend) worden gebruikt.

Voor de monitoring van het gemeentelijk beleid, is het belangrijk dat afspraken gemaakt worden en data beschikbaar komt. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van: www.dashboarddeelmobiliteit.nl

De handvatten voor gemeentelijke betrokkenheid bij auto-delen worden verder uitgediept in de toolkit autodelen. Deze wordt in 2022 verbeterd en zal daarna worden voortgezet als de toolkit deelmobiliteit. Hierin komen dus ook fietsen, scooters en hubs aan de orde.

Deelfietsen, deelscooters en micromobiliteit

Voor deelfietsen, deelscooters en micromobiliteit (stepjes, hoverboards en voertuigen die wij nu nog niet kennen) zien wij dat dit aanbod langzaam vanuit de grote steden doorsijpelt naar de omliggende gemeenten. Waar deelauto's vooral worden geplaatst op parkeerplaatsen, die al voor auto's bestemd waren, zien we dat deelfietsen etc soms op de weg (parkeerplaatsen) maar ook vaak in andere delen van de openbare ruimte worden geplaatst.

De indruk is dat veel deelfietsen vooral worden gebruikt door personen die een ketenreis maken, dus eerst met het ov en de 'last mile' met een deelfiets. Het aantal mensen dat een deelfiets gebruikt vanaf huis is beperkt (de swapfiets is geen deelconcept maar een leasefiets).

De combinatie fiets en openbaar vervoer blijkt een ijzersterke; in het boek 'Het recht van de snelste' van Thalia Verkade en Marco te Brömmelstroet wordt uitgebreid ingegaan op dit verschijnsel. Dit is een van de belangrijkste argumenten om, met name in hoogstedelijk gebied, te zorgen dat er deelmobiliteit is.

De voordelen van (deel)fietsen zijn bekend; fietsen is gezond, een fiets neemt erg weinig plek in – zowel rijdend als geparkeerd – en het biedt zelfstandigheid aan groepen die (nog)

geen rijbewijs hebben. Voor deelscooters is dit een genuanceerder verhaal. Het is in ieder geval zo dat de meeste deelscooters in Nederland elektrisch zijn en dat ze niet of in veel mindere mate opgevoerd zijn dan scooters in eigendom.

De nadelen van de opkomst van deze systemen zijn ook evident. Vooral in de grote, drukke steden neemt de ergernis toe over hinderlijk geparkeerde fietsen en scooters, vooral van de free floating systemen. Ook hier geldt dat gemeenten via beleid en regulering kunnen zorgen dat reizigers vooral van de voordelen kunnen profiteren en dat de omgeving zo weinig mogelijk last heeft van de nadelen. In de 'Fietsberaad-publicatie 37: Leidraad gemeentelijk beleid deelmobiliteit, oktober 2021' zijn de meeste beleidskeuzes en -maatregelen uitgewerkt. Veel van deze maatregelen zijn gebaseerd op de Algemene Plaatselijke Verordening, waar het gebruik van de openbare ruimte in geregeld kan worden. Deze APV wordt door de gemeenteraad vastgesteld. Voor gebieden, waar het aanbod onbeheersbaar lijkt te worden, is het verstandig om na te denken over het uitgeven van concessies voor deelmobiliteitsaanbieders. Via deze concessie kunnen ook eisen worden gesteld aan het plaatsen van de fietsen en scooters.

Hubs

Hubs, mobiliteitshubs, of mobipunten zijn locaties waar verschillende vormen van mobiliteit bij elkaar komen. De aard en omvang hiervan kan enorm verschillen; station Utrecht zou je een hub kunnen noemen, maar een plek waar een deelauto en een paar deelfietsen staan in de wijk ook. Omdat deze hubs vaak in de openbare ruimte staan, is het de moeite waard voor gemeentelijk beleid. Hubs helpen om het aanbod van deelmobiliteit zichtbaar en herkenbaar te maken. Ook zorgt het ervoor dat er slimmere ketens van verplaatsingen kunnen worden gemaakt. Tot slot maakt een goed netwerk van hubs het op termijn mogelijk om deelsystemen van 'round trip' naar 'one way' te laten veranderen. Dat zou mogelijk maken dat reizigers een deelauto niet meer een hele dag hoeven te reserveren, maar twee aparte ritten, waarbij de auto tussentijds vanuit de hub door een ander te lenen is. De hub kan daarmee een belangrijke stap zijn naar een beter werkend systeem van 'Mobility as a Service'. Daarin wordt via een online dienst (bijvoorbeeld een app op de telefoon) een reis gepland, gereserveerd en betaald, waarin deelauto's, deelfietsen, het gewone ov en andere voorzieningen gecombineerd worden.

Voor nieuws, voorbeelden en meer informatie:
www.mobiliteitshubs.nl.

De rol van de gemeente bij hubs is gericht op:

- **Ruimtelijke spreiding** van hubs: zijn de verschillende plekken in de gemeente (wijken, dorpskernen) voldoende bediend?
- **Systeemwaarde** van hubs: in hoeverre vormen de deelvoertuigen in de hub een onmisbare schakel voor en na het ov?
- **Interoperabiliteit**: via de voorwaarden om voertuigen in een hub te mogen plaatsen kan een gemeente nadere eisen stellen aan aanbieders van deelmobiliteit, bijvoorbeeld dat gebruikers van andere systemen ook deze voertuigen moeten kunnen reserveren, of de eis dat het voertuig in een MaaS-app te reserveren is. Daarvoor is een datastrategie nodig.
- **Ruimtelijke kwaliteit**: als een hub wat groter wordt en ook overkapte voorzieningen heeft (fietsenstalling, wachtruimte voor het ov), wordt een hub vergunningplichtig. Dit zal beleidsmatig worden vertaald in het omgevingsplan, waar de gemeenteraad over besluit.
- **Meekoppelkansen**: het combineren van hubs met meerdere deelauto's leidt ook tot een geconcentreerde vraag naar laadinfrastructuur. De mogelijke combinatie met bidirectioneel laden geeft kansen om op wijkniveau te zorgen voor buffers van lokaal opgewekte energie die in de avond kunnen worden gebruikt. Hiermee wordt overbelasting van de hoofdinfrastructuur voor stroomvoorziening vermindert.

Referenties

- CROW, dashboard autodelen, crow.nl/dashboard-autodelen, oktober 2021
- Fietsberaadpublicatie 37: Leidraad gemeentelijk beleid deelmobiliteit, oktober 2021, [hier](#) te downloaden
- Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, Sturen in parkeren, juni 2018, Den Haag
- Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, Deelauto- en deelfietsmobiliteit in Nederland: ontwikkelingen, effecten en potentie (update 13-10), oktober 2021, Den Haag

CROW-KpVV

CROW-KpVV ontwikkelt, verspreidt en borgt collectieve kennis voor de decentrale overheden op het gebied van mobiliteit. Het gaat om kennis die fundamenteel ondersteunt bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering.

Over CROW

CROW bedenkt slimme en praktische oplossingen voor vraagstukken over infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer in Nederland. Dat doen we samen met externe professionals die kennis met elkaar delen en toepasbaar maken voor de praktijk. CROW is een onafhankelijke kennisorganisatie zonder winstoogmerk die investeert in kennis voor nu en in de toekomst. Wij streven naar de beste oplossingen voor vraagstukken van beleid tot en met beheer in infrastructuur, openbare ruimte, verkeer en vervoer en werk en veiligheid. Bovendien zijn wij experts op het gebied van aanbesteden en contracteren.

CROW

Postbus 37, 6710 BA Ede
Telefoon (0318) 69 53 00
E-mail klantenservice@crow.nl
Website www.crow.nl

Februari 2022

CROW en degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, hebben de hierin opgenomen gegevens zorgvuldig verzameld naar de laatste stand van wetenschap en techniek. Desondanks kunnen er onjuistheden in deze publicatie voorkomen. Gebruikers aanvaarden het risico daarvan.

CROW sluit, mede ten behoeve van degenen die aan deze publicatie hebben meegewerkt, iedere aansprakelijkheid uit voor schade die mocht voortvloeien uit het gebruik van de gegevens.

De inhoud van deze publicatie valt onder bescherming van de auteurswet.

De auteursrechten berusten bij CROW.

Vitale Vakantieparken Drenthe 2.0

PROGRAMMA
GOED OP STOOM

ROL GEMEENTEN
BINNEN PROGRAMMA

TUSSENEVALUATIE

TOERISME EN RECREATIE
VERDIENEN EEN PROMINENTE
PLEK IN COALITIEAKKOORDEN

Vitale
Vakantieparken
Drenthe

In het kader van de gemeenteraadsverkiezingen heeft **Vitale Vakantieparken Drenthe** dit magazine ontwikkeld voor alle nieuwe raadsleden van de Drentse gemeenten. Ook uw gemeente participeert in het programma Vitale Vakantieparken Drenthe. Daarom vertellen we u graag over onze vorderingen in het vitaliseren van Drentse vakantieparken. Dat doen we met tekst, maar ook met beeld. Op de diverse pagina's vindt u linkjes die u in staat stellen filmpjes en rapporten te bekijken. U kunt putten uit enorm veel informatie. Het is onze hoop dat u een zo compleet mogelijk beeld krijgt van onze activiteiten. Recreatie en Toerisme is van groot (economisch) belang voor onze provincie.

De redactie

"We zijn op stoom!"

Geacht raadslid,

Wij Drenten wonen in de mooiste provincie van Nederland. En wij zijn zeker niet de enigen die er zo over denken. Jaarlijks immers bezoeken duizenden toeristen en recreanten onze prachtige provincie. De recreatieve sector biedt dan ook (direct en indirect) werk aan honderden Drenten en zorgt ook voor draagvlak van voorzieningen.. Het is daarom belangrijk dat we de sector gezond houden. Helaas hebben we na een kritische beschouwing moeten constateren dat niet alle vakantieparken in onze provincie de gewenste kwaliteit bieden. Dat leidde tot de ontwikkeling van het programma [Vitale Vakantieparken Drenthe](#) (VVP Drenthe) Dat wil een daadkrachtige impuls geven aan de kwaliteit van vakantieparken. Ook uw gemeente neemt deel aan VVP Drenthe.

Iedere gemeente werkt aan haar eigen uitvoeringsplan voor het programma VVP Drenthe. Ondersteuning krijgt uw gemeente vanuit de [Taskforce VVP Drenthe](#). De start van het programma was in 2018 en verliep niet zonder hikken en stoten. Niet vreemd, want het benodigde instrumentarium moest nog uitgedacht worden. Bovendien strooide corona zand in de raderen. Eigenlijk zijn we in 2021 pas echt goed op stoom gekomen. En er zijn inmiddels mooie en goede resultaten te melden. Weliswaar lopen we qua oorspronkelijke planning achter, we zijn er trots op inmiddels landelijk koploper te zijn in de aanpak van onze vakantieparken.

We hebben diverse parken geholpen zich te ontwikkelen naar een hoger kwaliteitsniveau. Dat gebeurde middels het Recreatie Excellentieprogramma (REX), dat zich richt op alle segmenten. Het kan dus gaan om grote, kleine, rustige of juist rijk aan voorzieningen parken. Daarnaast hebben we een aantal parken die hun recreatieve functie hadden verloren, geholpen een nieuwe bestemming te formuleren middels ons Transformatieprogramma. Tot slot kwam een enkel park waar ondermijning en sociale problematiek de overhand kreeg in aanmerking voor ons Naober Drenthe programma. In dit magazine laten we u graag zien wat we inmiddels samen met uw gemeente bereikt hebben.

Een actuele ontwikkeling binnen de sector is het opkopen van vakantieparken door grote (inter)nationale partijen, ook wel 'verroompottisering' genoemd. Dat heeft z'n positieve kanten (er wordt geïnvesteerd en vernieuwd), maar er zijn ook kanttekeningen te plaatsen. Op deze ontwikkeling heeft ons programma maar een zeer beperkte invloed. Wat we wél kunnen doen, is het bieden van een handreiking voor gemeenten. Hiermee kunnen ze goed in gesprek komen en blijven met de ondernemers en zich ervan vergewissen dat bijvoorbeeld het recreatieve gebruik langjarig en duurzaam is verzekerd en dat er een goed exploitatiemodel is waarin de eigenaren van de woningen een goede positie hebben.

Het programma loopt tot en met 2022, terwijl het convenant met de gemeenten het jaar 2024 als einddatum kent. We hopen dat ons programma het convenant gaat volgen en dat die verlenging ons in staat stelt ons karwei af te maken. We zijn nu goed op stoom, behalen successen en het zou zonde zijn er nu de rem op te zetten.

HENK VAN DE BOER
VOORZITTER STUURGROEP
VITALE VAKANTIEPARKEN
DRENTH

JAN WIBIER
PROGRAMMAMANAGER
VITALE VAKANTIEPARKEN
DRENTH

REDACTIE EN PRODUCTIE STATEMENT COMMUNICATIE ADVIESBUREAU

EINDREDACTIE CHANTAL ZWAVING-HEIKENS, VITALE VAKANTIEPARKEN DRENTH

VORMGEVING CREATIEFBEDRIJF FOTOGRAFIE RONNIE ZEEMERING, JAN BUWALDA EN OVERIGEN

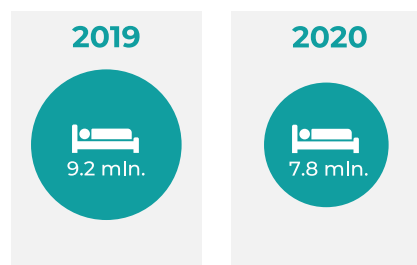
Uitgave Vitale Vakantieparken Drenthe, februari 2022. Met dank aan de provincie Drenthe, de stuurgroep Vitale Vakantieparken Drenthe, alle Drentse gemeenten, parkeigenaren en VVE's die meewerkten aan de totstandkoming van dit magazine.

Toerisme als motor van de economie

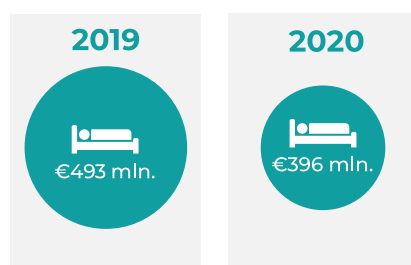
Wat betekent het toerisme voor Drenthe op economisch gebied? Welk percentage van de Drentse bevolking is werkzaam in de toeristisch-recreatieve sector? Welke bestedingen zijn te koppelen aan het toerisme? Het Recreatieschap liet het uitzoeken.

De cijfers zijn van 2020 omdat die van 2021 nog niet bekend zijn. Het gaat hier dus over een periode die enorm (nadelig) beïnvloed is door corona. Het toerisme in Drenthe kende daarom in 2020 een ronduit slecht jaar. De bezoeken aan Drenthe en de daaraan gekoppelde bestedingen en werkgelegenheid zijn afgenomen ten opzichte van 2019. De bestedingen liepen met wel 25 procent terug.

Ontwikkeling aantal overnachtingen 2004-2020 (x 1.000)

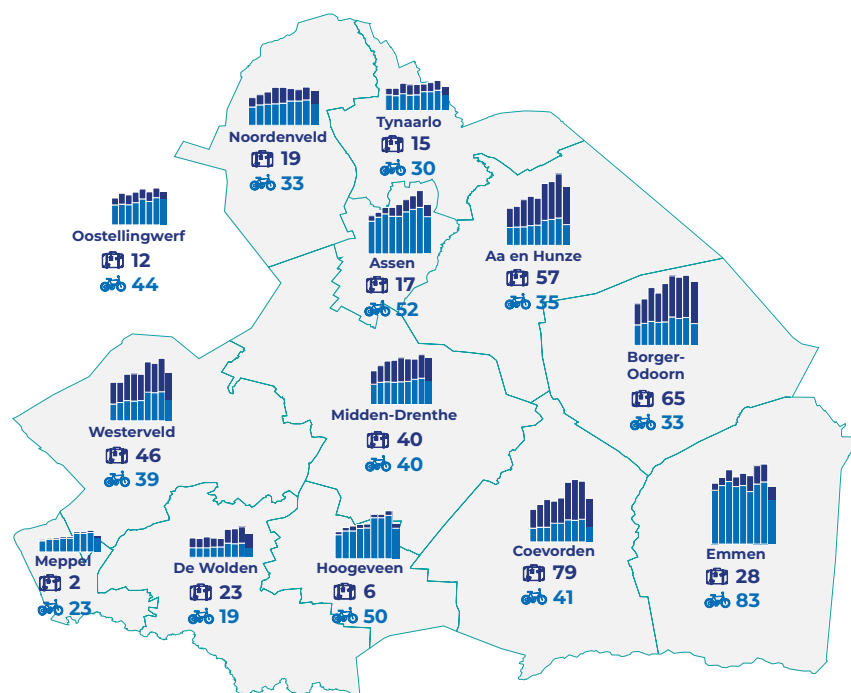
Ontwikkeling totale bestedingen overnachtingen 2004-2020

Bron: Ecorys i.o.v. Recreatieschap Drenthe

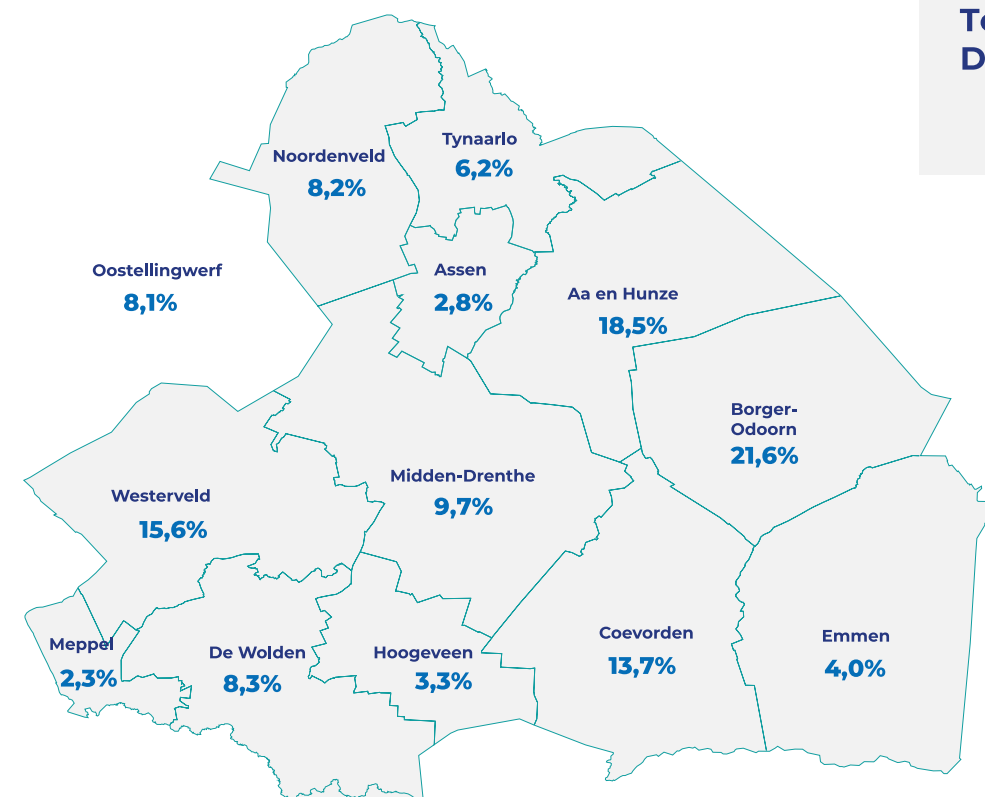
**HEET VAN DE PERS!
GOED NIEUWS:
HET AANTAL BEZOEKERS
VAN DRENTSE CAMPINGS
STEEG T.O.V. 2020 MET
26% NAAR 313.000
NEDERLANDERS!**

Omvang directe en afgeleide dagtocht- en vakantiebestedingen per gemeente (x € mln.), ontwikkeling 2004-2020

Vakanties Dagtochten Totaal

Aandeel directe en afgeleide toeristisch-recreatieve werkgelegenheid in totale werkgelegenheid per gemeente

Totaal provincie
Drenthe: **7,5%**

Grote rol voor gemeenten binnen programma Vitale Vakantieparken Drenthe

Binnen het programma Vitale Vakantieparken Drenthe (VVP Drenthe) werken de gemeenten en de betrokken partijen praktisch en pragmatisch samen. Op basis van een gedeelde visie en gemeenschappelijke uitgangspunten zet ieder zich in voor de verdere ontwikkeling van de verblijfsrecreatiesector in Drenthe. De concrete uitwerking hiervan kan per gemeente verschillen. Op deze manier werken we efficiënt aan onze gemeenschappelijke doelen. De organisatie van VVP Drenthe bestaat uit twaalf gemeenten, de Provincie Drenthe, HISWA-RECRON en het Recreatieschap.

Iedere gemeente werkt aan haar eigen uitvoeringsplan voor het project VVP Drenthe. Het uitvoeringsteam per gemeente bestaat uit een aantal mensen vanuit verschillende disciplines. Daarnaast heeft elke gemeente een coördinator die het aanspreekpunt is. Naast de gemeenten kent ook de provincie een coördinator.

COÖRDINATORENOVERLEG

De leden van de Taskforce van VVP Drenthe ondersteunen de gemeenten en ondernemen wat het programma VVP Drenthe nodig heeft. Ze zijn actief in het veld en daarom veelal op de parken te vinden. Ook organiseert de Taskforce het coördinatorenoverleg dat maandelijks bij elkaar komt en bestaat uit ambtenaren van de gemeenten en provincie. Hier worden de vorderingen van het programma besproken.

STUURGROEP

De gemeenten spelen ook een belangrijke rol binnen de stuurgroep van VVP Drenthe. Die is de formele opdrachtgever van VVP Drenthe en bestaat uit een onafhankelijk voorzitter, een secretaris, de gedeputeerde Toerisme, wethouders en burgemeesters, een afgevaardigde van de HISWA-RECRON en een ondernemer. De stuurgroep zorgt voor de samenhang tussen de verschillende programmalijnen, de voortgang en bestuurlijk commitment voor de aanpak bij alle deelnemende gemeenten en de provincie.

Recreatie Excellentieprogramma

Gasten van Drentse vakantieparken zijn er in alle soorten en maten. Zo is er een groep die vooral rust zoekt en geen behoefte heeft aan voorzieningen op een park. Het tegenovergestelde komt ook voor: gasten die luxe, avontuur en uitdagingen zoeken op een park. Om aan alle gastenwensen tegemoet te komen zet VVP Drenthe zich in voor een divers aanbod vakantieparken. En in elk segment bevinden zich parken die het in zich hebben te excelleren. Voor hen hebben we het Recreatie Excellentie programma (REX) in het leven geroepen.

Parken uit elk segment kunnen door het plegen van investeringen en aanpassingen hun niveau naar een hoger peil tillen. Denk bijvoorbeeld aan verduurzaming, innovatie en kwaliteitsverbetering. Het REX helpt deze parken graag bij de planvorming en kan zelfs een financiële bijdrage leveren. Die kan oplopen tot maximaal € 100.000 en maakt 1/3 van de totale investeringen uit.

17 PARKEN

Binnen ons REX-programma vallen momenteel 17 parken. Zeven daarvan hebben inmiddels een bijdrage ontvangen uit het REX-budget zodat ze hun gewenste investeringen versneld kunnen uitvoeren. De overige tien zijn momenteel druk bezig met het ontwikkelen van hun parkprojectplannen en dienen naar verwachting hun subsidievraag in de loop van 2022 in.

RET

In de loop van 2022 zal het totale REX-budget zijn uitgereikt. Om toch de kwaliteit van parken blijvend te helpen opstuwten, heeft VVP Drenthe ook een Recreatie Expert Team (RET VVP) in het leven geroepen. Dit team richt zich met name op het adviseren en coachen van ondernemers en helpt ze hun parken te vitaliseren en op te klimmen naar een hoger kwaliteitsniveau.

**OP 6 PARKEN VOND DE BIJDRAGE VANUIT
HET REX-FONDS PERSOONLIJK PLAATS.
WE MAAKTEN ER DE VOLGENDE
REGISTRATIES VAN:**

FILMPJES

[Vakantiepark Cnossen](#)

[Camping Jelly's Hoeve](#)

[Camping Ronostrand](#)

[Camping de Reeënwissel](#)

[Boscamping Zwanemeer](#)

Toerisme en recreatie verdienen een prominente plek in ieders coalitieakkoord

De vrijetijdseconomie heeft niet alleen een economische waarde voor gemeenten, het is ook van invloed op burgers en hun leefomgeving. Daarom vindt [Sanne Westerink](#), adviseur van [ZKA Leisure Consultants](#), dat toerisme en recreatie met de komende verkiezingen in het vooruitzicht, blijvende aandacht verdienen binnen gemeenten.

Volgens Westerink zijn er drie redenen waarom recreatie en toerisme een prominente plek verdienen in verkiezingsprogramma's en coalitieakkoorden. Ten eerste zorgt de sector voor omzet en werkgelegenheid. 'Maar het biedt inwoners ook plezier en vertier. En niet onbelangrijk: het kan zorgen voor draagvlak van voorzieningen. Denk aan het behoud van de supermarkt of zwembaden in het vakantiepark', geeft Westerink als voorbeelden. Ook mag de sociaal maatschappelijke waarde niet worden onderschat. De vrijetijdseconomie versterkt volgens haar de trots van inwoners en geeft ouderen de kans om via vrijwilligerswerk deel te blijven nemen aan de maatschappij.

“Recreatie en toerisme zorgen voor draagvlak van voorzieningen.”

BALANS TUSSEN WONEN EN RECREËREN

Als tweede reden noemt Westerink de enorme woningopgaven in Nederland. De druk op de woningbouw zorgt ook voor meer vraagstukken op het gebied van recreatie. 'Meer woningen betekent immers meer vraag naar recreatie', legt Westerink uit. Daarom moet recreatie een prominente plaats innemen in de initiatieffase van gebiedsontwikkelingen. Het is belangrijk dat gemeenten hier oog voor hebben en zorgen voor een gepast balans tussen wonen en recreëren.

Sanne Westerink

TOEKOMSTVISIE

Tot slot geeft Westerink als derde reden aan dat toerisme en recreatie zijn vervlochten met vele disciplines en beleidsvelden. Een integrale benadering is cruciaal en kan verder vastgelegd worden in een toekomstvisie. Bij voorkeur voor de gehele bezoekerseconomie, waarin de vrijetijdsector in de volle breedte wordt meegenomen,' benadrukt ze. Het opstellen hiervan, inclusief actieplan, schept duidelijkheid aan de markt en laat door middel van heldere analyses zien wat de draagkracht van de sector is.

GRIP

In het verlengde van een visie, noemt Westerink het opstellen van ontwikkelkaders cruciaal. 'Alleen zo krijgt je grip op toekomstige ontwikkelingen. Je stelt als gemeente vast welke ruimte en eisen je stelt aan nieuwe initiatieven. Uiteraard mag bestaand aanbod niet vergeten worden.'

RECREATIE OF PERMANENTE BEWONING

Veel gemeenten in Nederland worstelen met het vraagstuk rondom permanente bewoning op vakantieparken. Om de sector vooruit te helpen, is het belangrijk dat per park een duidelijke keuze wordt gemaakt voor recreatie of voor permanente bewoning op vakantieparken. 'Wees hierbij zuinig op je parken, maar ook eerlijk en zorg dat je de situatie goed in beeld hebt', besluit Westerink.

‘Het zaadje is geplant, nu moeten we voort’, betoogt Gerben Rouwenhorst. Namens het programma Vitale Vakantieparken Drenthe begeleidt hij een aantal transformatieprocessen van parken die niet langer een recreatieve functie hebben. En dat gaat steeds beter omdat er inmiddels de nodige ervaring is opgedaan. Het draait vaak om vertrouwen en dat vergt behoedzaam manoeuvreren, weet Rouwenhorst.

Transformatieadviseur Gerben Rouwenhorst:

“We krijgen het transformatieproces steeds beter in de vingers”

Het programma VVP Drenthe heeft als taakstelling 50 Drentse vakantieparken in transitie te brengen. ‘Met zo’n 30 parken zijn we al aardig op weg’, vertelt Rouwenhorst. ‘Het is belangrijk dat alle neuzen op een park dezelfde kant op wijzen. Uiteraard speelt communicatie een belangrijke rol. Daarom is het noodzakelijk dat we een aanspreekpunt hebben op het park. Als we immers met alle eigenaren individueel moeten praten, gaat het veel te lang duren en is het bereiken van consensus erg lastig. Vertrouwen kweken is noodzakelijk; iedereen moet inzien dat we hard werken aan een goede oplossing voor alle partijen.’

CONTINUÏTEIT

‘Vertraging in het proces is fnuikend’, aldus Rouwenhorst. ‘Continuïteit is geboden. Je hebt personele inzet nodig en juist daaraan ontbreekt het regelmatig bij de gemeenten. Vitale Vakantieparken Drenthe probeert ondersteuning te bieden. Er is een pot gecreëerd van waaruit gemeenten experts kunnen inhuren.’

TOOLS

‘Heb je op regelmatige basis overleg op een park, dan is de kans op succes groter’, zegt Rouwenhorst. ‘Wat ook helpt, zijn de diverse tools die we hebben ontwikkeld. Onze Quickscan vormt een eerste haalbaarheidsonderzoek en geeft aan of een transformatieproces kans van slagen heeft. De Quickscan is inmiddels een algemeen geaccepteerd middel geworden. Met

“Het is belangrijk dat we nu met z’n allen de druk erop houden”

Kwaliteitskaarten brengen we in beeld hoe een park er over 10 jaar kan uitzien. Het geeft duidelijkheid in de locaties waar gewoond mag worden, wat de verbeterpunten op het park zijn, enzovoort. Op basis van het Bouwbesluit hebben we een heldere lijst met eisen opgesteld waaraan de woningen moeten voldoen wil men er permanent wonen. Tot slot lukt het ons de transformatiekosten en de problematiek rond verevening steeds beter in beeld te brengen.’

ANDERE PROVINCIES

Rouwenhorst is ook blij met het project Naaber Drenthe, dat zich richt op de aanpak van criminaliteit, ondermijning en sociale problematiek op bepaalde parken. ‘Het is een vergeten categorie parken’, legt hij uit, ‘die nu de kans krijgt weer een gezonde recreatieve functie te krijgen of juist een andere bestemming moet krijgen. Ook de samenwerking met andere provincies wordt steeds beter. Vitale Vakantieparken Gelderland heeft een goede ingang in Den Haag, bij de ministeries. Met hun kunnen we mooi meeliften. Ikzelf ga binnenkort naar Brabant om daar een Quickscan te doen. Zo leren we van elkaar.’

DRUK

‘Het is belangrijk dat we nu met z’n allen de druk erop houden. Een verlenging van het programma is dan ook nodig. Gebeurt dat niet, dan vrees ik dat het onderwerp weer ondersneeuwt bij de gemeenten en verdwijnt in de waan van de dag. En dan zijn we weer terug bij af.’

Tussenevaluatie Vitale Vakantieparken Drenthe En nu doorpakken!

In september 2021, toen het programma Vitale Vakantieparken Drenthe ruim over de helft van haar looptijd (2018 tot 2023) was, vond een tussentijdse evaluatie plaats. Inmiddels is die deels door de tijd ingehaald, want...

Eén van de conclusies was dat de beoogde doelen (het verdubbelen van het aantal excellente parken en het halveren van het aantal niet vitale parken) niet is gelukt. In algemene zin wordt dit onderkend door VVP Drenthe. Toch is er, ondanks de langere opstartfase en corona, in 2.5 jaar veel bereikt, veel kennis over de materie VVP ontstaan en een goed werkende instrumentarium ontwikkeld.

KOPLOPER

De transformatieaanpak scoorde verhoudingsgewijs qua effectiviteit beter dan het excellentiespoor. VVP Drenthe denkt dat met een versnelling/intensivering van de aanpak nog redelijk in de buurt van de vooraf beoogde doelen is te komen. Niet zonder trots valt te vermelden dat VVP Drenthe in haar aanpak koploper is in Nederland!

MEERWAARDE

Overige conclusies luiden dat het programma gewaardeerd wordt door de convenantpartners vanwege zijn integrale benadering. De meerwaarde wordt door betrokkenen (h)erkend en de ambities worden gedeeld.

VERGROTING BETROKKENHEID

Er zijn ook aanbevelingen gedaan. Die sturen bijvoorbeeld aan op een vergroting van de betrokkenheid van de sector. Ook de betrokkenheid van Staten en gemeenteraden wordt essentieel genoemd met het oog op borging van geboekte resultaten en het ontwikkelen van een visiedocument naar beleid van gemeenten en provincie. Dat vraagt om een adequate personele inzet.

VOORTZETTING GEWENST

Volgens de onderzoekers wensen vrijwel alle stakeholders een voortzetting van het programma. De Taskforce formuleert een mogelijk vervolg van het programma tot 01-01-2025. Strategie, ambities en doelen van het programma kunnen in wezen ongewijzigd blijven. Op een aantal onderdelen zal aanscherping, actualisering en verdere afstemming nodig zijn. Zo mogelijk wordt extra personele capaciteit op specifieke gemeentelijke vraagstelling vanuit het programma VVP aan gemeentes aangeboden. Doelen zijn het verbeteren en versnellen van de uitvoering van de gemeentelijke plannen binnen een bepaalde termijn.

KNOOPPUNT

De focus van VVP Drenthe tot einde looptijd vraagt om specifieke rol van het ondersteunend programmamanagement: het vergroten van de uitvoeringskracht, boeken van resultaten ('van zaaien naar oogsten') en vasthouden van betrokkenheid (blijvend commitment aan programma). VVP Drenthe is een knooppunt en dat zou het moeten blijven. Ook na 2022. Wilt u het volledige evaluatierapport lezen, [klik dan hier](#).

Op de hoogte houden

Communiceren is uiterst belangrijk in een programma als Vitale Vakantieparken Drenthe. Draagvlak is immers van essentieel belang en daarom moeten stakeholders voortdurend geïnformeerd worden over de stand van zaken. En dan helpt het niet dat er een pandemie heerst.

Persoonlijk contact is nog altijd het sterkste communicatiemiddel. Helaas kon dat voor een groot deel niet plaatsvinden in de vorm van fysieke bijeenkomsten en dergelijke. Een goed alternatief bood evenwel digitale communicatie: in een studio werden online-bijeenkomsten georganiseerd onder voorzitterschap van Eric van Oosterhout. In een rondetafel-setting sprak hij diverse gasten. Kijkers (raads- en statenleden maar ook ondernemers en VvE's) namen actief deel aan het programma door digitaal vragen in te sturen.

Zie hier de [online talkshow](#) van 9 september 2020:

Zie hier de [online talkshow](#) van 1 april 2021

Zie hier de [online talkshow](#) van 1 december 2021

THEMAGERICHTE WEBINARS

Naast de algemene online-bijeenkomsten hebben we ook diverse thema-gerichte webinars georganiseerd speciaal voor ondernemers, parkeigenaren, VvE's enzovoorts.

Kijk hier de diverse webinars terug:

[Webinar Excelleren](#)

[Webinar Transformeren](#)

[Webinar Preventie & Vitalisering](#)

MAGAZINES

Naast de online-bijeenkomsten en webinars hebben we onze stakeholders ook jaarlijks geïnformeerd via ons magazine Vitale Vakantieparken Drenthe; een jaarverslag met daarin een overzicht van de activiteiten en resultaten van het betreffende jaar.

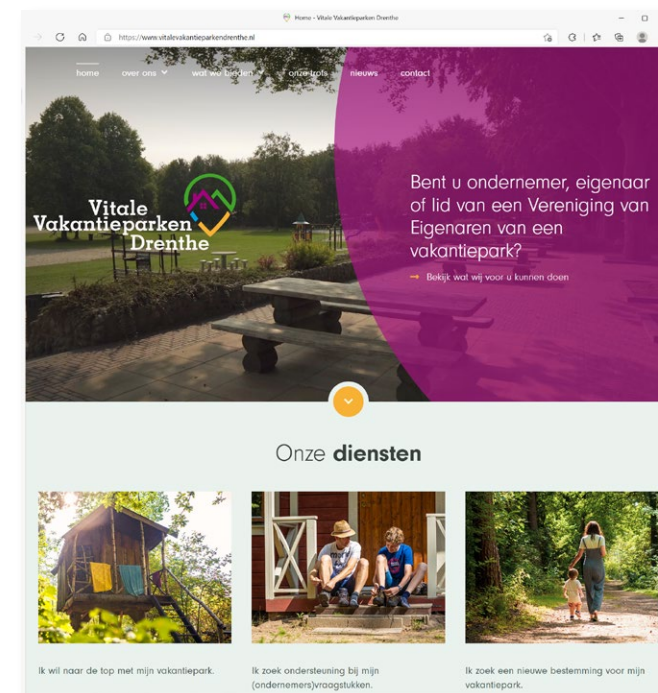

NIEUWSBRIEVEN

Om snel in te kunnen spelen op de actuele ontwikkelingen binnen het programma, stuurde Vitale Vakantieparken op regelmatige basis nieuwsbrieven uit. Door hun frequentie zorgden de nieuwsbrieven dat het programma op het netvlies bleef van betrokkenen. De laatste nieuwsbrief leest u [hier](#)

WEBSITE

De [website van VVP Drenthe](#), waar vaak naar verwezen wordt in de nieuwsbrieven, vormt een bron van informatie voor geïnteresseerden die het laatste nieuws tot zich willen nemen of juist achtergrondinformatie zoeken. De website wordt constant geactualiseerd en vormt ook een uithangbord van bereikte resultaten.

RESULTATEN IN BEELD!

Natuurlijk willen we als programma onze resultaten graag laten zien. Ook is het belangrijk om inzichtelijk te maken wat het programma nu eigenlijk oplevert. Dit doen we veelal door middel van storytelling; we laten de verhalen zien van parken, ondernemers, Verenigingen van Eigenaren die samen met Vitale

Vakantieparken Drenthe werken aan het vitaliseren, excelleren of transformeren van hun vakantiepark.

Op onze website vindt u een overzicht van deze filmpjes onder het kopje '[Onze trots](#)'.

PERS

Actieve persbenadering vinden we als programma erg belangrijk. Het uitkeren van een REX-bijdrage ging bijvoorbeeld vrijwel altijd gepaard met een pers-moment. Gedeputeerde Henk Brink en wisselende wethouders kwamen de ondernemers persoonlijk feliciteren en reikten symbolische cheques uit. Dit alles werd veelal geregistreerd en gedeeld met lokale en regionale pers.

FOLDERS, BROCHURES EN THEMA-UITGAVEN

VVP Drenthe handelt niet over de meest eenvoudige aangelegenheden. Om het een en ander te verduidelijken hebben we diverse folders en brochures gemaakt. Zo werd er op verzoek van gemeenten een Drenthe-breed gedragen handreiking ontwikkeld voor de [inschrijving in de Basisregistratie Per- soonsgegevens \(BRP\)](#) van personen die wonen op een vakantiepark. Voor ondernemers is o.a. een [Groene Routekaart](#) gemaakt die hen helpt in de ontwikkeling van hun park terwijl ze gelijktijdig natuur en landschap en circulariteit versterken. Ook hebben we een [speciale uitgave](#) ontwikkeld over het transformatieprogramma.

Naober Drenthe

Vrijwel elke gemeente kent wel vakantieparken die minder vitaal zijn. Sommigen kenmerken zich in ondermijning, criminaliteit en sociale problematiek. Een ongewenste situatie die Vitale Vakantieparken Drenthe (VVP Drenthe) graag samen met de gemeenten wil aanpakken. Speciaal hiervoor is het project Naober Drenthe in het leven geroepen. Doel is gemeenten te ondersteunen bij het aanpakken van criminaliteit, ondermijning en sociale problematiek. Uiteraard vergt dit maatwerk.

Het project is opgestart omdat gemeenten aangaven dat er behoefte is aan extra kennis/kunde en capaciteit op dit gebied. Voor elk park geldt dat als je de problematiek wilt aanpakken, het wenselijk is om de exacte situatie op het park helder te hebben. Hiervoor moet de informatiepositie van gemeenten optimaal zijn. Om dit te bewerkstelligen is, indien nodig, aanvullend onderzoek nodig.

IN KAART BRENGEN EN ONDERSTEUNEN

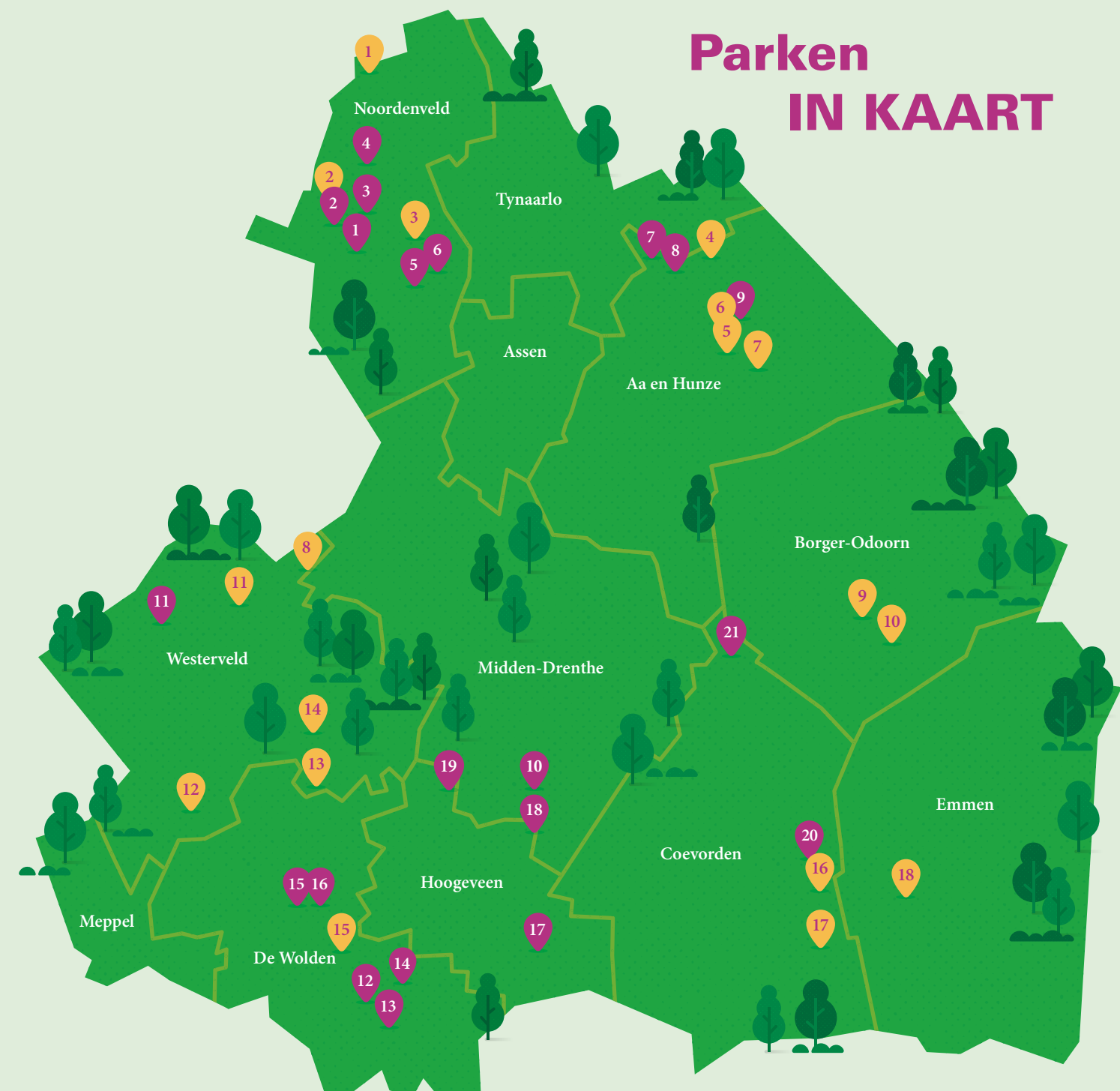
Naober Drenthe ondersteunt gemeenten bij het in kaart brengen informatie rondom een park en kan desgewenst ondersteunen bij de ondervonden problematiek. Binnen Naober Drenthe werkt een expertiseteam nauw samen met de ketenpartners, namelijk de politie, het OM, de GGD, het RIEC en de VNG.

MAATWERK

Het grondig in kaart brengen van de actuele situatie van een vakantiepark wordt belicht vanuit verschillende domeinen (ruimtelijke ordening/wonen, economie, sociaal domein, openbare orde & veiligheid). Per park wordt maatwerk geleverd en een plan van aanpak opgesteld.

▶ Meer weten over Naober Drenthe? [Bekijk dit filmpje.](#)

Ook in 2021 werden we geplaagd door corona. Toch heeft het programma Vitale Vakantieparken Drenthe flinke stappen gezet in het excelleren en transformeren van parken. Het onderstaande beeld toont dat het programma - na de start in 2019 - inmiddels STEVIG is geworteld in Drenthe.

TRANSFORMATIEPARKEN

1. De Tip (Norg)	8. Mooi Schipborg	15. Marterhaar
2. Panda Rosa	9. De Eexterkoole	16. Koekangerveldweg
3. Bos en Duin	10. De Hullen	17. Schoonhoven
4. Hullenrode	11. Nieuwlande	18. Martensplek
5. Norgeduinen	12. Zuiderhof	19. Nuilerveld
6. Oosterduinen	13. 't Heuveltje	20. Ermerzand
7. Holle Drift	14. De Lariks	21. De Tip (De Kiel)

EXCELLEREN

1. Cnossen Leekstermeer	8. De Reënwissel	15. Nolderwoud
2. Ronostrand	9. De Bosrand	16. Bronzen Emmer
3. Norgenberg	10. PUUR Exloo	17. Natuur Lodges Dalerveen
4. De Vledders	11. Camping Diever	18. Parc Sandur
5. Lente van Drenthe	12. Jelly's Hoeve	
6. De Hondsrug (Gasselte)	13. De Wiltzangh	
7. Zwanemeer	14. Torentjeshoek	

*De parken bevinden zich in verschillende fases van het programma. De definitieve besluitvorming moet in veel gevallen nog plaatsvinden.

**Democratisch
pamflet**

*Mee(r) doen met
lokale democratie*

Acht punten om de lokale democratie
verder te versterken

1 Herstel van
vertrouwen

2 Inclusieve
democratie

3 Eigenaarschap lokale
gemeenschappen

4 Inloed in
uitvoering

5 Gebiedsgericht werken aan
wijk/dorpsdemocratie

7 Digitale
democratie

6 Macht en
tegenmacht

8 Directe
inloed

Tips

En nog 8 tips om te werken
aan een democratische
bestuurscultuur

Democratisch pamflet

Op 16 maart 2022 kiezen we een nieuwe gemeenteraad. Gelukkig mogen we stemmen, demonstreren en een tegengeluid laten horen. Maar onze lokale democratie vraagt om permanent onderhoud. We moeten blijven vernieuwen, zodat mensen het vertrouwen in de gemeente niet verliezen. En zodat iedereen gehoord wordt en invloed kan hebben op wat men belangrijk vindt.

Dit pamflet biedt suggesties om de komende vier jaar verder te werken aan een vitale lokale democratie. Het is onderdeel van het VNG-project Thorbecke2024 (zie ung.nl/thorbecke2024). We benoemen acht prioriteiten die niet mogen ontbreken in de nieuwe lokale akkoorden. Met kant-en-klare tekstsuggesties voor in die akkoorden. En met voorstellen om dat concreet te gaan doen. Per punt steeds eerst een voorstel met één pepertje waar je eigenlijk niet omheen kunt en daarna wat pittigere voorstellen, voor wie meer ambitie heeft.

Hieronder dus eerst acht democratische prioriteiten (het WAT). Daarna volgen acht tips om te werken aan een democratische bestuurscultuur (het HOE). We hopen hiermee nieuwe gemeentebesturen te inspireren om stevig en structureel aan de slag te gaan met de vernieuwing van hun lokale democratie.

De Thorbecke2024-redactie

1.

Herstel van vertrouwen

“Landelijke ontwikkelingen zoals de toeslagenaffaire, de aardbevingen in Groningen en het coronabeleid hebben het vertrouwen in onze overheid geen goed gedaan. Dat heeft ook zijn weerslag op gemeenten, ook op [gemeentenaam]. We gaan stevig aan de slag om dat vertrouwen weer te herstellen. Belangrijk onderdeel daarvan is een forse inzet op vernieuwing van de lokale democratie: het democratisch systeem en de democratische cultuur. Niet de gemeente maar de gemeenschap staat centraal. Want mensen willen serieus worden genomen en ze willen invloed op de dingen die hen direct aangaan. Juist die ‘democratische ervaring’ versterkt het vertrouwen.”

Voorstel 7a

We maken een Democratiserings-Agenda met afspraken voor vernieuwing van de representatieve democratie (de gemeenteraad), de participatieve democratie (inwoners bij beleid betrekken), directe democratie (zoals een lokaal referendum) en doe-democratie (maatschappelijk initiatief). Kijk bijvoorbeeld naar [Den Haag](#).

Voorstel 7b

In de Democratiserings-Agenda staan ook afspraken over het functioneren van de gemeenteraad en van politieke partijen om samen te werken aan herstel van vertrouwen.

Voorstel 7c

We benoemen een portefeuillehouder democratische vernieuwing om de afspraken aan te jagen en te bewaken; een wethouder zoals in [Amsterdam](#) of de burgemeester zoals in [Zeist](#).

2.

Inclusieve democratie

“Wij beseffen dat onze lokale democratie pas echt betekenis heeft als alle bewoners zich mede-eigenaar voelen. Niet iedereen moet meedoen, maar iedereen moet wel mee kunnen doen. Jong en oud, rijk en arm, hoog en laag opgeleid, alle migratieachtergronden en mensen met en zonder beperking. Iedere afhaker maakt de democratie zwakker. Voor burgers betekent dat het verlies van hun stem, voor de gemeente betekent dat een uitholling van haar legitimatie. Iedere stem telt. We gaan proactief met inwoners in gesprek, ook met het stille midden en mensen die dreigen af te haken. Dat vraagt een fundamentele benadering vanuit de leefwereld van de inwoners en niet vanuit de systeemwereld van de gemeente. We willen daarom juist aanwezig en aanspreekbaar zijn op plekken waar het vertrouwen nu nog laag is.”

Voorstel 2a

We zetten actief in op burgerschapsvorming door jeugd- en jongerenparticipatie. Met onder andere een kinder- en jongerenraad die de gemeenteraad gevraagd en ongeraagd adviseert. Denk bijvoorbeeld aan het project [Mijn Stem Telt](#).

Voorstel 2b

We maken een Aanvalsplan Nieuwe Democratie om inwoners die nu niet actief participeren ook een stem te geven. Met daarin: extra inzet in wijken met lage participatiegraad, met een er-op-af mentaliteit op locatie, toets op begrijpelijke (beeld)taal en toegankelijkheid, altijd een mix van online en offline middelen en altijd cocreatie met de groep die we willen bereiken.

Voorstel 2c

We experimenteren met nieuwe vormen zoals loting (burgerraad), directe democratie (preferendum) en burgerbegroting om nieuwe groepen te betrekken. [Haarlem](#) en voorbeeld [Den Haag](#)

Zie ook
Thorbecke2024-
filmpje Inclusie:

3.

Eigenaarschap lokale gemeenschappen

“Een vitale gemeente steunt op een vitale lokale gemeenschap. Een gemeenschap is niet de vindplaats voor, maar de startplek van ontwikkelingen als leefbaarheid, klimaatbeleid, veiligheid, sportbeleid, etc. Wij ondersteunen de ontwikkeling van gemeenschapskracht: de positieve energie die vrijkomt als mensen elkaar helpen om hun doelen te bereiken door hun middelen te delen. Dat vraagt om een terughoudende rol van de gemeente omdat gemeenschappen zelf eigenaar zijn van hun ontwikkeling. Gemeenschappen zijn geen afnemers of co-creators van overheidsbeleid maar geven zelf – zo nodig met steun van de gemeente – vorm aan hun toekomst: van participatie naar eigenaarschap.”

Democratisch pamflet

Voorstel 3a

Wij formuleren initiatievenbeleid – wij waarderen en ondersteunen lokale initiatieven die maatschappelijke vraagstukken aanpakken en maken duidelijk welke ruimte ze krijgen en wat ze wel/niet van de gemeente kunnen verwachten.

Voorbeeld: Samen Stad maken Bekijk ook voorbeeld [Utrecht](#) en voorbeeld [Zwolle](#) en [MijnWijk](#) Bekijk ook voorbeeld [Haarlem](#)

Voorstel 3b

We reserveren 1% van de [gemeentebegroting](#) voor lokale initiatieven en/of de keuzes van bewoners (denk aan burgerbegroting of [Community Choices in Schotland](#)).

Voorstel 3c

Wij voeren buurtrechten in om eigenaarschap te bevorderen: naast [uitdangrecht](#) ook een vorm van Ontwerprecht waarbij bewoners zelf een plan ontwerpen voor hun buurt/wijk, of een vorm van [Buurtbesteden](#) waarbij de gemeente bij aanbesteding van publieke taken/diensten eerst de bewoners/ondernemers in buurt/dorp uitnodigt.

Voorstel 3d

een programma voor [zelfsturing of gemeenschapsgericht](#) besturen op (denk aan Peel & Maas).

Zie ook Thorbecke2024-filmpje Burgerbestuur:

4.

Invloed in uitvoering

“Als we willen werken aan herstel van vertrouwen dan betekent dat ook meer aandacht voor de uitvoering. Want juist de uitvoering heeft grote invloed op het dagelijks leven van onze inwoners. Denk bijvoorbeeld aan beheer en onderhoud, maar ook aan de uitvoering van sociaal beleid, veiligheidsbeleid of mobiliteitsbeleid en aan alle vormen van lokale dienstverlening. Ervaringen en signalen van inwoners zijn cruciaal bij het verbeteren van de uitvoering. Daarom gaan we beter luisteren naar deze signalen en inwoners meer invloed geven bij de uitvoering.”

Voorstel 4a

Signalen, feedback en klachten bij de uitvoering van ons beleid halen we structureel actief op en nemen we zeer serieus. Met een stevige positie van de lokale ombudsman, een serieus klachtenbeleid in alle sectoren en met raadsleden die ook een ombudsfunctie vervullen.

Voorstel 4b

Bij de uitvoering van beleid in wijken en dorpen geven we (binnen door de raad vastgestelde kaders) ruimte voor lokale invulling en doorzettingsmacht aan wijkwerkers om acties uit te voeren, aangestuurd door wijk/dorpsbewoners.

Voorstel 4c

Om invloed en zeggenschap in belangrijke domeinen als onderwijs, zorg en wonen te versterken, gaan we ook in gesprek met onderwijsinstellingen, woningbouwcorporaties en zorginstellingen in onze gemeente.

Gebiedsgericht werken aan wijk/dorpsdemocratie

“Binnen onze gemeente werken we gebiedsgericht om aan te sluiten bij de specifieke agenda's van onze wijken en dorpen. Daarbij investeren we in nieuwe vormen van dialoog en zeggenschap om wijk/dorpsdemocratie op maat vorm te geven. Dan gaat het om een gesprek tussen bewoners die hun eigen afwegingsproces organiseren om tot prioriteiten voor hun wijk/dorp te komen.”

Voorstel 5b

Wij werken met wijk/dorpswethouders en gebiedsteams (met daarin ambtenaren uit verschillende domeinen, organisaties en bewoners).

Voorstel 5c

Wijken/dorpen kunnen gebruik maken van verschillende hulpmiddelen voor [dorps/wijkdemocratie](#) - denk aan een (digitaal) panel of participatieplatform, een vorm van dorps/wijkreferendum of -agendering en andere methoden om dorps/wijkbewoners invloed te geven op de uitvoering van beleid in eigen dorp/wijk.

Bekijk ook voorbeeld [Groningen](#) en voorbeeld [Rotterdam](#)

Voorstel 5d

We maken inzichtelijk welke geldstromen naar dorpen/wijken gaan en geven bewoners invloed op de besteding van budgetten via een dorps/wijkbegroting.

Bekijk ook voorbeeld [Amsterdam](#) en voorbeeld [Centrum voor Budgetmonitoring en Burgerparticipatie](#)

Voorstel 5a

We werken het lokaal akkoord samen met bewoners uit in wijk/dorpsprogramma's. Elke wijk/dorp maakt samen met de gemeente een eigen wijk/dorpsagenda met een uitvoeringsprogramma (als vast onderdeel van de gemeentebegroting). Bekijk ook voorbeeld [Tubbergen](#) en voorbeeld [Haarlem](#)

Voorstel 5e

Er is nog altijd een democratisch tekort bij regionale vraagstukken als de energietransitie, jeugdzorg en woningbouw. Daarom werken we actief aan het versterken van de bovengemeentelijke democratie. Bekijk ook voorbeeld [regionale-samenwerking](#)

Zie ook
Thorbecke2024-
filmpje Schaal:

6.

“Macht en tegenmacht zijn de vader en moeder van de lokale democratie. Geen vitale democratie zonder tegenmacht. Ook lokaal moeten we steeds zoeken naar een gezond evenwicht in de machtsbalans. Dat betekent investeren in checks & balances, in de controle van de macht en ruimte geven aan het tegengeluid. Wij steunen en stimuleren onze kritische vrienden en partners (inwoners, instellingen, journalisten, rekenkamer etc.) om ons scherp te houden en waar nodig te corrigeren. Zo onderhouden we samen een gezond democratisch systeem met checks & balances.”

Macht en tegenmacht

Voorstel Ga

Wij maken een fonds voor lokale (onderzoeks) journalistiek, zoals in Leiden, Delft en [Haarlem](#). Bekijk ook voorbeeld [handvatten-voor een breed gemeentelijk-mediabeleid](#) en voorbeeld [NVJ](#)

Voorstel Gb

Wij werken met verschillende vormen van burgeraudits. Denk aan een burgerpanel (Rotterdam) of een periodieke burgervisite (Oude IJsselstreek) waarin inwoners zelfverkozen beleidsterreinen doorlichten. Bekijk ook voorbeeld van [Hein Albada](#) en voorbeeld [Gemeente Oude IJsselstreek](#)

Voorstel Gc

Wij maken periodiek de balans op met een algemene beschouwing of openbaar debat over de staat van de lokale democratie waarbij inwoners wordt gevraagd om een kritische bijdrage.

Voorstel Gd

Wij nodigen een paar keer per jaar een kritische gast uit bij raadsbijeenkomsten. Bijvoorbeeld een lokale journalist of bewoner die reflecteert op de manier waarop de raad tot een besluit komt.

Democratisch
pamflet

7.

Digitale democratie

“We leven tegenwoordig in een offline en een online wereld. Niet alleen de dienstverlening maar ook de beleidsontwikkeling en participatie gaan we de komende jaren verder digitaliseren. Dat betekent dat we open source software beschikbaar stellen om online in gesprek te gaan, voorstellen in te dienen en te stemmen op plannen. Maar het betekent ook dat we creatieve vormen als virtual reality, serious gaming en andere vormen van digitale besluitvorming gaan inzetten om mensen uit te dagen om vorm te geven aan hun woon- en leefomgeving. Overigens gaat het altijd om een combinatie van online en offline participatie.”

Voorstel 7a

We gaan een open source platform zoals Open Stad of Consul ook in onze gemeente inzetten voor digitale participatieve planontwikkeling en keuzeprocessen. Bekijk ook voorbeeld [Rotterdam](#).

Voorstel 7b

We starten een stevig programma Digitale Democratie om te investeren in creatieve digitale vormen als virtual reality, serious gaming en digitale besluitvorming. [EHBO-Participatie](#)

Voorstel 7c

Elke wijk/dorp krijgt een eigen digitaal platform met panel om gevraagd en ongevraagd advies te geven over zaken die in wijk/dorp spelen. Bekijk ook voorbeeld [Stem van Groningen](#)

Zie ook Thorbecke2024-
filmpje Digitale
democratie:

8.

Directe invloed

“Mensen willen meer invloed en zeggenschap. Juist lokaal kunnen we vaker vormen van directe democratie inzetten. Dan gaat het om invloed op de agenda van de gemeenteraad, maar ook om zeggenschap over zaken die spelen in de directe leefomgeving van wijk/dorpsbewoners. Wij gaan de komende jaren zoeken naar manieren om onze inwoners meer directe invloed te geven. Daarbij zoeken we niet naar verdere polarisatie maar juist naar vormen waarbij verschillende meningen worden gerespecteerd en met elkaar in gesprek worden gebracht. Meer aandacht voor deliberatie, deep democracy en de democratische ervaring waarbij iedere stem telt. Democratie betekent samen leven met mensen met verschillende belangen en meningen. Dat betekent ook dat je niet altijd je zin krijgt.”

Voorstel 8a

We geven inwoners het recht om een onderwerp op de raadsagenda te zetten, en werpen daarbij zo min mogelijk drempels op (burgeragendering, zoals in [Leeuwarden](#)).

Voorstel 8b

We geven inwoners het recht om een amendement op een raadsvoorstel in te dienen, en werpen daarbij zo min mogelijk drempels op (burgeramendement, zoals in [Amsterdam](#)).

Voorstel 8c

Wij gaan experimenteren met een (laagdrempelig) lokaal referendum of preferendum waarbij de gemeenteraad vooraf de kaders vastlegt en aangeeft wat ze met de uitkomst doen. Denk ook aan een experiment met Pol.is of een straatreferendum (zoals in [Velsen](#)). Bekijk ook voorbeeld [netdem](#)

Voorstel 8d

Bij de volgende verkiezingen gaan we themastemmen waarbij inwoners hun stem uitbrengen om onderwerpen die ze belangrijk vinden (zie experiment in [Den Haag](#)). Bekijk ook voorbeeld [Het Nieuwe Kiezen](#)

Bovenstaande acht punten zijn van belang voor een vitale lokale democratie in elke gemeente. Maar werken aan lokale democratie is maatwerk.

Wat is de prioriteit in jouw gemeente?

- ☐ Herstel van vertrouwen
- ☐ Inclusieve democratie
- ☐ Eigenaarschap lokale gemeenschappen
- ☐ Invloed in uitvoering
- ☐ Gebiedsgericht werken aan wijk/dorpsdemocratie
- ☐ Macht en tegenmacht
- ☐ Digitale democratie
- ☐ Directe invloed

vul hier je eigen lokale democratische prioriteit in

om te (blijven) werken aan een democratische bestuurscultuur

Hierboven staan acht prioriteiten voor in jullie lokale akkoord. Maar wat voor akkoord gaan jullie sluiten, hoe doe je dat en hoe zorg je daarna dat ook echt geïnvesteerd wordt in vernieuwing van de lokale democratie? Het belangrijkste advies: DOEN, aan de slag, experimenteren, samen leren en opnieuw proberen. Het gaat niet vanzelf. En het is niet makkelijk. Kijk ook eens naar [Factor P](#), handvatten om gestructureerd te werken aan participatie. Hieronder nog acht tips!

- 1** Begin met een openbare formatie
- 2** Sluit ook een akkoord met de stad
- 3** Beschrijf niet alleen wat je gaat doen, maar ook hoe je het gaat doen
- 4** Maak samen duidelijke democratische spelregels
- 5** Leg verantwoordelijkheden vast
- 6** Geef de rol van de gemeenteraad extra aandacht
- 7** Organiseer permanente reflectie over de staat van Democratie & Participatie
- 8** Democratische vernieuwing vraagt ook om partijpolitieke vernieuwing

tip 1

Begin met een openbare formatie

Doe in de formatie niet alles achter gesloten deuren, nodig bewoners uit om mee te praten, geef een dagelijkse update in de bieb of in een café. Dat werkt prima: in Wageningen waren in 2018 alle gesprekken openbaar en via de lokale media te volgen, in Tubbergen vond de formatie toen vooral in de dorpen plaats. Het lijkt spannend maar de openheid draagt bij aan vertrouwen en betrokkenheid. En bovendien blijkt dat de kwaliteit van het gesprek erdoor verbetert.

tip 2

Sluit ook een akkoord met de stad

Er zijn verschillende akkoorden: coalitieakkoorden, collegeakkoorden, raadsakkoorden, maatschappelijke akkoorden, etc. De lokale democratie wordt gevormd door de gemeente samen met inwoners, initiatieven en instellingen; een democratisch akkoord is dus ook een akkoord met de lokale samenleving. Daarom:

Bespreek je het akkoord met betrokkenen in de lokale samenleving; per thema of wijk/dorp (kan ook met een panel/peiling of een vorm van themastemmen).

Presenteer je het akkoord en de kandidaat-wethouders met een publiek debat.

Maak je onderscheid tussen de acties van het gemeentebestuur en de uitwerking daarvan in een breed maatschappelijk akkoord met wijken/dorpen en betrokkenen.

Zoek je geschikte kandidaat-wethouders uit de lokale samenleving die passen bij de geformuleerde opgave, niet perse partijpolitiek vanuit de coalitie.

tip 3

Beschrijf niet alleen wat je gaat doen, maar ook hoe je het gaat doen

College- en coalitieakkoorden staan vol goede voornemens en acties. Het eerste hoofdstuk bevat vaak ronkende teksten over 'samen maken we de stad', en daarna volgen hoofdstukken over hoe de gemeente zaken als wonen, onderwijs, werk, veiligheid en klimaat gaat aanpakken. Het kan ook anders en preciezer:

Besluit elk hoofdstuk met een paragraaf over het democratisch proces: "en op deze manier gaan we dit samen doen: ...".

En eindig met een slothoofdstuk met procesafspraken over het versterken van de lokale democratie, een soort procesakkoord.

Maak samen duidelijke democratische spelregels

Formuleer samen met inwoners, initiatieven en instellingen een set democratische spelregels: “zo werken we samen en deze democratische waarden streven we na in ons samenspel”. Dit kan de basis vormen voor een gedragen Participatieverordening

Die elke gemeente toch moet gaan maken - en voor de participatie in het kader van de Omgevingswet. Met een duidelijke set democratische spelregels zijn de gemeente en de gemeenschap aanspreekbaar op hoe er wordt samengewerkt. Met aandacht voor:

Kwaliteitseisen voor participatie en democratische waarden.

De procesrol van de raad bij kaderstelling en controle.

De relatie met andere relevante verordeningen rond inspraak, burgerinitiatief en eventuele rechten voor ‘democratische ruimte’, zoals uitdaagrecht, recht op buurtplanning en buurtrechten.

tip 5

Leg verantwoordelijkheden vast

Wie is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de lokale democratie? Iedereen en daarmee niemand. De burgemeester heeft een wettelijke taak, maar de raad staat aan het hoofd van de gemeente én is de gekozen volksvertegenwoordiging. De raad heeft daarom een bijzondere verantwoordelijkheid voor het samenspel tussen gemeente en gemeenschap. Maar meestal let de raad meer op de inhoud dan op het democratische proces. Dat kan ook anders:

Spreek in de raad af dat raadsleden werken vanuit 'eenheid in verscheidenheid', waarbij zij proces en politieke inhoud kunnen scheiden en alleen de inhoud politiseren, niet het proces; dan kan de raad 'politiek neutraal' beoordelen of een participatieproces goed en democratisch is voorbereid en verlopen.

Benoem een portefeuillehouder democratische vernieuwing zoals in Amsterdam of Heerhugowaard om dit proces namens het college aan te jagen.

Vorm samen met inwoners een (externe) Democratie Audit of Democratische Burgervisite die eens per twee jaar de stand opneemt.

Stel een (duale) raadscommissie Democratie & Participatie in die namens de raad de kwaliteit van het democratisch proces bewaakt.

Geef aandacht aan de bijzondere rol van de burgemeester als hoeder van de democratie.

tip 6

Geef de rol van de gemeenteraad extra aandacht

De raad zit in een spagaat. Het is de arena voor inhoudelijke politieke verschillen én een belangrijke bewaker van democratische kwaliteit. Het is een verzameling fracties met meningen én een collectief orgaan dat participatie stimuleert. Elke raad kan steviger op beide benen van die spreidstand staan. Daarvoor geven we een aantal tips:

Bekwaam je in het democratisch denken en werken: organiseer in het inwerkprogramma van de raad een (openbare) inspiratiesessie over ontwikkelingen in democratische vernieuwing.

Houd bij raadsdebatten over complexe lokale thema's vooraf 'lekenpraatjes', zodat duidelijk is wat er wordt besloten en welk besluit wordt gevraagd.

Werk als gemeenteraad aan je kaderstellende en controlerende rol bij participatie: vraag bij de start van een beleidsproces een Participatie-startnota (kader) en aan het eind een Participatie verslag (toets). Beide documenten worden publiekelijk besproken.

Laat inwoners of journalisten reflecteren op het raadsdebat: hoe duidelijk en democratisch was het?

Vraag inwoners en instellingen advies bij lastige lokale kwesties, bijvoorbeeld door een inwoners-adviescommissie, een burgerberaad, of een reeks kennis(maak)bijeenkomsten.

Geef ook inhoud aan de ombudsfunctie van raadsleden door actief signalen van inwoners op te halen om de uitvoering te verbeteren.

Geef inwoners de kans om een stadsmotie of burger-amendement in te dienen bij elk raadsvoorstel.

Laat de agendacommissie (of presidium) raadsvoorstellen toetsen op hun democratische totstandkoming.

Benoem bij lokale kwesties waarbij veel belangen spelen, 'ambassadeurs' (of democratische procesbewakers) namens de raad die geen inhoudelijke standpunten innemen maar zorgen en borgen dat alle perspectieven aan bod komen.

Elke raadscommissie vergadert vier keer per jaar op locatie (dus op een passende plek).

tip 7

Organiseer permanente reflectie over de staat van Democratie & Participatie

Ook na het vaststellen van het akkoord vraagt een vitale democratie permanent aandacht. Door er vaak met elkaar te spreken. En door er af en toe de thermometer erin te steken. Denk aan:

Een democratiescan of -foto bij de start van de periode, en daarna elke twee jaar de tussenstand opmaken.

Een jaarverslag Democratie & Participatie.

Een jaarlijks openbaar debat met de samenleving over de stand van de lokale democratie

Elke twee jaar een lokaal Democratie Festival, om samen met inwoners, initiatieven en instellingen te bespreken hoe het samenspel verloopt, samen nieuwe vormen te verzinnen, en (vooral) om de democratie te vieren.

tip 8

Democratische vernieuwing vraagt ook om partijpolitieke vernieuwing

Politieke partijen vormen een cruciaal onderdeel van onze democratie. Maar we vinden het lastig om open te praten over het functioneren van onze politieke partijen. Terwijl we zien dat het ledental en het interne debat beperkt is en nieuwe raadsleden voor veel partijen lastig te vinden zijn. Een vitale lokale democratie vraagt ook lokaal om een serieus gesprek over het (democratisch) functioneren en vernieuwen van politieke partijen. Denk bijvoorbeeld aan:

Partijen die actief standpunten over raadsvoorstellen ophalen uit de stad (fluid democracy).

Partijen met openbare fractievergaderingen (op locatie).

Partijen die zich inzetten om maatschappelijke initiatieven via de raad te realiseren.

Partijen die vooral streven naar democratische besluitvorming (deep-democracy-party).

Partijen die per thema of wijk/dorp andere burgerraadsliden uitnodigen.

Wordt
jouw gemeente
de meest
democratische
gemeente van
Nederland?

In de zomer van 2022 beoordeelt de
Thorbecke2024-redactie alle nieuwe
lokale akkoorden.

Op basis van bovenstaande punten
maken we een ranglijst van de meeste
democratische lokale akkoorden.

*Dus,
doe je best ;-)*

Colofon

Het pamflet is een deel van de oogst van het VNG-project Thorbecke2024 over nieuwe vormen van lokale democratie. Met onder meer 13 online inspiratie-sessies. Zie ung.nl/thorbecke2024 voor meer informatie, onderbouwing, voorbeelden en filmpjes. Heb je nog mooie tips? Of vragen rond het uitvoeren van het pamflet? Mail naar Mathilde.vandeVen@ung.nl, of bel Jornt van Zuijlen (+31611794403).

Dit pamflet is op persoonlijke titel geschreven door de Thorbecke2024-redactie: Angelina Scalzo, Ben van Essen, Joop Hofman, Jorieke Vermeulen, Jornt van Zuijlen, Liesbeth van de Wetering, Mathilde van de Ven, Patrick Rijke en Vincent van Stipdonk.

Betreft: gemeenteraadsverkiezingen en digitalisering

6 december 2021

Geachte gemeenteraadsleden,

Graag wil de Stichting EHS uw aandacht vragen voor de gevolgen van de toenemende digitalisering en de effecten hiervan voor het welzijn en de gezondheid van burgers¹. Dit ook met het oog op coalitie afspraken na de gemeenteraadsverkiezingen.

Druk op gemeenten

De samenleving digitaliseert in snel tempo en dat heeft natuurlijk voordelen. Deze voordelen van digitalisering worden door het ministerie van EZK en de Telecom, vertegenwoordigd door Monet, ruim uitgemeten. Het ministerie van EZK wil 98% landelijke dekking van mobiele netwerken en wil dat de Telecom hiervoor zorgt. Aan gemeenten wordt gevraagd hieraan mee te werken.

De steeds verder toenemende digitalisering heeft echter ook nadelen. Zoals op het gebied van afname van privacy en toename van energieverbruik van datacentra. In geval van een toename van draadloze communicatie geeft dit een toename van blootstelling aan elektromagnetische velden. In de discussie missen we de aandacht voor alle nadelen en risico's van toenemende digitalisering.

In de landelijke politiek is veel te weinig aandacht voor de negatieve effecten van digitalisering op de gezondheid, dit zowel in het algemeen als specifiek voor mensen met EHS. Het kabinet stelt dat mobiele communicatie volkomen veilig is en voldoet aan de normen. Het kabinet heeft geen enkele aandacht voor de waarschuwingen in het Advies van de Gezondheidsraad (GR) van september 2020. In dit Advies staat dat niet uitgesloten kan worden dat ook blootstelling onder de in Nederland gehanteerde (ICNIRP) blootstellingslimieten de potentie heeft de gezondheid te schaden. De GR benoemt dat er nog geen alternatief is voor deze limieten, maar adviseert daarbij uitdrukkelijk wel voorzorg toe te passen. Het kabinet legt de adviezen van de GR echter naast zich neer, hoewel daarin meerdere serieuze gezondheidsrisico's worden benoemd, waaronder kanker, mannelijke vruchtbaarheid, zwangerschapsuitkomsten en geboortefwijkingen.

Wetenschappelijk gezien is er veel kritiek op de gehanteerde blootstellingslimieten. Dit omdat er daarbij geen aandacht is voor biologische gezondheidseffecten, cumulatieve effecten en lange termijneffecten. Er is absoluut geen wetenschappelijke overeenstemming over de veiligheid van draadloze communicatie.

Ondanks dit alles oefenen het ministerie van EZK en Monet druk uit op gemeenten om weerstand te bieden aan het verzet tegen antennes bij verontruste burgers en eigenaren van hoge gebouwen.

Nadelige gevolgen bevolking

Er bestaan vele wetenschappelijke onderzoeken die aantonen dat er voldoende bewijs is dat 2G, 3G, 4G en wifi schadelijke gezondheidseffecten kunnen hebben ver beneden de gehanteerde blootstellingslimieten. Bijvoorbeeld op de hersenen en met name op die van kinderen. Het Europees

¹ De Stichting EHS behartigt al jarenlang de belangen van de vele Nederlanders met EHS. Mensen met EHS worden ziek van de elektromagnetische velden (EMV) van draadloze communicatie.

Parlement heeft in juli 2021 een rapport gepubliceerd over gezondheidseffecten van 5G. Conclusie is onder meer dat er een duidelijk bewijs is voor een negatief effect op vruchtbaarheid van mensen en vooral bij mannen. Deze bevinding past bij de eerdere conclusies van de Gezondheidsraad. Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) heeft op 7 oktober 2021 een opinie aangenomen waarin wordt aangegeven dat er risico's verbonden zijn aan de digitalisering en vindt dat daar onvoldoende aandacht voor is. Het EESC vraagt daarbij specifieke aandacht voor de kwetsbare mensen. Lokaal management van de blootstelling wordt noodzakelijk geacht door het EESC in het belang van kwetsbare groepen (kinderen, zwangere vrouwen, chronisch zieken, ouderen en EHS-mensen). Dit heeft direct implicaties voor het gemeentelijke beleid. En de bestuursrechter in Arnhem heeft in december 2020 uitgesproken dat het niet uitgesloten is dat ook bij een veldsterkte ver (factor 60) onder de huidige blootstellingslimieten sprake is van verhoogde gezondheidsrisico's. De bevolking wordt zonder het te weten blootgesteld aan allerlei gezondheidsrisico's. Gemeenten hebben een eigen verantwoordelijk voor de gezondheid van hun burgers. Al met al voldoende reden om zeer kritisch te zijn m.b.t. nog verdere uitrol van draadloze communicatie.

Nadelige gevolgen EHS-ers

Naast bovengenoemde risico's voor de bevolking zijn er steeds meer mensen die nu al ziek worden door de overdaad aan draadloze communicatie (hoofdpijn, vermoeidheid, duizeligheid, algehele malaise). Mensen met EHS moeten blootstelling aan de straling van draadloze technieken zoveel mogelijk vermijden. Door hun handicap worden ze sociaal geïsoleerd en komen ze ongewild buiten de maatschappij te staan. Een landelijke dekking van 98% zou een nog verdere inperking van hun vrijheid betekenen.

Deze burgers worden steeds ernstiger beperkt in hun dagelijkse manier van leven. Gemeenten zijn ervoor verantwoordelijk dat alle inwoners, met of zonder beperking, op alle leefgebieden mee kunnen doen. Alle reden om meer aandacht te hebben voor mensen met EHS.

Verzoek aan gemeenten

Het is van groot belang om de voordelen en nadelen van toenemende digitalisering goed tegen elkaar af te wegen. Om een evenwichtige en zorgvuldige afweging te maken tussen de mobiele bereikbaarheid en de gezondheid van burgers. Dit in het bijzonder ook met betrekking tot mensen met EHS. We willen de gemeenten dan ook vragen:

- aandacht te hebben voor de nadelen van digitalisering en deze nadelen mee te wegen in de besluitvorming;
- op gemeentelijk niveau voorzorg toe te passen, dit bijvoorbeeld door in de openbare ruimte af te zien van verdere uitrol van 5G en stadswifi en kritisch te zijn op vergunningsvrije laagstaande antennes die door de kortere afstand meer straling afgeven;
- kwetsbare mensen als kinderen, zwangere vrouwen, chronisch zieken, ouderen en mensen met EHS extra bescherming te geven door geen zendinstallaties in hun omgeving te plaatsen;
- burgers die geen behoefte hebben aan alomtegenwoordige draadloze technieken keuzevrijheid te geven d.m.v. stralingsarme plekken;
- inwoners actief en evenwichtig te informeren over de risico's van draadloze communicatie.

Desgewenst willen we graag met u in gesprek gaan voor een nadere toelichting. Meer informatie kunt u vinden op onze [website](#). U kunt ons bereiken via info@stichtingeHS.nl.

Met vriendelijke groeten
Rob van der Boom
Voorzitter Stichting EHS

CONCDEPT-PROGRAMMA VAN WENSEN

voor het WZZ-complex in het centrum Oosterboer

0. Inleiding

Het Programma van Wensen (PvW) heeft 2 doelen te weten: om, als klankbordgroep, op basis hiervan de volgende fase in te gaan en in de tweede plaats om brede bekendheid te geven aan de inwoners van Meppel van dit burgerinitiatief (BI). Publiciteit (pers en onze site: www.wzz.nu) is hierbij van belang. Daarnaast zal het initiatief een plaats moeten krijgen in het nieuwe coalitieakkoord van het te vormen college na de verkiezingen van 16 maart 2022.

1. Profiel en doelgroepen

- De wijk Oosterboer is in de afgelopen 50 jaar ontwikkeld tot hetgeen we nu zien;
- Veel jongeren en jonge gezinnen zijn in deze wijk hun wooncarrière gestart;
- Na 50 jaar zien we een verjonging van de wijk maar ook een vergrijzing;
- Ouderen zijn als jongeren gestart in deze wijk; zitten nu met zijn tweeën of alleen in hun vaak grote huis;
- Ouderen kunnen nu in deze wijk niet voorzien in hun behoefte; kleiner wonen maar met comfort;
- Naast de 30 appartementen in 'De Beemd' wordt er niet voorzien in de behoefte van ouderen; De Beemd is ook alleen toegankelijk voor mensen aangewezen op de sociale huur; niet het midden/hoger segment;
- Het wijkontwikkelingsplan in wording erkent deze behoefte;
- Het Burgerinitiatief WZZ wil vanuit een 'bottom-up benadering' bijdragen aan deze bredere behoefte; ligging bij de voorzieningen in het centrum;
- De groep wil zolang mogelijk zelfstandig wonen in eigen leef- en woonomgeving;
- Wil hun (te) grote woning verlaten voor een woning die kleiner is maar wel comfort heeft;
- De doelgroep is de 55+ er met een wenselijke verdeling van 55-64, 65-80 en 80+;
- Het aantal wooneenheden per groep is 30; men kent elkaar nog bij deze grootte (ervaring);
- Huur en koop en lagere, midden en hogere inkomens zijn aan de orde in dit concept;
- Een verdeling over verschillende complexen is een randvoorwaarde;
- Samenwerking met de omwonenden, De Beemd en jongeren heeft /krijgt grote aandacht;
- Duurzaamheid en veiligheid zijn relevante items.
- Inzet van mensen met een beperking bij klein onderhoud (dagbesteding) inclusie.

2. Cooperatief denken en doen en de bijbehorende juridisch vorm

- De mens moet weer centraal staan; burgers slaan de handen ineen om samen doelstellingen te realiseren; je ziet dit vooral bij de primaire levensbehoeften; **wonen**, voedsel, energie, werk;
- Zeggenschap, eigendom, zelfbeheer, bereikbaarheid, toegankelijkheid, betaalbaarheid, toewijzing nu en in de toekomst zijn onderwerpen die bij de groep van groot belang zijn;
- Daarnaast is kostprijs huur/koop in het coöperatief werken van belang; dit in tegenstelling tot de marktconforme prijzen van de private sector;
- De keuze van de juridische entiteit (vereniging, stichting, coöperatie) is nog afhankelijk van de uitwerking van de voornoemde aspecten; ditzelfde geldt ook voor de financiële constructie;
- Bovenal staat de intentie om samen op een locatie in het centrum van de wijk deze voorziening te realiseren;
- Uiteraard is nauwe samenwerking met gemeente, wijkplatform, bewoners (bv De Beemd) e.a. aan de orde;
- Binnen de verhouding van publiek, privaat, maatschappelijk(burgers) zullen burgerinitiatieven een groter aandeel krijgen; ons inziens een verrijking voor onze democratie.

3. Ontzorgen door combinatie van huismeester i.c.m. digitale mogelijkheden

- Een huismeester staat hoog op de wensenlijst; delen met andere complexen in Meppel (bv De Beemd); onderzoek om dit efficiënt/effectief uit te voeren is gaande;
- In de bijlage is een lijst met mogelijke taken opgenomen;
- Domotica; netwerken (bekabeld/draadloos) voor TV, communicatie, internet voor domotica;

- Zoals automatisch aan/uit verlichting; sluiten/open gordijnen en zonwerking ; bediening verwarming/airconditioning; inbraak/brandalarm e.d.
- Zorgdomotica; deze vorm gaat een stap verder; technologische toepassingen ter ondersteuning van de benodigde zorg van ouderen;
- Personeelslarmering; cameratoezicht; verlichting die reageert op beweging; dwaaldetectie (dementie); bedmat die in/uitgaan bed signaleert zijn voorbeelden hiervan. Beiden zijn in de bijlage nader geconcretiseerd.

4. Voorzieningen

Er is door de groep onderscheid gemaakt tussen 'voor en tijdens de bouw' noodzakelijk- en wenselijk- en los daarvan een aantal wenselijke voorzieningen.

- Voor/tijdens bouw *noodzakelijk*: variatie in grootte 70-100 m²; Stikstof, CO₂, energie neutraal, circulair, biodiversiteit/groen; warmtepomp voor verwarmen en koelen of een ander fosiel vrij warmtesysteem; inbraakbeveiliging en brandalarmsysteem;
- Voor/tijdens de bouw *wenselijk*: groot en groen balkon (...m²); veel licht in appartementen/ramen tot aan de grond; goede relatie met buiten/omgeving; op gezamenlijk gebruik afgestemd atrium; gemeenschappelijke keuken/ruimte voor meerdere doeleinden;
- *Wensen*: (zorg)domotica, huismeester, groen in en om het gebouw; fitnessruimte, leenauto's, zwembad; invulling facultatief door bewoners zelf.

Dit vraagt i.o.m. verschillende adviseurs (architect, ontwikkelen installaties etc.) nog nadere uitwerking.

5. Duurzaamheid

De groep kiest voor de op dit moment maximaal haalbare duurzaamheid. Hieronder verstaan wij de volgende aspecten:

- CO₂ en stikstof vrij (modulair) ontwerpen en bouwen
- Vergroening van het gebouw (in- en extern) en zijn omgeving; biodiversiteit; CO₂ opname; hittestress voorkomen; afstemming privaat en publieke ruimte;
- Energie; geen fossiele grondstoffen; isolatie, zonnepanelen, warmtepomp, geotechniek, groengas;
- Circulair; voorkomen van afval (in de ontwerpfase); vrijkomende stoffen tijdens de bewoning en einde levensduur zijn weer nieuwe grondstoffen;

6. Organisatie

Als bestuur van Stichting WZZ zitten wij in de initiatie fase. In deze fase zal er qua werkzaamheden een verschuiving van het bestuur naar de juridische entiteit voor het WZZ-complex in de Oosterboer plaatsvinden.

Initiatiefase

- Onderzoek (Stichting WZZ, subsidies/mede investeerders, KvK, bank, ANBI, samenwerking met partijen, gemeente, wijkplatform, ontwikkelaar (rol en taak), architect etc.)
- Programma van Wensen (afroeden in 2e kwartaal 2022)
- Programma van Eisen (vertaling van wensen naar schetsplan, globale kosten, financiering, eigendom etc.)

Realisatie

Bewonen, beheer

Meppel, 18 februari 2022

De Klankbordgroep 'Wonen Zonder Zorgen', locatie Oosteboer

Bijlage d.d. 18-02-2022

(behorende bij het Programma van Wensen voor een WZZ complex in de Oosterboer)

Invulling van mogelijke taken huismeester en de (zorg) domotica

De huismeester m/v

- Is in de eerste plaats het aanspreekpunt en de vraagbaak voor de bewoners, bezoekers en leveranciers van het WZZ-complex voor facilitaire zaken in het gebouw, defecten, schoonmaak en veiligheid;
- Draagt bij aan de gastvrijheid en een gevoel van veiligheid;
- Houdt een oogje in het zeil en spreekt mensen, indien nodig, aan op het naleven van de huisregels;
- Zorgt ervoor dat het pand, de algemene ruimtes, de gemeenschappelijke tuin en het aan het complex gebonden terrein leefbaar blijven, veilig en goed onderhouden zijn;
- Beheert sleutels
- Vervangt lampen;
- Controleert technische installaties en meldt storingen aan de juiste instanties;
- Signaleert en repareert defecten en schakelt indien nodig klusjesmannen en aannemers in;
- Houdt toezicht op werkzaamheden;
- Installeert en beheert de domotica en zorgdomotica van de bewoners en ondersteunt de bewoners bij het gebruik van de (zorg)domotica;
- Zet afvalcontainers weg;
- Instrueert schoonmaakdiensten;
- Verricht hand- en spandiensten aan de bewoners (nader omschrijven? en/of aan tijd binden?)
- Domotica (dit is de automatisering in en om huis van apparatuur die gericht is op gemak en comfort van de bewoners).
- Zorgdomotica (is bedoeld om met technologische ondersteuning mensen, ouderen of hulpbehoevenden, langer zelfstandig thuis te kunnen laten wonen).

Domotica

De appartementen van Wonen Zonder Zorgen worden/zijn standaard voorzien van netwerken, bekabeld dan wel draadloos, voor televisie, radio, communicatie, internet en om voorbereid te zijn op domotica.

Domotica is een vrij nieuwe ontwikkeling die ook wel huisautomatisering wordt genoemd. Het koppelt alle technieken in een woning om bepaalde taken te automatiseren. Domotica biedt comfort en gemak in huis, zoals onder andere het:

- Automatisch aan- en uitgaan van verlichting bij binnenkomst of het verlaten van een ruimte
- Sluiten en openen van gordijnen en zonwering
- Op afstand openen van de voordeur
- Instellen en bedienen van de verwarming of de airconditioning
- Inbraak- en brandalarmering.

Zorgdomotica

Deze vorm gaat een stap verder. Hier gaat het om onder andere technologische toepassingen ter ondersteuning van het langer zelfstandig (blijven) wonen van ouderen en anderen die zorg nodig hebben.

De hulpmiddelen zijn gericht op het vergroten van veiligheid en zelfredzaamheid en indien nodig het inschakelen van hulp- en zorgdiensten

TLN-VISIE OP TOEKOMSTIG GEMEENTELIJK BELEID:

Iedereen doet mee in een schone,

In maart 2022 zijn er gemeenteraadverkiezingen. Alle steden hebben een groot aantal opgaven op gebieden als woningbouw, duurzaamheid, infrastructuur, energievoorziening en veiligheid. Transport en Logistiek Nederland (TLN) denkt in haar rol als vertegenwoordiger van de sector mee met oplossingen voor de uitdagingen waarmee stadsbesturen, bedrijven en inwoners te maken hebben of krijgen. Met een gezamenlijk doel: iedereen doet mee in een schone, slimme en bereikbare stad. **DOOR** Hans van den Berg

Een bedrijvige stad

Foto: ANP/Peter Hiltz

Het arbeidsaanbod in Nederland loopt terug. Daarom is het belangrijk dat we al het arbeidspotentieel benutten. De sector transport en logistiek heeft nu al veel vacatures. Als de economie verder aantrekt, zijn er nog meer mensen in de sector nodig. Dit is voor gemeenten een kans om mensen aan werk te helpen die nu aan de zijlijn staan. Het stimuleren van het lokale ondernemersklimaat is juist in deze tijd belangrijker dan ooit.

Wat kan de gemeente doen?

- Stel stimuleringsprogramma's op voor niet-gekwalficeerde jongeren, samen met opleiders en de sector transport en logistiek. De sector heeft een Opleidings- en Ontwikkelingsfonds (O&O), waardoor cofinanciering mogelijk is.
- 1 op de 9 inwoners heeft moeite met lezen en schrijven. 50 procent hiervan is werkloos. Investeer daarom in het wegwerken van laaggeletterdheid en taalachterstanden.
- Ondersteun ondernemers met goede initiatieven zoals voorlichtingsdagen voor onder andere statushouders, jongeren en zij-instromers.

Een bereikbare stad

Ruimte en beschikbare infrastructuur zijn schaars in het stedelijk gebied. Goede regionale afstemming over woningbouw en bedrijvenlocaties is belangrijk. Net als over slim en flexibel ruimtegebruik en investeringen in het onderhoud van de infrastructuur. Iedereen moet veilig kunnen deelnemen aan het verkeer. Transport en Logistiek Nederland (TLN) en Veilig Verkeer Nederland (VVN) hebben daarom samen het lesprogramma 'Veilig op Weg' voor scholieren ontwikkeld.

Wat kan de gemeente doen?

- Stimuleer het gebruik van (bestaande) hubs voor zowel goederen- als personenvervoer.
- Breng bij woningbouwplannen ook de nieuwe goederenstromen in beeld. Faciliteer het goederenvervoer met duidelijke logistieke routes, (flexibele) laad- en losplekken in woonwijken, multifunctionele pick-up points in leegstaande winkelpanden en pakketkluisen in woontorens.
- Scheid kruisend verkeer zoveel mogelijk van elkaar. Dit bevordert de verkeersveiligheid.

Foto: cCentraal Boekhuis

BESTE LEERBEDRIJF IN EEN BEDRIJVIGE STAD

Roger Hamann is plant manager bij Unilin, een bedrijf dat onder meer PIR-isolatieplaten en zelfdragende dakelementen produceert. Bart Donders is manager van Cevotrans

dat vooral voor Unilin vervoert en bovendien tot het beste leerbedrijf van 2021 is uitgeroepen. Donders: 'De lijntjes met de eigen gemeente Oisterwijk en het nabijgelegen Tilburg

zijn goed. De deuren van beide bedrijven staan wagenwijd open voor specifieke groepen werkzoekenden, zoals mensen met een achterstand of uit een andere cultuur.'

Hamann vult aan: 'Met redelijke beheersing van de Nederlandse taal en een rijbewijs B zijn ze al welkom. In samenwerking met het ROC hebben wij een cursus Nederlands kunnen aanbieden aan de anderstaligen bin-

nen Unilin. Gemeenten kunnen hier een rol in spelen door onderwijsinstellingen en de vraag op de arbeidsmarkt bij elkaar te brengen. Nu doen we het zelf, maar hier ligt een taak voor gemeenten, ook wat betreft subsidie.'

slimme en bereikbare stad

Een schone stad

Foto: BREYTNER

De sector gaat bestaande vrachtauto's door emissievrije alternatieven vervangen. Vooralsnog zijn deze alternatieven niet op grote schaal voorhanden, maar er vinden wel experimenten plaats met vervoerders en verladers. Om verantwoord te investeren in emissievrije alternatieven, heeft de sector behoefte aan duidelijkheid, stimuleringsmaatregelen en een betrouwbare afzetmarkt. Op de website stadshubs.nl is nu al te zien vanaf welke plekken zero-emissie bevoorrading mogelijk is.

Wat kan de gemeente doen?

- Maak zo snel mogelijk de contouren van de toekomstige zero-emissiezone duidelijk, geef aan wanneer ze ingaan en zorg voor een adequate handhaving.
- Geef zero-emissievoertuigen in de transitieperiode privileges, bijvoorbeeld door het medegebruik van busbanen of ruimere venstertijden. Dit stimuleert koplopers in duurzaamheid.
- Zorg in samenspraak met regionale partners en netbeheerders voor een toereikende capaciteit van het energienetwerk en zorg voor voldoende energie-laadinfrastructuur voor vrachtauto's.

Een slimme stad

De sector investeert in ICT-systemen en samenwerkingen om logistieke processen te optimaliseren. Ook kunnen vrachtauto's worden uitgerust met apparatuur die data-uitwisseling met verkeersregelinstanties mogelijk maakt. Door het delen van publieke en private data kan de logistiek in de stad nog efficiënter en veiliger plaatsvinden. Dat heeft voordelen voor de inwoners, winkeliers, transporteurs en gemeenten.

Wat kan de stad doen?

- Stel als gemeente logistiek specifieke data blijvend digitaal en real-time beschikbaar aan de logistieke sector. Denk met name aan venstertijden, voertuigbeperkingen (lengte, hoogte en breedte) en voorkeursroutes. Dit zorgt voor een betere doorstroming, minder onnodig omrijden en een reductie van CO₂-uitstoot en fijnstof.
- Vervang verkeersregelinstanties door slimme verkeersregelinstanties op de logistieke routes. Hiermee krijgt vrachtverkeer tijdens de venstertijden prioriteit. Pilots hebben het al bewezen: dit voorkomt congestie en vermindert CO₂-uitstoot en fijnstof.

Foto: Peek Traffic

NAGEL TRANSPORTBEDRIJF IN EEN SLIMME STAD

Erik Nagel, directeur van R. Nagel Transportbedrijf, nam deel aan een pilot met slimme verkeerslichten (zogenoemde iVRI's, intelligente verkeersregelinstanties).

Ze bevorderen doorstroming, brandstofverbruik en verkeersveiligheid. Nagel reageert positief: 'Mijn chauffeurs gebruiken een app die aan de ver-

keerslichten laat weten dat zij eraan komen. Zo kunnen de chauffeurs een constante snelheid rijden. Het was een pilot en het had wat aanlooptijd nodig

voordat de technologie functioneerde. De iVRI's hebben vooral meerwaarde op provinciale wegen, waar sneller kan worden gereden. Het is goed als ze overal komen. Wanneer een verkeers-

licht wordt vervangen of een kruispunt op de schop gaat, moet hier werk van worden gemaakt. Gemeenten denken hier niet meteen aan, maar eigenlijk zou dat wel het geval moeten zijn.'

Oproep aan alle kandidaat-gemeenteraadsleden van Nederland

De gemeenteraadsverkiezingen 2022 zijn in zicht. Als kandidaat-raadslid komt er een groot aantal onderwerpen op u af. U heeft de kans om in úw gemeente het verschil te maken. Gaat u zich sterk maken voor meer ruimte voor wonen en mobiliteit? Pleit u voor een vitaal platteland met goed bereikbare winkels en scholen? Wilt u de gezondheid van burgers bevorderen? Zet u in op minder CO₂-uitstoot, schone lucht en minder geluidsoverlast? Bij al deze thema's speelt de fiets een belangrijke rol. Onze oproep aan u is dan ook:

Zet de fiets op 1!

Urgentie en ambitie

Nederlanders fietsen steeds meer en steeds verder. Om deze groei in fietsgebruik in goede en veilige banen te leiden is investeren in fietsinfrastructuur noodzakelijk. Daarom werken de gezamenlijke overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties en kennisinstituten, onder de vlag van de Tour de Force, aan een Nationaal Toekomstbeeld Fiets. Daarmee willen we het fietsverkeer in Nederland samen een krachtige impuls geven. Dit lukt alleen als ook gemeenten actief bijdragen aan een optimaal fietsklimaat.

Waarom inzetten op de fiets?

- Fietsen is ruimtebesparend en verbetert de leefomgeving. Een groter fietsaandeel vergemakkelijkt het slagen van de binnenstedelijk woningbouwopgave
- De (elektrische) fiets zorgt ervoor dat voorzieningen als scholen en winkels ook vanuit de kleine kernen bereikbaar blijven
- De fiets is een onmisbare schakel voor openbaar vervoer: bijna de helft van de treinreizigers en een groeiend aantal busreizigers komt op de fiets
- Fietsen draagt bij aan de gezondheid van mensen (o.a. voorkomen obesitas en diabetes, lager ziekteverzuim)
- Fietsen is een ontspannende vrijetijdsbesteding en kent veel sportieve beoefenaars. Bovendien draagt fietsen bij aan toerisme en de regionale economie
- De fiets is een laagdrempelig, voordelig en praktisch vervoermiddel dat mensen helpt om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij
- Fietsen draagt bij aan CO₂-reductie, schone lucht en minder geluidsoverlast
- Fietsvoorzieningen zijn relatief goedkoop en kosteneffectief (vergeleken met voorzieningen voor andere vormen van vervoer)

Wat is er nodig?

In het Nationaal Toekomstbeeld Fiets brengen alle overheden gezamenlijk in kaart welke investeringen in fietsvoorzieningen op de korte en lange termijn gewenst zijn. Uiteraard verschilt dit per gemeente, maar in grote lijnen gaat het om:

- Meer ruimte voor fietsers en meer fietsparkeerplaatsen in de stad
- Veilige en directe fietsverbindingen binnen uw gemeente
- Snelle, doorgaande fietsverbindingen tussen steden en dorpen
- Meer fietsenstallingen bij stations en OV-knooppunten
- Verbeteren van de fietsveiligheid

Wat kunt u doen?

Investeren in fietsvoorzieningen is kosteneffectief en draagt bij aan tal van maatschappelijke opgaven. Daarom gaan Rijk, provincies en vervoerregio's de komende jaren extra middelen inzetten voor de fiets.

Dit biedt natuurlijk kansen voor gemeenten: met gezamenlijke financiering kan er in uw gemeente veel meer worden bereikt. Als (kandidaat-)raadslid kunt aandacht vragen voor deze kansen en voor het belang van meer investeren in goede fietsvoorzieningen, tijdens de campagne en daarna. Door met burgers in gesprek te gaan over hun ervaringen, wensen en ideeën om het fietsen in uw gemeente veiliger en fijner te maken. En door u tijdens uw raadswerk in te zetten voor concrete verbeteringen voor de fietsers in uw gemeente.

**Deze oproep wordt ondersteund door een brede coalitie van organisaties.
Wij willen er graag aan werken om samen met u de fiets op 1 te zetten!**

Wilt u meer weten over de mogelijkheden voor een fietsimpuls in uw gemeente? Zie www.fietsberaad.nl

De Tour de Force is een samenwerkingsverband van overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennisinstituten en platforms die zich inzetten voor 'de fiets' in Nederland.

www.tourdeforce.nl

Bijdrage fiets aan maatschappelijke opgaven

Woningbouw- en verstedelijking

In tien jaar tijd moeten in Nederland een miljoen nieuwe woningen worden gebouwd. Dat vergt niet alleen ruimte, het leidt ook tot meer mobiliteit in onze steden. **Een verplaatsing met de fiets, al dan niet in combinatie met hoogwaardig OV, is efficiënt en ruimtebesparend.** Lopen, OV en fiets hebben twintig tot dertig keer minder ruimte nodig dan de auto. Voor aantrekkelijke woongebieden en economisch sterke regio's is de fiets onmisbaar.

Bereikbare en leefbare steden

De bereikbaarheid en leefbaarheid van steden staat onder druk door verstedelijking en verder groeiend autobezit. Gelukkig gebeurt in veel steden nu al meer dan 40% van de verplaatsingen per fiets. Fietsen en de combinatie fiets-OV spelen bovendien een belangrijke rol voor verplaatsingen naar de stad en tussen steden. Ook de komende jaren verwachten we een verdere groei van het fietsgebruik. **Door deze groei van het fietsgebruik mogelijk te maken, kunnen we ervoor zorgen dat steden bereikbaar en leefbaar blijven.**

Mobiliteit in landelijk gebied

In minder dicht bevolkte gebieden, spelen andere opgaven. Hier verdwijnen juist voorzieningen en staan lokale en regionale OV-verbindingen onder druk. **De fiets, en met name de elektrische fiets in al haar vormen, zorgt ervoor dat mensen voorzieningen als scholen en winkels kunnen blijven bereiken.** Bovendien maken veel Nederlanders graag een recreatieve fietstocht. En ook buitenlandse toeristen. Fietsen is daarmee belangrijk voor het toerisme en de regionale economie.

Gezondheid

Fietsers zijn productiever, gelukkiger en minder vaak ziek. **Regelmatige fietsers voelen zich fitter en verzuimen minder. Wie dagelijks naar het werk of naar school fietst, werkt automatisch al aan zijn of haar gezondheid.** Fietsen is daarnaast een gezonde en ontspannende vrijetijdsbesteding. En een groeiend aantal fietsers pakt de racefiets of de mountainbike voor een sportieve ronde. Fietsen is dan ook een belangrijke manier om te ontspannen en te sporten.

Klimaat en duurzaamheid

Fietsen is een klimaatneutrale vorm van mobiliteit. **Meer fietsen en minder autogebruik levert directe milieuwinst op. Nu is ongeveer de helft van alle autoritten korter dan 7,5 kilometer. Dit zijn ritten die prima met de fiets te maken zijn.** En met de elektrische fiets zijn ook ritten tot 15 kilometer prima te doen. Een modal-shift op dit punt levert fors minder uitstoot op van CO₂, stikstof en fijnstof.

Een inclusieve samenleving

De fiets is een laagdrempelig, voordelig en praktisch vervoermiddel dat mensen helpt om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij. Fietsen verhoogt de actieradius van mensen en maakt hen mobieler en actiever. De fiets houdt ouderen in beweging en maatschappelijk actief. De fiets geeft kinderen de mogelijkheid om hun omgeving te verkennen en zelfstandig te worden. Kortom, de fiets brengt mensen op plekken waar ze anders niet komen.